

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

РЕГИОНАЛЕН ЦЕНТЪР ЗА ПОДДРЕПА НА ПРОЦЕСА НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ

3400 Монтана, ул. Неофит Бозвели №22А
e-mail: rcpiovdusop_mont@abv.bg

тел.: 096/306 219 факс: 096/ 306 219
<http://rcm.dstcenter.eu/index.php/bg>

ДОКЛАД – АНАЛИЗ

ЗА ДЕЙНОСТТА НА РЕГИОНАЛНИЯ ЦЕНТЪР ЗА ПОДДРЕПА НА ПРОЦЕСА НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ОБЛАСТ МОНТАНА ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2019/2020Г.

I. МАТЕРИАЛНА БАЗА

С оглед осигуряване на дейностите по планиране, организиране и реализиране на качествен образователно-възпитателен и рехабилитационен процес е необходимо материално-техническо осигуряване в съответствие с новите изисквания на Европейската общност.

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Монтана разполага с осем помещения в Административната сграда – Дирекция, Учителска стая, Конферентна зала, Деловодство, Логопедичен и Психологичен кабинет, Сензо – моторна зала, зала за Ерготерапия, Клуб по интереси. Същият е оборудван с учебно – технически средства, дидактически материали и пособия, Монтесори материали, тест на Векслер, мултимедийни дискове, компютърни конфигурации, лаптопи, многофункционални устройства, Брайлова машина, шило и брайлова плочка за децата с нарушено зрение, говоряща програма „Гергана”, брайлови геометрични прибори, материали за развитие на тактилността на децата, дървени играчки „Дидактик”, бели бастуни за ориентиране и мобилност на децата с нарушено зрение, FM системи за децата с нарушен слух и др.

Всички ресурсни кабинети в общообразователните училища разполагат с компютърни конфигурации, лаптопи, дидактични материали, мултифункционални копирни устройства, мултимедийни дискове с обучителни програми.

ДГ №12 „Звънче”- гр. Лом, ДГ №10 „Детелина”- гр. Монтана, ДГ №2 „Незабравка”- гр. Монтана, ДГ №5 „Дъга”- гр. Монтана, ДГ „Звездица”- с. Лехчево и ДГ „Звънче”- гр. Берковица, ДГ „Малина”- гр. Берковица, ДГ към Начално училище „Васил Левски” - гр. Вършец разполагат със специално оборудвани ресурсни кабинети за работа с деца със специални образователни потребности в детската градина. В останалите детски градини се използват методични кабинети, които са оборудвани с необходимите дидактични материали за работа.

В съответствие с изискванията на нормативната уредба в област Монтана е изградена достъпна архитектурна среда в 14 общообразователни училища, 2 професионални гимназии, 2 профилирани гимназии, 6 детски градини и 2 ЦСОП, в които се обучават деца и ученици със специални образователни потребности:

- III ОУ „Д-р Петър Берон” – гр.Монтана - изградени са две рампи за достъп до голяма и малка сграда за деца с двигателни увреждания, **два приспособени санитарни възли** на първите етажи в двата корпуса на училището и **два асансьора**;

- IV ОУ „Иван Вазов” – гр. Монтана - две рампи и два санитарни възела за деца, **три асансьора**, закупени и монтирани две пейки до класните стаи на децата с церебрална пареза, с цел създаване на условия за пълноценно общуване през междучасията; осигурена е класна стая на I етаж, с цел полесен достъп на деца с двигателни увреждания;

- V СУ „Христо Ботев” – гр. Монтана - към училището има изградена рампа, санитарен възел, пригоден за достъп на хора с увреждания;

- VI СУ „Отец Паисий” – гр.Монтана - създадена е на централния вход на училището достъпна архитектурна среда, позволяваща придвижването с инвалидни колички - рампа; на първия етаж в централен корпус е изграден санитарен възел, подходящ и достъпен за ученици с увреждания на двигателния апарат; изградено е сервизно помещение за трудноподвижни ученици;

- I ОУ „Н. Й. Вапцаров” – гр.Берковица - рампа и санитарни възли за инвалиди;

- II ОУ „Христо Смирненски” – гр. Берковица - изградени са 4 подстъпа - към сградата на 1. клас, основния корпус на училището, физкултурния салон и ученическият стол. Подстъпите са снабдени с устойчиви, здраво поставени метални перила;

- III ОУ Иван Вазов” - гр. Берковица - **изградена е рампа за инвалиди**, пригодени са санитарни възли за деца с двигателни проблеми;

- Профилирана гимназия „Д-р Иван Панов” – гр.Берковица - изградена е рампа за инвалидни колички с достъп до първи етаж на сградата и санитарен възел за инвалиди;

- СУ „Ив. Вазов” – гр. Вършец - разполага с изградена платформа за инвалиди, подстъпи до входовете, рампи за инвалиди, ученически санитарен възел за инвалиди, аудиосистема за озвучаване на деца със слухови

/ Текстът, който е болт се отнася за учебната 2019/2020г./

проблеми;

- СУ „Д-р Петър Берон” – с. Якимово – изградени са рампа и санитарен възел за лица с увреждания;

- ОУ „П. Парчевич” – гр. Чипровци – изградена е вътрешна рампа с помощен парапет с достъп до 1-ви етаж;

- I ОУ „Никола Първанов” – гр. Лом – изградени са адаптирани санитарни възли за инвалиди;

- ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Замфирово - изградена е рампа;

- СУ „Димитър Маринов“ – гр. Лом - изградена е рампа и адаптиран санитарен възел;

- НУ – „Васил Левски” – гр. Вършец – изградена е рампа за инвалиди;

- ПГ „Д-р Иван Панов” – Берковица – изградена е рампа за инвалиди;

- ДГ № 6 „Слънце” - гр. Монтана - разполага със санитарен възел и асансьор за хора с увреждания;

- ДГ № 7 „Приказен свят” - гр. Монтана - изградена е рампа;

- ДГ №10 „Детелина”- гр. Монтана – изградена е рампа;

- ДГ №11 „Изгрев“-гр. Монтана - изградена е рампа;

- ДГ №9 „Светулка“-гр. Лом - изградена е рампа;

- ДГ „Пролетна дъга” – гр. Берковица – изградена е рампа за инвалиди;

- ЦСОП „Д-р Петър Берон” – гр. Лом - на входа на центъра и на столовата за хранене са изградени рампи за инвалидни колички, изграден е санитарен възел за хора с увреждания и училищен автобус с рампа за колички;

- ЦСОП „Христо Ботев” - гр. Берковица - изградени са рампи за инвалидни колички, за достъп до всички сгради, приспособени са санитарни възли за лица с увреждания, обезопасени стълби, училищен автобус с рампа за инвалидни колички;

Изградена е достъпна архитектурна среда в две професионални гимназии, в които не се обучават ученици със СОП:

- ПГСАГ „Проф. д-р Стефан Стефанов” – Монтана (държавна професионална гимназия, в която не се обучават ученици със СОП) - изградена е бетонова пътека за достъп и рампа за достъп на лица с увреждания. Бетоновата пътека е изградена върху основа от трошен камък. Настилката е армирана и е ограничена с градински бордюри. Рампата за достъп е от стоманобетон с грапава повърхност за предотвратяване на хлъзгането, има метален парапет с ръкохватка;

- ПГТЕ „Христо Ботев” - Монтана (държавна професионална гимназия, в която не се обучават ученици със СОП) - осигурена е достъпна архитектура среда чрез обособена рампа на един от входовете на Гимназията и адаптирано санитарно помещение за лица с увреждания.

В **20** общообразователни училища и гимназии все още няма обособени (самостоятелни) ресурсни кабинети за ресурсните учители и логопедите. В тези училища за индивидуална работа с учениците се използват свободни класни стаи, методични кабинети или други. Това създава допълнителна трудност или неудобство на преподавателския състав при организацията за работа. В останалите общообразователни училища на територията на област Монтана са създадени и оборудвани ресурсни кабинети с компютърни конфигурации, копирни устройства, преносими компютри и дидактични материали.

Липсата на достъпна архитектурна среда в някои детски градини и училища затруднява достъпа на децата и учениците с двигателни увреждания до класните стаи.

II. КАДРОВА ОСИГУРЕНОСТ

Регионален център – област Монтана реализира своята дейност чрез екип от висококвалифицирани специалисти в областта на специалната педагогика и психология, които със задълбочения си творчески опит и усета към нововъведенията спомагат за успешната социална интеграция на децата и учениците със специални образователни потребности в съвременното гражданско общество.

1. Брой специалисти по видове квалификация - ресурсни учители, психолози, логопеди и т.н.

Съгласно Списък-Образец 3 утвърдената численост на персонала за учебната 2019/2020 е **25 щатни бройки**. Екипът се състои от категория персонал с педагогически функции - **директор; главен учител, ресурсен; 8 старши учители, ресурсни; 3 учители, ресурсни; 3 логопеда; 1 рехабилитатор на слуха и говора; 1 старши учител на деца с нарушено зрение; 3 щатни бройки психолози и непедagogически персонал – 1 ерготерапевт; 1 главен счетоводител, 0,5 щатна бройка касиер–домакин-технически изпълнител, 1 шофьор, 0,5 щатна бройка чистач, хигиенист в Административен център Монтана.**

1.1. Брой специалисти, участващи в РЕПЛР

На основание чл. 190, ал.1 и ал.2 от ЗПУО, чл. 133 и чл. 134 от Наредба за приобщаващото образование, обн. ДВ, бр.86 от 27.10.2017г., изм. и доп. ДВ, бр.105/18.12.2018г., изм. и доп. ДВ, бр.48/26.05.2020г. със Заповед № РД-502/02.09.2019 г. на Директора на РЦППО – област Монтана бе сформиран РЕПЛР в следния състав:

Състав на РЕПЛР

Ръководител: Персияна Георгиева Петкова – старши експерт по предучилищно образование в РУО – Монтана.

Членове:

1. Беатрис Димитрова Рангелова – учител, ресурсен в РЦПППО – Монтана
2. Виолета Цветанова Георгиева – учител, ресурсен в РЦПППО – Монтана
3. Мария Емилова Андреева – психолог в РЦПППО – Монтана
4. Антон Аспарухов Цифудин – психолог в РЦПППО – Монтана
5. Теодора Валентинова Калафатова – логопед в РЦПППО – Монтана
6. Янита Цветанова Сейкова – логопед в РЦПППО – Монтана
7. Нели Петрова Вълкова – рехабилитатор на слуха и говора в РЦПППО – Монтана / при необходимост /
8. Бисерка Костадинова Салтирова – старши учител на деца с нарушено зрение в РЦПППО – Монтана / при необходимост /
9. Елена Николаева Илиева - Истаткова- ерготерапевт в РЦПППО-Монтана
10. Мая Славчева Къосина- старши ресурсен учител, сензорен ко-терапевт в РЦПППО – област Монтана
11. Ели Стефчова Драгиева – старши начален учител в III ОУ „Д-р Петър Берон” – Монтана
12. Александър Цветанов Александров – главен учител, специален педагог в ЦСОП „Д-р Петър Берон” – Лом
13. Мария Любомирова Костова – старши учител, специален педагог в ЦСОП „Христо Ботев” – Берковица
14. Галина Веселинова Петрова – социален работник към Отдел „Закрила на детето”, Дирекция „Социално подпомагане” – Монтана / при необходимост /
15. Марина Цветкова Филипова– главен социален работник към Отдел „Закрила на детето”, Дирекция „Социално подпомагане” – Лом / при необходимост /
16. Цветелина Иванова Шейнова- социален работник към Отдел „Закрила на детето”, Дирекция „Социално подпомагане” – Берковица / при необходимост /.

1.2 Брой специалисти, определени за предоставяне на ресурсно подпомагане по детски градини и училища в област Монтана

На територията на област Монтана приобщаващото образование се осъществява в **19** детски градини, **41** общообразователни училища, **7** професионални и профилирани гимназии и **2** ЦСОП.

През учебната година за предоставяне на ресурсно подпомагане от **РЦПППО – област Монтана** в детските градини и училища са определени следните педагогически специалисти:

- 1- Главен учител, ресурсен;
- 8 - Старши учители, ресурсни;

- 3 - Учители, ресурсни;
- 3 - Логопеди;
- 1 - Рехабилитатор на слуха и говора;
- 1 - Старши учител на деца с нарушено зрение;
- 3 - Психолози

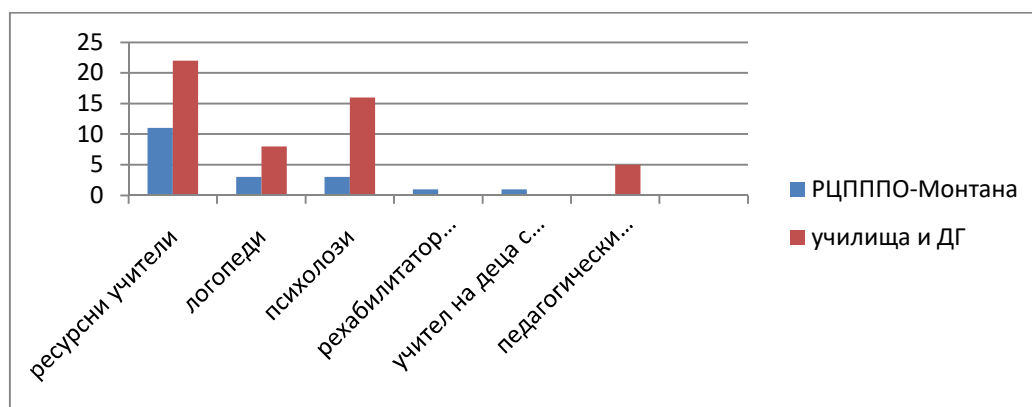
През учебната година за предоставяне на ресурсно подпомагане в **общообразователните училища и детски градини** на територията на област Монтана са назначени следните педагогически специалисти:

- 22- учители, ресурсни;
- 8 - логопеди;
- 16 - психолози;
- 5 - педагогически съветника

Общият брой на педагогическите специалисти, които оказват допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности на територията на областта през учебната **2019/2020** година е показан в таблицата:

Институция	Ресурсни учители	Логопеди	Психолози	Рехабилитатори на слуха и говора	Учители на деца с нарушено зрение	Педагогически съветници
РЦПППО	11	3	3	1	1	0
Училища/ДГ	22	8	16	0	0	5

Диаграма 1

Изводи:

Данните показват, че по-голям процент от ресурсните учители, психолози и логопеди за предоставяне на допълнителна подкрепа се осигуряват от общообразователните училища. Рехабилитатор на слуха и говора и учител на деца с нарушено зрение се осигуряват единствено от Регионалния център и оказват допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със сензорни нарушения на територията на цялата област.

1.3. Брой специалисти, участващи в РЕПЛР и определени за предоставяне на ресурсно подпомагане по детски градини и училища в областта.

През учебната година 2 ресурсни учители, 2 логопеди и 2 психолози, участващи в състава на РЕПЛР предоставяха ресурсно подпомагане в детски градини и училища в област Монтана по определен график. Същите изпълняваха и регламентираните дейности по чл. 190, ал. 1, ал.2 и ал.3 от ЗПУО.

III. АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА РЦПППО

1. Организационна дейност

На 15.09.2019 г. РЦПППО – област Монтана откри учебната година, отбелязвайки четиринадесет години от своето създаване. На първия педагогически съвет се обсъдиха организационни въпроси, свързани с предстоящата учебна година, промените и предизвикателствата, които предстоят пред екипа на РЦПППО. Екипът към РЦПППО - Монтана се запозна подробно с принципите на приобщаващото образование и се обсъдиха промените в условията и реда за осигуряване на ресурсно подпомагане.

Бяха начертани перспективите и целите за работа на специалистите. На новопостъпилите колеги бяха дадени подробни указания, свързани с особеностите относно условията и реда на работа, проведен бе начален инструктаж. Бяха посочени личните отговорности спрямо длъжностната характеристика на специалистите. Маркирани бяха акцентите, свързани с основните ключови фактори, които играят важна роля за резултатната работа на ресурсния учител за развитие на детето/ученика със специални образователни потребности, за обучение и възпитание, адекватни на обществените и личните очаквания и потребности.

2. Дейност, свързана с оценката на индивидуалните потребности

(описва се проведеното оценяване на образователните потребности – период на оценяването на децата, формулировката на затрудненията на децата, статистика).

Методика и процедури на педагогическо оценяване от РЕПЛР.

Педагогическите специалисти от състава на РЕПЛР извършват оценка на индивидуални потребности на децата и учениците в съответната детска градина или училище, където:

1. Обсъждат с екипа за подкрепа за личностно развитие извършената оценка на образователните потребности на детето или ученика и се запознават с основанията за нейното извършване;

2. Запознават се с документите, във връзка с извършената оценка на индивидуалните потребности на детето или ученика;

3. При необходимост провеждат събеседване с родителя/ представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето, и извършват наблюдение на детето или ученика със специални образователни потребности в естествената му среда;

4. Отправят препоръки към екипите за подкрепа за личностно развитие, във връзка с допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности, в случай че направи предложение за одобряване на предоставянето.

В процеса на работа бяха използвани следните методики: методика за функционална оценка и работа с деца с умствена изостаналост и от аутистичния спектър на МОН, „Бине-Терман“, Тест на Уекслър, Тест на Лурия „Десет думи“. Тестове за класификация - „Четвъртият е излишен“, моторика, концентрация, вербални тестове, рисувателни тестове /нарисувай човек, рисунка на дърво, прерисувай/. Най-използвани са картинните тестове - „Езиково разбиране“, „Елементарни понятия“, „Познаване на цветове“, „Назоваване на предмети“, „История с картинки“, „Аналогии по сходство“, „Аналогии по теми“, „Светът около нас в 68 картинки“, „Разбиране на устна реч - Token test“. С картинните тестове се провокират умения за разказване и преразказване. Изследва се развитието на свързана реч (съставяне на изречения, умения за използване на съединителни съюзи, речников запас). Използват се и тестове за зрително-моторна координация и изследване формирането на понятия, тест за откриване на грешки – нелогичности - „Сбъркани картинки“, тестове за психомоторно развитие, представени от Весела Банова: наблюдение на пози и движения при двигателна дейност, рисуване на човешка фигура, къща, дърво, рисуване на графемни, невербални тестове за подражания на движения (теста на Хед - подражания на движения "ръка-око-ухо"). В предучилищна възраст се използва играта като метод за диагностика - конструктивни игри, игри-пъзели, игри за вгнездяване. Тези игри се използват като тест за мускулен тонус и оценяване качеството на жеста, движението. Оценява се развитието на нервно-двигателния контрол на ръката, китката, пръстите и координацията ръка - око. При учениците от начална и средна степен се отчитат четивни и писмени умения.

При организация и провеждане на редовни заседания на РЕПЛР за насочване към специални училища за деца с нарушен слух и нарушено зрение, както и към центрове за специална образователна подкрепа се използва стандартизирана тестова методика за оценка на образователните потребности от членовете на РЕПЛР, попълват се карти за оценка и се изготвят протоколи от заседанията. Родителите се запознават с извършената оценка на образователните потребности на съответния ученик срещу подпис.

Обобщена информация за изготвени доклади, мотивирани становища, протоколи, карти за оценка от РЕПЛР, чек-листове и др.

Мобилните групи от състава на РЕПЛР са изготвили подробни и мотивирани доклади и становища за насочване на деца и ученици със специални образователни потребности към допълнителна подкрепа за личностно развитие в училища и детски градини след заявено желание на родител. Изготвени и класирани в класъор са **47 доклади**, от тях **55 деца/ученици са с потвърдени оценки** за насочване на деца и ученици със СОП за допълнителна подкрепа в училища и детски градини. Насочени за оказване на **обща подкрепа са 6 ученика**: *Алекс Михайлов Михайлов – Iб клас, I ОУ „ Св. Св. Кирил и Методий” – гр. Монтана; Адриана Димитрова Емилова- IIIб клас, II ОУ „ К. Фотинов“- гр. Лом; Радомир Миленов Радомиров- IVб клас, I ОУ „ Св. Св. Кирил и Методий” – гр. Монтана; Асен Ангелов Ангелов- I клас, II ОУ „ Хр. Смирненски“- гр. Берковица; Цветелин Петъов Бориславов- IIIб клас, V СУ „ Хр. Ботев“-гр. Монтана; Камелия Георгиева Коцова- IIIб клас, V СУ „ Хр. Ботев“-гр. Монтана.*

Изготвени са **мотивирани становища** относно:

- *Промяна формата на обучение*
- По подадено заявление от родител и писмо с изх. № РД-11-680/03.09.2019г. на директора на I ОУ „ Св. Св. Кирил и Методий“- Монтана, вх. № 1172/04.09.2019г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Илиян Цветанов Николаев VIIв клас, I ОУ „ Св. св. Кирил и Методий“- Монтана** и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална.*
- По подадено заявление от родител и писмо с изх. № РД-627/10.09.2019г. на директора на VII СУ „ Йордан Радичков“- Монтана, вх. № 1268/11.09.2019г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученичката **Николина Анатолиева Милкова VI клас, VII СУ „ Йордан Радичков“- Монтана** и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална.*
- По подадено заявление от родител и писмо с изх. № РД-628/10.09.2019г. на директора на VII СУ „ Йордан Радичков“- Монтана, вх. № 1268/11.09.2019г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Боби Витомиров Петров IX клас, VII СУ „ Йордан Радичков“- Монтана** и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална.*

- По подадено заявление от родител и писмо с изх. № РД-629/10.09.2019г. на директора на VII СУ „Йордан Радичков“- Монтана, вх. № 1268/11.09.2019г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Любомир Бойков Зарчев IX клас, VII СУ „Йордан Радичков“- Монтана** и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална.*
- По подадено заявление от родител и писмо с изх. № РД-630/10.09.2019г. на директора на VII СУ „Йордан Радичков“- Монтана, вх. № 1268/11.09.2019г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Александър Анжелов Петров X клас, VII СУ „Йордан Радичков“- Монтана** и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална.*
- По подадено заявление от родител и писмо с изх. № АД-20-3/16.09.2019г. на директора на II СУ „Н.Й.Вапцаров“- Монтана, вх. № 18/17.09.2019г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Кристиян Ангелов Кирилов IXa клас, II СУ „Н.Й.Вапцаров“- Монтана** и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална.*
- По подадено заявление от родител и писмо с изх. № АД-20-4/16.09.2019г. на директора на II СУ „Н.Й.Вапцаров“- Монтана, вх. № 17/17.09.2019г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Александър Ивайлов Борисов IXa клас, II СУ „Н.Й.Вапцаров“- Монтана** и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална.*
- По подадено заявление от родител и писмо с изх. № АД-20-2/16.09.2019г. на директора на II СУ „Н.Й.Вапцаров“- Монтана, вх. № 19/17.09.2019г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученичката **Преслава Драгомирова Найденова IIв клас, II СУ „Н.Й.Вапцаров“- Монтана** и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална.*
- По подадено заявление от родител и писмо с изх. № 792/19.09.2019г. на директора на III ОУ „Д-р Петър Берон“- Монтана, вх. № 46/19.09.2019г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на учениците **Никола Стефанов Славейков Vг клас, Преслава Николаева Пламенова Vв клас, Стелиан Данаилов Димитров Iб клас, III ОУ „Д-р Петър Берон“- Монтана** и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална.*
- По подадено заявление от родител и писмо с изх. № 10/30.09.2019г. на директора на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“- с. Габровница, вх. №

90/30.09.2019г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Илиян Иванов Георгиев V клас**, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“- с. Габровница и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална*.

- По подадено заявление от родител и писмо с изх. № 13/30.09.2019г. на директора на IV ОУ „Иван Вазов“- Монтана, вх. № 100/02.10.2019г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Виктор Филипов Иванов Ia клас**, IV ОУ „Иван Вазов“- Монтана и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална*.
- По подадено заявление от родител и писмо с изх. № РД-10-49/20.11.2019г. на директора на III ОУ „Иван Вазов“- Берковица, вх. № 364/20.11.2019г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученичката **Алсу Тодоривна Пейчева Ib клас**, III ОУ „Иван Вазов“- Берковица и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална*.
- По подадено заявление от родител и писмо с изх. № 77/11.11.2019г. на директора на Профилирана гимназия „Д-р Иван Панов“- Берковица, вх. № 336/12.11.2019г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Огнян Янушев Илиев VIIIб клас**, Профилирана гимназия „Д-р Иван Панов“- Берковица и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална*.

Изготвени са **мотивирани становища** относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална-15 на брой*.

- *Преместване на учениците от профил в професия и от професия в профил*

➤ На основание доклад с изх. № АД-20-33/01.10.2019г. на директора на II СУ „Н.Й.Вапцаров“- Монтана до Директора на РЦПППО – Монтана, вх. № 101/02.10.2019г. на РЦПППО- Монтана във връзка с подадено заявление от Тони Тодоров – директор на Кризисен център към КСУ-Монтана за преместване на ученичката **Боряна Розина Боянова – VIII клас** от ПГ „Д-р Иван Панов” – Берковица, профил „Чужди езици”, дневна форма на обучение по индивидуален учебен план в професионална паралелка за придобиване на I степен на професионална квалификация или част от професия във II СУ „Н. Й. Вапцаров” – гр. Монтана, професия „Хлебар - сладкар”, специалност „Производство на хляб и хлебни изделия“, *дневна форма на обучение по индивидуален учебен план*.

➤ На основание постъпил доклад с изх. № 116/02.03.2020г. на Директора на ПГСС „Марко Марков” – с.Г.Дамяново до Директора на РЦПППО –

Монтана, вх. № 774/02.03.2020г. на РЦПППО – Монтана във връзка с постъпила молба с изх.№ 19/28.02.2020г., вх.№ 159/28.02.2020г. от Таня Иванова Трендафилова – Тодорова – Директор на ЦНСТ за деца без увреждания – с.Гаврил Геново, общ.Г. Дамяново и искане на Директора за преместване на ученичката **Александра Асиева Добринова –IX клас** от II СУ „Никола Й. Вапцаров” – гр.Монтана от профилирана паралелка, профил „Предприемачески”, дневна форма на обучение по индивидуален учебен план в професионална паралелка за придобиване на I професионално – квалификационна степен или част от професия по професия „Работник в растениевъдството”, специалност „Трайни насаждения” на ПГСС „Марко Марков” – с.Г.Дамяново, дневна форма на обучение по индивидуален учебен план.

2.1. Извършени дейности за одобрение на оценка по чл. 190, ал. 3, т. 1 от ЗПУО и чл. 135 от Наредбата за приобщаващо образование:

Въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 1 от ЗПУО е извършена **оценка на 54 нови случая**. Изготвени са мотивирани доклади и чек-листове за осъществена комуникация с родители или настойници, директори, заместник-директори и учители. За периода на дистанционно обучение по време на обявеното в страната извънредно положение извършените онлайн оценки са придружени с попълнени въпросници за оценка на деца и ученици със специални образователни потребности.

Таблица 1

Област	Вид учебно заведение	Брой учебни заведения	Брой деца/ученици	Обща подкрепа	Допълнителна подкрепа
Монтана	ДГ	7	12	0	12
	Училища	20	42	6	36
ОБЩО:		27	54	6	48

Диаграма 1

Диаграма 2

Изводи:

По чл.190, ал. 3, т. 1 от ЗПУО е извършена оценка на **54** нови случаяи.

От диаграми 1 и 2 е видно, че от общия брой извършени оценки 26% са в ДГ, 74% в общообразователните училища. От тях за обща подкрепа са насочени 11 %, а за допълнителна подкрепа са насочени 89 % от децата.

В училищата 11% от учениците са насочени за обща подкрепа и 89% от учениците за допълнителна подкрепа. Всички деца от детските градини, на които е извършена оценка, са насочени за получаване на допълнителна подкрепа.

Данните показват, че по - голям процент от децата /учениците имат необходимост от оказване на допълнителна подкрепа за личностно развитие. За тях е необходимо да се изготвят индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми по един или няколко учебни предмета.

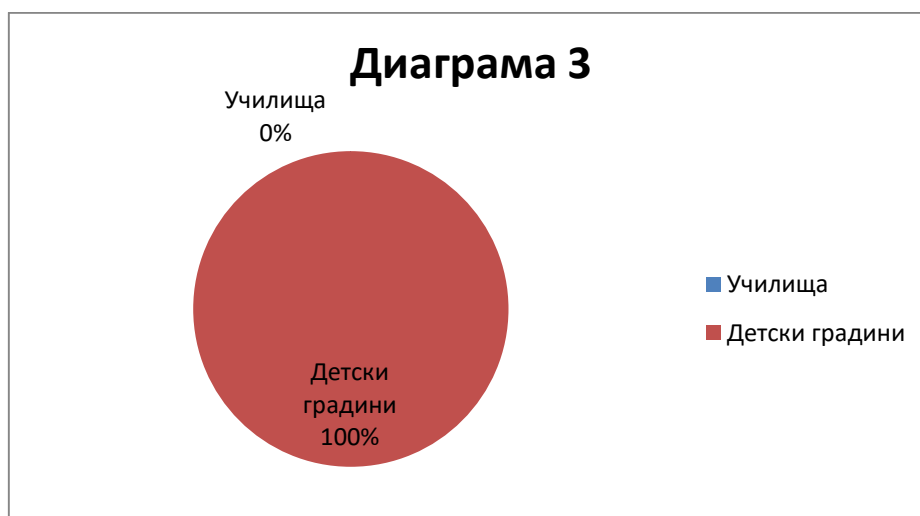
Децата и учениците, насочени към обща подкрепа за личностно развитие е необходимо да бъдат включени в допълнителни часове за индивидуална работа по учебни предмети, консултации и занимания по интереси.

2.2. Извършена оценка по чл. 190, ал. 3, т. 2 от ЗПУО и чл. 136 от Наредбата за приобщаващото образование:

Въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 2 от ЗПУО (извършване на **оценка на индивидуални образователни потребности** от РЕПЛР в случаите, когато е невъзможно да се сформира екип по чл. 188) са извършени оценки от РЕПЛР - **7 на брой**: ДГ №6 „Слънце” – гр. Монтана – **2**; ДГ №9 „Зора” – гр. Монтана – **1**; ДГ „Малина” – гр. Берковица – **1**; ДГ „Слънчева дъга” – с. Медковец – **1**; ДГ „Детелина” – с. Замфирово – **1**; ДГ №14 „Пчелица” – гр. Лом – **1**.

Таблица 2

Област	Вид учебно заведение	Брой учебни заведения	Брой деца/ученици	Обща подкрепа	Допълнителна подкрепа
Монтана	ДГ	6	7	0	7
	Училища	-	-	-	-
ОБЩО:		6	7	0	7

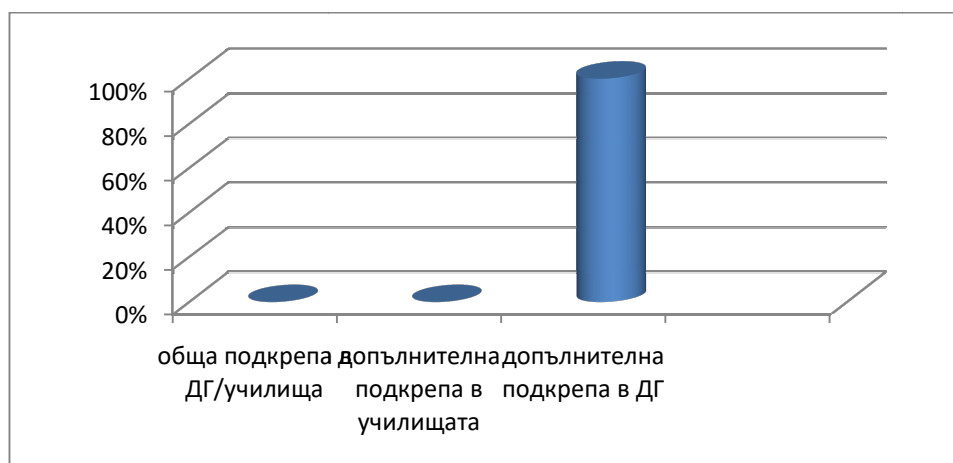

Изводи: По чл.190, ал. 3 , т.2 от ЗПУО е извършена оценка на 7 нови случаи. От Диаграма 3 е видно, че 100% от общият брой извършени оценки са в ДГ.

От Таблица 2 е видно, че през учебната 2019/2020 г. се е увеличил броя на детските градини, в които има деца със специални образователни потребности, но в които няма сформирани ЕПЛР. РЕПЛР е извършил оценка на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа на 7 деца от детски градини в област Монтана.

От Диаграма 3 и Таблицата 2 става ясно, че през учебната 2019/2020г. в училищата на територията на област Монтана не е имало необходимост от извършването на оценка по чл.190, ал. 3, т.2 от ЗПУО от РЕПЛР.

Диаграма 4

Изводи:

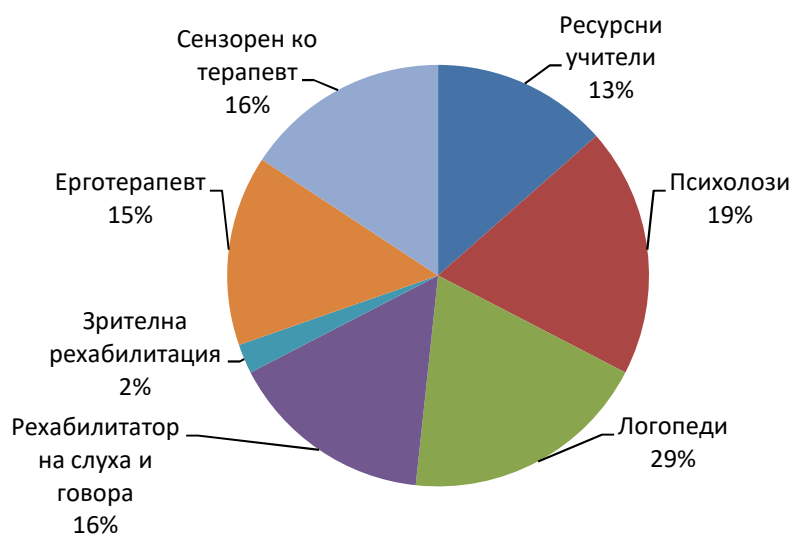
От извършените оценки на нови случаи по чл.190, ал. 3, т.2 от ЗПУО в ДГ и училища за обща подкрепа не са насочени деца и ученици. За допълнителна подкрепа са насочени 100% от децата и учениците, на които е извършена оценка на образователните потребности в училищата и ДГ.

Посочените данни показват, че децата /учениците имат необходимост от оказване на допълнителна подкрепа за личностно развитие.

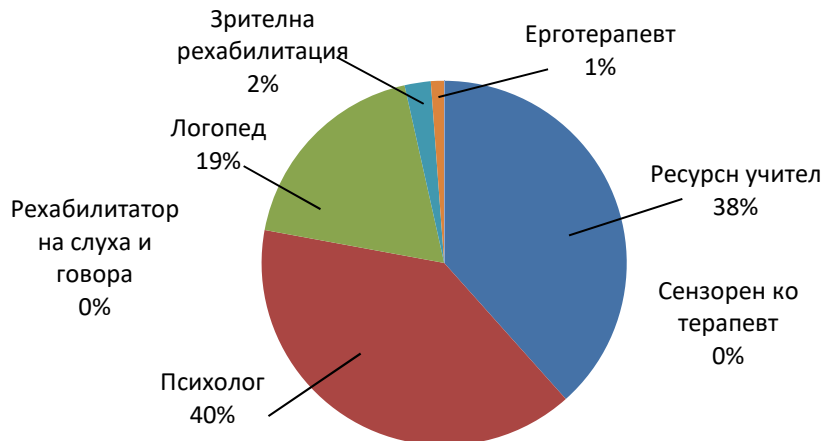
При направена оценка въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 1 и т. 2 от ЗПУО, РЕПЛР към РЦПППО – Монтана е препоръчал за децата и учениците, получаващи допълнителна подкрепа работа със следните специалисти:

Учебно заведение	Ресурсен учител	Психолог	Логопед	на Рехабилитатор на слуха и говора	Зрителна рехабилитация	Ерготерапевт	Сензорен ко терапевт
ДГ	12	17	17	4	2	13	14
Училища	33	34	16	0	2	1	0

Диаграма 5
Специалисти препоръчани за ДГ

Диаграма 6
Специалисти препоръчани за училища

Изводи:

При направена оценка на потребностите на деца и ученици със СОП от областта, съгласно чл. 190, ал. 3, т. 1 и т. 2 от ЗПУО, за реализирането на допълнителна подкрепа в училищата и детските градини преобладаващ е делът на психолозите, ресурсните учители и логопедите. Като цяло необходимостта от специалисти проличава в отразените Диаграма 5 и Диаграма 6, от които е видно, че освен основните специалисти-ресурсни учители, психолози и логопеди, е налична необходимост и от учител на деца с нарушено зрение, рехабилитатор на слуха и говора, ерготерапевт и сензорен ко – терапевт.

2.3. Извършена оценка по чл. 190, ал. 3, т. 3 от ЗПУО и чл. 137 от Наредбата за приобщаващо образование:

Въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 3 от ЗПУО (**повторна оценка на индивидуални потребности при несъгласие на родител**) –няма подадени заявления за повторна оценка през учебната 2019/2020г.

2.4. Извършена оценка по чл. 190, ал. 3, т. 4 от ЗПУО и чл. 138 от Наредбата за приобщаващо образование:

През учебната 2019/2020г. на територията на област Монтана учениците с умерена и тежка умствена изостаналост и множество увреждания са записани в образователните училища, но се обучават в изнесени групи/паралелки в два центъра за специална образователна подкрепа ЦСОП „Христо Ботев” – Берковица и ЦСОП „Д-р Петър Берон” – Лом, в които се осъществява консултативна, диагностична, корекционно-възпитателна, лечебно-възстановителна, рехабилитационна и профилактична дейности, насочени към коригиране и компенсиране на съответните увреждания и нарушения и стимулиране развитието на учениците.

Изготвено е предложение от РЕПЛР за разпределението на учениците с множество увреждания в изнесени паралелки/групи към Център за специална образователна подкрепа „ Д-р Петър Берон“- Лом и Център за специална образователна подкрепа „ Христо Ботев“- Берковица, както и в социални услуги в общността - ЦНСТДМУ-Монтана и КЗСУ „ Св. Мина“- Монтана. На база на направеното предложение директорът на РЦПППО-Монтана е изготвил предложение до Началника на РУО-Монтана с копие до кмета на община Монтана:

- За учебната 2019/2020 година в ЦСОП „ Д-р Петър Берон“-Лом се оформиха *три изнесени групи*, при които броят на учениците в IV „г“ група с множество увреждания е 7 ученици, V „д“ група с множество

увреждания е 6 ученици и VI „е“ група с множество увреждания е 7 ученици.

- За учебната 2019/2020 година в ЦСОП „ Христо Ботев“-Берковица се оформиха *четири изнесени групи*, при които I група ученици с умствена изостаналост и множество увреждания е 7 ученици, II група ученици с умствена изостаналост и с множество увреждания е 5 ученици, III група профил „ Чужди езици“ е 4 ученици в X клас и IV група профил „ Чужди езици“ – 4 ученици в XII клас.
- За учебната 2019/2020 година се оформиха *три изнесени групи* в социални услуги в общността - ЦНСТДМУ-Монтана и КЗСУ „ Св. Мина“- Монтана, при които броят на учениците в I „а“ група с множество увреждания е 7 ученици, II „б“ група с множество увреждания е 6 ученици и III „в“ група с множество увреждания е 6 ученици.

Въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 4 от ЗПУО за **насочване към специални училища за деца с нарушен слух и нарушено зрение, както и към центрове за специална образователна подкрепа:**

➤ През учебната 2019/2020г. няма подадени заявления за оценка и насочване към специални училища за деца с нарушен слух и нарушено зрение.

През учебната 2019/2020г. РЕПЛР насочи към **Център за специална образователна подкрепа** 1 ученик.

➤ Изготвено е мотивирано становище от РЕПЛР по подадено заявление от родител в началото на учебната 2019/2020г. за насочване за обучение в изнесени паралелки/групи към ЦСОП „ Христо Ботев“-Берковица – **1 ученик** / *Митко Камелиев Крумов, I клас, НУ „ Васил Левски“- Вършец* /.

При организация и провеждане на редовни заседания на РЕПЛР за насочване към специални училища за деца с нарушен слух и нарушено зрение, както и към центрове за специална образователна подкрепа се използва стандартизирана тестова методика за оценка на образователните потребности от членовете на РЕПЛР, попълват се карти за оценка и се изготвят протоколи от заседанията. Родителите се запознават с извършената оценка на образователните потребности на съответния ученик срещу подпис.

В центровете за специална образователна подкрепа се осигуряват адекватни на спецификата на здравословното състояние на децата грижи,

съобразени с индивидуалните им потребности и възможности, осигурява се подкрепа за развиване на полезни умения за справяне с дейности от ежедневието, ориентирани и мобилност, зрително подпомагане, рефлексотерапия, музикотерапия, тактилно творчество, арт-терапия и други педагогически форми и методи на корекционно въздействие.

3. Методическа подкрепа

3.1. Предоставена методическа подкрепа по чл.190, ал. 3, т. 6 от ЗПУО и чл.144 от Наредбата за приобщаващо образование.

През учебната 2019/2020г. РЕПЛР организира и проведе обучения, информационни срещи и семинари тематично съобразени с конкретните потребности, появили се в процеса на реализиране на приобщаващо образование на територията на областта, в които се включиха педагогически специалисти от: **9 детски градини и 13 училища**, от тях - 6 - основни училища; 3 - средни училища; 3 – профилирани гимназии и 1 – професионална гимназия и 2 ЦСОП.

РЕПЛР организира и проведе мероприятия за осигуряване на методическа подкрепа на педагогически специалисти – директори, координатори, председатели и членове на ЕПЛР от детски градини, общообразователни училища и центрове за специална образователна подкрепа, тематично съобразени с конкретните потребности, появили се в процеса на реализиране на приобщаващо образование на територията на областта, както и обучения с присъждане на кредити.

➤ Планирани информационни семинари:

10.03.2020г. Информационен семинар за педагогически специалисти от детски градини в Монтана на тема: *„Същност и прояви на хиперактивност при децата – методи и правила за овладяване на състоянието”* – не се реализира поради усложнена епидемична обстановка и обявена от Министъра на здравеопазването грипна епидемия на територията на страната със Заповед № РД-01-114/05.03.2020г.

21.03.2020г. Информационен семинар за педагогически специалисти от СУ „Д-р Петър Берон” – с. Якимово на тема: *„Приобщаващо образование – методически насоки за ефективно приобщаване на ученици със СОП в общообразователна среда”* – не се реализира поради обявено извънредно положение в страната от Министъра на здравеопазването със Заповед № РД-01-124/13.03.2020г.

➤ **Обучения**

Във връзка с провеждане на обучения с присъждане на кредити, съгласно Наредба №15 за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, обн. ДВ, бр.61/02.08.2019г., организирани и проведени от РЕПЛР през учебната 2019/2020 г. са **4 обучения**:

- 12.11.2019г. обучение на тема *„Приобщаващо образование – управленски стратегии и практики”* - 13 на брой обучени педагогически специалисти;
- 10.12.2019г. обучение на тема *„Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в контекста на нормативната уредба”* - 20 на брой обучени педагогически специалисти;
- 05.02.2020г. обучение на тема: *„Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в контекста на нормативната уредба”* - 33 на брой обучени педагогически специалисти;
- 25.02.2020г. обучение на тема *„Организиране и обогатяване на подкрепяща среда в детски градини и училища”* - 22 на брой обучени педагогически специалисти;

Общ брой обучени педагогически специалисти за учебната 2019/2020г. – **88.**

➤ **Супервизии**

Специалисти от състава на РЕПЛР към РЦПППО – Монтана проведоха супервизии на екипи за подкрепа за личностно развитие в образователни институции в областта с цел оказване на подкрепа на учителите и техните усилия да са полезни и ефективни в процеса на приобщаване на деца и ученици. Форматът цели да открие желание за професионално развитие, което е предпоставка за сътрудничество и партньорство за ефективна комуникация и подходяща подкрепа на децата и учениците със СОП.

Проведени са 2 супервизии: / ПГСС „Марко Марков“- с. Г. Дамяново, общ. с.Г.Дамяново; ДГ №12 „Звънче“-гр.Лом.

4. Консултативна дейност

➤ **Работни консултативни срещи - 2**

На 30.01.2020г. в ПГСС „Марко Марков“- с. Г. Дамяново се проведе работна консултативна среща на тема: *„Взаимодействие между членовете на ЕПЛР. Насоки и методи за избягване и преодоляване на конфликтни ситуации“*.

На 26.11.2019г. в ДГ №6 „Слънце“- гр. Монтана се проведе работна консултативна среща на тема: „Предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие“ по изявено желание от страна на Директора с акцент върху общата подкрепа за личностно развитие.

➤ Родителско консултиране – 18

Специалисти от състава на РЕПЛР към РЦПППО – Монтана периодично провеждаха родителски консултирания с цел повишаване информираността на родителя относно същността на процеса на осигуряване на допълнителна подкрепа, съгласно условията, вписани в ЗПУО и Наредба за приобщаващо образование. В хода на консултирането семействата имаха възможността да споделят проблеми в отглеждането на децата си и други, свързани с тяхното ежедневие. Получаваха съвети и препоръки от специалистите как да се справят с различни моментни емоционални състояния на децата и как максимално да разгърнат наличния им потенциал.

Родителско консултиране - 18 : РЦПППО – гр.Монтана -3; ЦСОП – „Д-р Петър Берон” – гр.Лом; I ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – гр.Монтана -2; ДГ № 1 „Снежанка – гр.Лом – 2; ДГ № 6 „Слънце” – гр.Монтана – 2; ДГ № 9 „Зора” –гр. Монтана; ДГ № 12 „Звънче” – гр.Лом – 2; IV ОУ „Христо Ботев” – гр.Лом; ДГ № 3 „Буратино” – гр.Монтана; СУ „Димитър Маринов” – гр.Лом; ДГ „Малина”- гр.Берковица; СУ „Д-р Петър Берон” – с. Якимово.

• **17.01.2020г. Родителско консултиране на тема „Правилният избор за моето дете”, част от дейността на групата за взаимопомощ Клуб „Специални родители” – Лом с майката на Станислав Никифоров – ПГ – бг. – Ася Младенова относно възможност за отлагане от задължително обучение в 1 клас за учебната 2020/2021г.**

➤ **Консултации с учители и родители по време на посещение на двете мобилни групи от състава на РЕПЛР из учебни заведения в областта по повод одобряване/неодобряване на предоставянето на допълнителна подкрепа за личностно развитие.**

Проведени са **58 консултации с учители и родители** по време на посещение на двете мобилни групи от състава на РЕПЛР из учебни заведения в областта по повод одобряване/неодобряване на предоставянето на допълнителна подкрепа за личностно развитие. Оформени са чек листове след проведено събеседване с родители с цел повишаване информираността на семействата относно същността на обща и допълнителна подкрепа, както и наличието на местни ресурси от общността, от чиито услуги може да се възползва детето.

Специалисти от състава на РЕПЛР към РЦПППО – Монтана периодично провеждаха родителски консултирания с цел повишаване

информираността на родителя относно същността на процеса на осигуряване на допълнителна подкрепа, съгласно условията, вписани в ЗПУО и Наредба за приобщаващо образование. В хода на консултирането семействата имаха възможността да споделят проблеми в отглеждането на децата си и други, свързани с тяхното ежедневие. Получаваха съвети и препоръки от специалистите как да се справят с различни моментни емоционални състояния на децата и как максимално да разгърнат наличния им потенциал.

4.1. Извършени консултации въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 7 от ЗПУО относно професионално ориентиране и консултиране на учениците за възможностите за продължаване на образованието или придобиване на професионална квалификация на учениците със СОП след завършен VII и X клас

- Брой консултации на родители на ученици след завършен VII клас

Проведени са **46 онлайн/ телефонни консултативни работни срещи** с родители на ученици, завършили VII клас, описани в протоколи и подредени в класъор в РЦПППО – Монтана.

Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности проведе *индивидуални консултации* с учениците със специални образователни потребности и техните родители, класните ръководители и ресурсните учители като ги запозна с държавния план-прием в област Монтана за учебната 2020/2021 г., за профилите и специалностите от професии, в които учениците могат да продължат обучението си за придобиване на професионална квалификация след завършен VII клас. В условията на въведено извънредно положение в Република България предвид усложняващата се епидемична обстановка, свързана с разпространението на COVID-19, Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности извърши консултативната си дейност чрез използване на възможностите на средствата за електронна комуникация – платформи, Facebook Messenger, Viber, Skype, email. Оформени са **46 протокола от проведените консултативни работни срещи**, които са номерирани и подредени в класъор в РЦПППО-област Монтана.

- Брой консултации на родители на ученици след завършен X клас

Проведени са **4 консултативни работни срещи** под формата на индивидуални консултации с учениците със специални образователни потребности и техните родители, класните ръководители и ресурсните учители и запознаване с профилите и специалностите от професии, в които учениците могат да продължат обучението си за придобиване на професионална квалификация след завършен X клас. Същите са описани в протоколи и подредени в класъор в РЦПППО – Монтана.

Трима ученици със специални образователни потребности, завършили Х клас ще продължат обучението си в ХІ клас по професия „Ресторантьор”, специалност „Производство и обслужване в заведенията за хранене и развлечения” в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми до усвояване на необходимия минимум за придобиване на първа степен професионална квалификация в ПГХЗ „Дмитрий Иванович Менделеев”- Лом *с осигурена допълнителна подкрепа, съгласно чл. 187, ал.1, т.5 от ЗПУО*, обн. ДВ, бр.79 от 13.10.2015г., в сила от 01.08.2016г., *с подпомагане от ресурсен учител, психолог, логопед и други специалисти при необходимост.*

Един ученик със специални образователни потребности, завършил Х клас през настоящата учебна година в ПГХЗ „Дм. Ив. Менделеев” – Лом не е насочен за продължаване на обучението, тъй като ученикът не се е явил за консултации със специалистите от РЕПЛР и планираната работна среща за консултиране и запознаване на ученика и родителя с възможностите за продължаващо обучение във втори гимназиален етап не се е състояла.

4.2. Извършени консултации на:

- Брой педагогически специалисти
- Брой родители
- Брой ученици

През учебната **2019/2020г.** са проведени следните консултации с ученици, родители, учители и възпитатели:

Проведени консултации	ресурсни учители	логопеди	психолози	рехабилитатор на слуха и говора	старши учител на деца с нарушено зрение
Учители/възпитатели	185	8	122	9	12
Родители	176	6	79	24	16
Ученици	214	0	ежедневни	0	10

Консултиране на родители относно:

- консултиране на родителите на деца със СОП относно възможностите, които предоставя допълнителната подкрепа;
- спецификата на психо-физиологичните особености на децата им;
- конкретни форми и начини за самоподготовка на детето/ученика, за да се развият полезни умения за самостоятелен и независим живот;
- напредък в развитието на децата им – успехи и трудности при работа; възникнали проблеми, свързани с преодоляване на тревожността и агресията; възможностите за професионална реализация; участието им в различни форми на обучение – семинари, лекции; консултации, относно различни форми на терапия и рехабилитация;

- консултиране на родителите на други деца и ученици в групата и класа, относно специфичните особености на децата със СОП, свързани с вида нарушение и необходимостта от емпатия и толерантност;
- консултиране на родители на деца, нуждаещи се от допълнителна подкрепа;
- консултиране на родителите на деца с множество увреждания относно необходимите документи за явяването им пред РЕПЛР към РЦПППО – област Монтана и насочването им към изнесени паралелки/групи в ЦСОП и училища за деца и ученици със зрителни и слухови нарушения.

Консултиране на специалисти относно:

- индивидуалните психо-физически особености на всяко дете;
- препоръчителни форми и методи на работа с него;
- подобряване на подкрепящата среда в учебното заведение;
- изготвяне и водене на задължителната документация;
- адаптиране и изготвяне на тестове за входни и междинни нива по общообразователните предмети;
- НВО и ДЗИ.

Консултиране на ученици относно:

- трудности в усвояването на учебния материал;
- проблеми, свързани с техните когнитивни процеси; взаимоотношенията им с връстници, учители и родители;
- консултиране на зрително затруднени ученици за участие в НВО и ДЗИ;
- консултиране по инцидентно възникнали проблеми и конфликтни ситуации между деца в норма и деца със СОП.

Консултиране на новоназначени ресурсни учители относно:

- работа с деца и ученици със сензорни нарушения;
- лингвистично и комуникативно развитие на децата и учениците със СОП;
- новопостъпили на работа в РЦПППО – Монтана учители, които се наставяват от старши и главни учители относно функции, дейности, задължения и водене на необходимата документация;
- консултиране и оказване на методическа подкрепа на ресурсни учители назначени в общообразователните училища.

5. Насочвания на ученици по чл.145, ал.6 от ЗПУО

- Брой насочени ученици

Общият брой на учениците със СОП, които ще продължат обучението си в VIII кл. е **53**.

- Брой и вид на училищата, профил/професия и специалност

План-приемът след завършен VII клас за учениците със специални образователни потребности в област Монтана се реализира в **10 Средни училища /СУ „ Отец Паисий “-гр.Лом, СУ „ Димитър Маринов“-гр. Лом, СУ**

„ Отец Паисий“-с. Медковец, СУ „ Хр. Ботев“-гр. Брусарци, II СУ „ Н.Й.Вапцаров“- гр. Монтана, VI СУ „ Отец Паисий“- гр. Монтана, VII СУ „ Йордан Радичков“- гр. Монтана, СУ „ Д-р Петър Берон“- с. Якимово, ОБУ „ Христо Ботев“ – с. Долни Цибър, СУ „ Иван Вазов“-гр. Вършец /, **6** **Професионални гимназии** / ПГХЗ „ Д.И.Менделеев“-гр. Лом, ПГПТ – гр. Лом, ПГСС „ Марко Марков“- с. Г. Дамяново, ФСПГ „ Васил Левски“ – гр. Монтана, ПГСАКН „ Проф. арх. Стефан Стефанов“ – гр. Монтана, ПГ „ Димитър Маринов“ – гр. Вълчедръм/ и **3 Профилирани гимназии** / ПГ „ Д-р Иван Панов“- гр. Берковица, ПМПП „ Св. Климент Охридски“ – гр. Монтана, ПГПЧЕ „ Петър Богдан“ – гр. Монтана/.

На основание чл. 140, ал. 2 от Наредба за приобщаващото образование, обн. ДВ, бр.86/27.10.2017г., изм. и доп. ДВ, бр. 105 /18.12.2018 г., изм. и доп. ДВ, бр. 48 /26.05.2020 г. родителите и учениците със специални образователни потребности са подали необходимите документи в срок до 21.05.2020г. за прием в профили и специалности от професии, в които учениците могат да продължат обучението си за придобиване на професионална квалификация след завършен VII клас.

В изпълнение на чл. 140, ал. 1 и чл. 142, ал. 1-3 от Наредба за приобщаващото образование, обн. ДВ, бр.86/27.10.2017г., изм. и доп. ДВ, бр. 105/18.12.2018г., изм. и доп. ДВ, бр. 48 /26.05.2020 г., Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности изготви **53 становища** за насочване на съответния ученик в подходящ профил или специалност от професия, съобразен с държавния план-прием в област Монтана за учебната 2020/2021г., утвърден със Заповед №РД-05-283/28.04.2020г. на Началника на РУО-Монтана. Членовете на РЕПЛР са направили преценка на индивидуалните потребности и възможности на всеки ученик, на личните интереси и мотивацията им за продължаване на обучението в профили или специалности от професии. Направени са препоръки за изготвянето на индивидуалния учебен план, за адаптирането на учебната среда и за подходящата форма на обучение на конкретния ученик. Становищата са съобразени с индивидуалните потребности и здравословното състояние на учениците. Взето е под внимание в определени случаи и мнението на родителя/настойника на ученика за насочване в най-близкото учебно заведение.

Подлежащи на задължително обучение до 16 годишна възраст отпадащите е 1 ученик.

Един ученик от ОУ „Петър Парчевич“, гр. Чипровци е преминал по общообразователен учебен план за учебната 2019/2020г. по преценка на Екипа за подкрепа за личностно развитие и училището. Същият е постигнал ДОС за учебно съдържание по учебните предмети в VII клас и се преустановява осигуряването на допълнителната подкрепа на ученика. – писмо с изх.№162/07.05.2020г. на Директора на ОУ „Петър Парчевич“-гр. Чипровци. Същият ще получи свидетелство за зъвършено основно образование.

Един ученик от СУ „Иван Вазов“, гр. Вършец е отписан от училище със Заповед №937/19.02.2020г. на Директора на СУ „Иван Вазов“-гр. Вършец, поради натрупан голям брой неизвинени отсъствия по неуважителни причини - трайно непосещаване на училище – семейни и социални причини. - писмо с изх. №398/10.06.2020г. на Директора на СУ „Иван Вазов“-гр. Вършец.

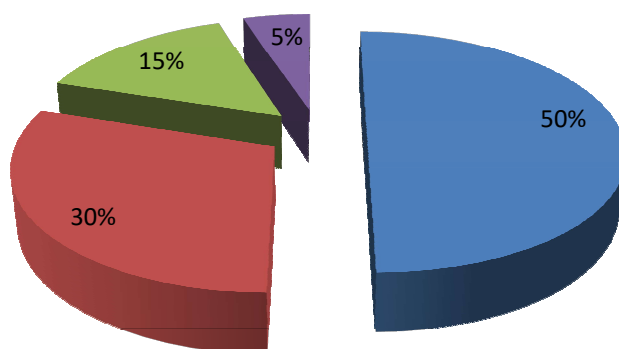
Общият брой на учениците със СОП, които ще продължат обучението си в VIII кл. след насочване от РЕПЛР е 53.

Реализация на план-прием за учебната 2019/2020г. в учебни заведения в област Монтана на ученици със СОП след завършен VII клас.

Вид учебно заведение	СУ	Професионални гимназии	Профилирани гимназии	Обединено училище
Брой учебни заведения	10	6	3	1

Диаграма 7
Реализация на план-прием

■ СУ ■ Професионални гимназии ■ Профилирани гимназии ■ Обединено училище

Изводи:

От показаната диаграма е видно, че реализацията на план-приема на ученици, завършващи с удостоверение за завършен VII клас се реализира в най-голям процент в средни училища – 50%. Голям е дялът на насочените към професионални гимназии – 30%. Относително по-малък е дялът на учениците, които са насочени да продължат обучението си в профилираните гимназии – 15% и само 5% от учениците са насочени към продължаване на образованието си в обединено училище.

6. Отлагане на деца със СОП от обучение в I клас по чл.190, ал. 3, т. 9 от ЗПУО и чл.139 от Наредбата за приобщаващото образование **- Брой отложени деца - 6 деца**

Отложени от задължително обучение в I клас по здравословни причини през втория учебен срок на учебната 2019/2020 г. са **6 деца**: Матей Емилов Костов, ДГ №3 „Буратино” – гр.Монтана; Николета Викторова Дамянова, ДГ „Щурче” – с.Расово; Адриан Иванов Иванов, ДГ „Пролетна дъга” – гр.Берковица; Станислав Бориславов Никифоров, ДГ №12 „Звънче” – гр.Лом; Калоян Стоянов Христов, ДГ №10 „Детелина” – гр.Монтана, Петър Светлинов Петров- ДГ „Зора”- с.Мърчево.

IV. АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ДЕЙНОСТТА НА СПЕЦИАЛИСТИТЕ ОТ РЦПППО

1. Анализ на дейността на ресурсните учители - образователно – възпитателен и рехабилитационен процес.

С цел реализация на успешно приобщаване на децата и учениците със специални образователни потребности в общообразователната среда ресурсните учители прилагаха ефективни форми, методи и средства по време на работата си. Използваха методи на индивидуално и групово обучение, адаптираха учебно съдържание, изработваха обучителни инструменти и материали. Учебният материал се поднасяше по достъпен за учениците начин, свързан с индивидуалните им потребности и интереси. Чрез него се разширяваха представите на децата и учениците за предметите или явленията. В работата си ресурсните учители се стремяха към цялостното развитие на детската личност; придобиване на съвкупност от знания и умения, необходими за успешното приобщаване на детето към училищното образование.

Педагогическото взаимодействие е процес, насочен към постигането на определен очакван резултат, свързан с цялостното развитие на детето/ученика, в който основни участници са учителят и детето/ученика. При осъществяване на педагогическо взаимодействие ресурсните учители

използваха игровата дейност за постигане на компетентностите по образователните направления.

В работата си ресурсните учители използваха следните подходи и форми на педагогическо взаимодействие:

- *Ситуационен подход* - той предполагаше използването на разнообразни ситуации, които съдействаха за развитие на общуването у децата/учениците. По този начин обучението бе съобразено с потребностите и интересите на децата/учениците, с техните възрастови и индивидуални особености, като се стимулираше когнитивното, емоционално-волевото и социално развитие.
- *Хуманно-личностен подход* - обучението на децата/учениците се осъществяваше чрез съчетаване на вербалните с игрови, нагледни и практически интерактивни техники, които учат децата/учениците на приемане, самоуважение и толерантност.
- *Комуникативно-експресивен и креативен подход*. Прилагането му подпомагаше индивидуалната експресивност на детето/ученика, развиваха се комуникативни умения, уменията за самопредставяне и за работа с другите в малки групи и в екип.

Играта е най-важния вид дейност в живота на детето/ученика и затова се използва като най-мощното средство за неговото възпитание. Тя му доставя удоволствие и подпомага неговото развитие. Игрите имат съществена роля и значение за развитието на въображението и мисленето на децата/учениците. Като играе с реални неща, детето/ученикът не само се запознава с качествата на тези неща, но същевременно развива своето въображение. Резултатът е позитивен, когато децата/учениците се учат чрез игра, у тях се създава интерес към познавателната дейност.

Ученето интегрира всички процеси на взаимодействие, които развиват детската индивидуалност. С цел развитие на представи, умения и компетенции у децата/учениците ресурсните учители използваха в работата си следните методи:

- *Предметно-оперативни методи*, които включват оценката на образователните потребности, предметните игри, упражняването и др.
- *Игрово-преобразуващи методи*, които включват ролевите, театрализираните и дидактичните игри.
- *Практико-изпробващи методи*, които предполагат експериментиране, предметно и графично моделиране.
- *Информационно-познавателни* - наблюдение, демонстрация, разказ, изследване, беседа, дискусия, оценяване и др.

Съвместните усилия на специалистите бяха насочени към внедряване на **информационните технологии** в обучението по общообразователните дисциплини чрез разработване на презентации, тестове, уроци с игрови елементи с оглед работа с интерактивни методи на преподаване и учене.

За създаване на интерес към учебната дейност ресурсните учители използваха **интерактивни методи на работа** - методи за създаване на нова, творческа и интересна среда и организация на работа:

- Методи за обмяна на дейности;
- Методи за провокиране на мислене;
- Методи за създаване на краен продукт, творчество;
- Методи за рефлексивна дейност;
- Интегративни методи (интерактивни игри);

Освен широко практикуваните методи на обучение в педагогическата практика, ресурсните учители използваха и различни методи на преподаване, които развиват социални умения у учениците със СОП:

- Обучение в група
- Метод на Елиът Арънсън
- Беседа
- Визуализиране
- Обсъждане
- Ролеви игри
- Симулационни игри
- Мозъчна атака
- Дискусия
- Провеждане на дебат
- Задаване на въпроси
- Мултимедийно обучение

През учебната година ресурсните учители работеха за провокиране интереса на децата/учениците към ученето, създаване на условия за активна самостоятелна дейност. Възпитаваха у децата/учениците чувство на отговорност за завършване на започнатата работа, каквито и усилия да са необходими за това. Възпитаваха наблюдателността и концентрацията на детето като гаранция за резултатна работа. Развитието на вниманието при децата/учениците бе насочено към укрепването на психическото им здраве, към постигането на хармоничност, творческа активност и жизненост.

На основание чл.129, ал.2, т.8 и т.10 от Наредба приобщаващото образование, обн. ДВ, бр.86 от 27.10.2017г., изм. и доп. ДВ, бр. 105/18.12.2018г., изм. и доп. ДВ, бр. 48/26.05.2020г.) е проследен **напредъкът в развитието** на учениците и са изготвени **писмени доклади** до Директора на училището и/или детската градина и до Директора на Регионалния център. Същите са приложени в личните дела на учениците. Екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини са изготвили писмени **Доклади** за всяко дете/ученик в края на I учебен срок и края на учебната година.

Усилията на преподавателите бяха насочени и към разработване на дидактични материали за подпомагане на обучението и възпитанието на учениците със СОП, както и материали за популяризиране на приобщаващото образование сред обществеността.

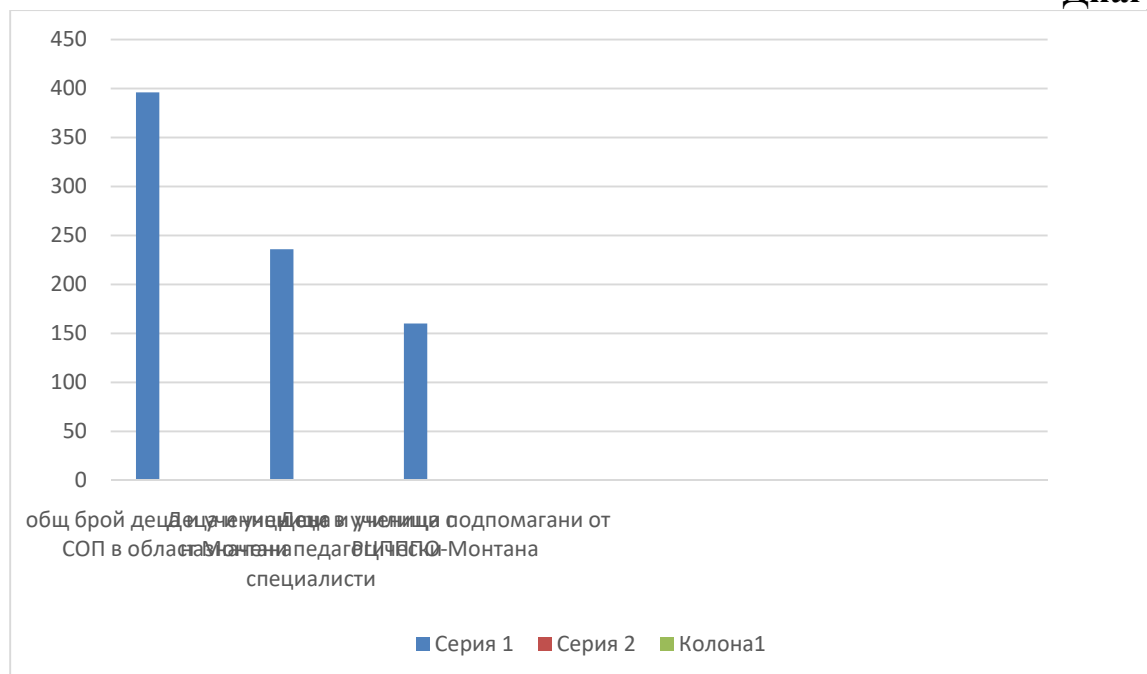
По график *сензо-моторната зала и залата за ерготерапия* в Регионален център – Монтана се посещаваше от деца и ученици със СОП под ръководството на сензорен ко - терапевт и ерготерапевт.

1.1. Ресурсно подпомагане на децата и учениците със СОП

В началото на учебната 2019/2020г. общият брой на децата и учениците със СОП в област Монтана е **380**, от тях на **146** се оказва допълнителна подкрепа от РЦПППО – област Монтана, на **234** се оказва допълнителна подкрепа от общообразователните училища.

В края на учебната 2019/2020г. броят на учениците със СОП е **396**, от тях на допълнителна подкрепа от РЦПППО – област Монтана са **160**, а на **236** се оказва допълнителна подкрепа от общообразователните училища.

Диаграма 2

Диаграмата показва, че броят на децата и учениците със специални образователни потребности, които получават допълнителна подкрепа за личностно развитие от РЦПППО – област Монтана в последните години намалява. Това се дължи на факта, че директорите на училищата назначават педагогически специалисти за сформиране на екипи за подкрепа за личностно развитие по места.

През учебната 2019/2020 г. РЦПППО – област Монтана подпомага 40% от децата и учениците. Това са децата и учениците със специални образователни потребности от детските градини в областта и от по-малките населени места.

Училищата с назначени ресурсни учители, логопеди и психолози подпомагат 60% от учениците със специални образователни потребности.

Ресурсното подпомагане на децата и учениците със СОП се осъществява:

<i>В клас/група</i>	160
<i>В ресурсен кабинет</i>	работи се след основните учебни часове
<i>В клас/група, ресурсен кабинет</i>	0

Данните в таблицата сочат, че учебните занятия на ресурсните учители се провеждат в клас, а след основните часове се работи в ресурсния кабинет. Именно в тези случаи се набляга върху повишаване нивото на концентрация, превключване на вниманието, повишаване активното участие в учебния процес, развиване на уменията за екипна работа, самостоятелно справяне с учебните задачи, създаването на приятелски отношения с връстници от групата/класа. Извеждането от клас на децата/учениците се налага поради особеностите на съответните нарушения. При създаването на спокойна работна атмосфера, индивидуалната работа с тях води до постигането на по-добри резултати. Този начин на педагогическо взаимодействие е подходящ при деца/ученици, които са с хиперактивност, повишена сензитивност, затруднение при концентрация, наличие на агресивни прояви. От изключителна важност е провеждането на индивидуални занимания по специалните предмети при деца/ученици със сензорни нарушения.

Начин на оценяване на учениците със СОП

С оглед осигуряване на ритмичност при оценяване на учениците със СОП през учебната година знанията и уменията на същите се оценяваха от учителите в съответствие с разработените планове за подкрепа, индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми. В процес на работа същите са оценявани качествено и количествено, което стимулира учениците за качествена и ефективна работа. По останалите учебни предмети, по които не се подпомагат ресурсно, учениците са получили количествени оценки, съобразени с показаното ниво на усвояване на учебното съдържание по учебните предмети. За отбелязване е, че има ученици със СОП, които са покрили ДОС и в края на учебната година са получили количествени оценки. По – голяма част от учениците със СОП имат постигнати резултати от обучението по планове за подкрепа, но все още не са покрили ДОС за учебно съдържание за съответния клас, етап и степен на образование, поради което са оценени с качествени оценки в края на учебната година. Поставените в планове за подкрепа цели и задачи в голяма степен са постигнати. Всяка промяна, отнасяща се до равнището на усвоените знания, умения и компетенции, когнитивно развитие и психични процеси на учениците, се отразява в доклада за напредъка в развитието.

Начинът на оценяване на децата и учениците със СОП е представен в следната таблица:

Оценяване:	Брой ученици:
Количествени оценки /ДОС/	5
Качествени оценки /ПИ, СС, СЗ/	48 / I - IV клас/
Смесени оценки /ДОС и ПИ, СС, СЗ/	64

64 се оценяват по един или няколко предмета с количествени оценки, а по останалите предмети, по които не достигат ДОС – с оценки с качествен показател.

48 ученици на допълнителна подкрепа се обучават в I и IV клас. Те се оценяват в края на годината с качествен показател.

5 ученици, които са на ресурсно подпомагане, предоставено от РЦПППО – Монтана покриват изискванията на ДОС и се оценяват с количествени оценки.

От таблицата става ясно, че:

Най-малък е броят на учениците, които се оценяват само с количествен показател. Следват учениците, които се оценяват с качествен показател и най-голям е броят на учениците със смесено оценяване.

Смесено оценяване има при ученици, които не покриват държавните образователни стандарти по един или повече предмети. Учебните предмети, при които децата срещат затруднения в овладяването на учебния материал са именно БЕЛ, Математика, чужд език, хуманитарни и природни науки. При обучението по Технологии, Физическо възпитание и спорт, Музика, Изобразително изкуство повечето ученици не изпитват сериозни затруднения и се справят задоволително, в частни случаи се налага и работа с подкрепа.

Често срещан проблем е инертността в оценяването на учениците със СОП. Тя се изразява в нагласата на общообразователните учители - веднъж оценено с качествена оценка, детето е неспособно да достигне ДОС. Оттук произтичат затрудненията, които срещат ресурсните учители като медиатори между родители и общообразователни учители.

При учениците, които по нито един от учебните предмети не достигат ДОС е от голямо значение целите и задачите, заложи в индивидуалните учебни програми да бъдат съобразени с индивидуалните им потребности и възможности. ЕПЛР, в частност ресурсните учители, имат отговорността да оказват своевременна методическа подкрепа в подпомагането на педагозите в учебните заведения относно адаптирането на учебното съдържание, съобразно способностите и потребностите на учениците.

Във връзка с кампанията за НВО се проведе заседание на ЕПЛР към учебните заведения съвместно с родителите, където се даде становище относно възможността на учениците за явяване на изпитите.

През учебната 2019/2020 година в област Монтана се обучават **19** ученици със специални образователни потребности в IV клас и **18** ученици в VII клас. От тях на НВО 4 клас и на НВО 7 клас не се яви нито един ученик. Родителите на тези ученици са подали заявления до директора на училището за неявяване на учениците на НВО. Мотивите, изложени в тях, са:

- Децата са със специфични нарушения и увреждания;
- Не покриват ДОС за учебно съдържание, поради тези увреждания;
- Тестовите са по държавните образователни стандарти, а не са съобразени с възможностите на децата със СОП.

Училищните екипи, съвместно с родителите са извършили оценка на индивидуалните потребности и резултати на всеки от учениците.

Предложение : В тестовите за НВО да има и модул за деца със СОП. Задачите в модула да са съобразени с възможностите на тези деца и постиженията им в учебния процес през отделните етапи на обучение.

1.2. Форма на обучение при ресурсно подпомагане

брой ученици с оказано ресурсно подпомагане в дневна форма	153
брой ученици с оказано ресурсно подпомагане в индивидуална форма	5
брой ученици с оказано ресурсно подпомагане в комбинирана форма	2

За шеста учебна година индивидуалната форма на обучение се отчита като добро решение при случаите, в които възможностите за обучение в дневна форма са изчерпани. Особено подходяща се оказва за ученици от аутистичния спектър, както и за такива с множество увреждания и личностни разстройства. Комбинираната форма на обучение налага общообразователни учители да провеждат индивидуални часове с учениците, което разкрива възможности пред тези учители да се запознаят добре с реалните способности, интереси и специфичните начини на обучение на децата със СОП. Това налага необходимост педагозите в общообразователните училища да получават специализирано обучение в посока на практическата работа с децата със СОП. Тази форма на обучение изисква и добро съгласуване на дейността и опита на специалистите от ЕПЛР на конкретните ученици.

1.3. Анализ на дейността на Екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини

Проведени екипни заседания:

През учебната година ритмично бяха проведени заседания, на които са обсъдени основни проблеми в обучението на децата и учениците, получаващи допълнителна подкрепа от специалистите на РЦПППО – Монтана, както и обследвания на предложените за допълнителна подкрепа деца и ученици от учителите и класните ръководители. **Общият брой** на заседанията на екипите за подкрепа за личностно развитие в училища и детски градини, в които РЦПППО – Монтана оказва допълнителна подкрепа е **722**.

Обсъжданите въпроси на заседанията се обединяват около следните направления: *„Изготвяне на задължителната учебна документация за учебната година за всяко дете/ученик – план за подкрепа, индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми по един или няколко учебни предмети“*; *„Прекратяване на допълнителната подкрепа на ученици, които са постигнали ДОС за учебно съдържание“*, *„Проследяване отсъствията на учениците от училище - причини. Дейности за задържане на учениците в училище“*, *„Екипност в работата между ресурсните учители и учителите от общообразователните училища за повишаване успеваемостта на учениците със СОП“*, *„Проследяване напредъка на децата и учениците“*; *„Възможности за продължаване на обучението на ученици след завършен VII клас“*.

В началото на учебната година екип от специалисти към Регионален център – област Монтана направи оценка на децата и учениците със специални образователни потребности. Всеки член от ЕПЛР представи писмени Доклади до Председателя за актуалното състояние на децата и учениците. През учебната година ЕПЛР проследиха напредъка в развитието на децата и учениците, получаващи допълнителна подкрепа и изготвиха доклади за всяко от тях, които приложиха в личните им дела.

Със съдействието на екипи от ресурсни учители и учители по общообразователни предмети бяха разработени разнообразни творчески материали и проверочни работи като тестове, задачи, теми, въпросници, интерактивни методи с цел отчитане резултатите от обучението и провокиране интереса на учениците за качествен образователен процес.

Съвместна е работата на ресурсните учители и учителите по общообразователните предмети относно подбор и структуриране на учебното съдържание, съобразено с индивидуалните възможности на учениците.

Ритмично бяха провеждани срещи с родители на проблемни деца със СОП, както и с родители на ученици, които се нуждаят от ресурсно подпомагане поради обстоятелството, че не покриват ДОС за учебно съдържание за съответния клас.

1.4. Съвместни дейности и инициативи с учители от детските градини и училища.

В началото на учебната година са организирани работни заседания на ЕПЛР във всички учебни заведения от област Монтана, където има деца и ученици със СОП. Разяснени са: процедурата по предоставяне на допълнителна подкрепа; формите на подкрепа за личностно развитие /обща и допълнителна/ и дейностите по тях; дейности, свързани с процеса на подкрепа на приобщаващото образование, извършвани от РЦПППО – Монтана; изготвянето на план за подкрепа на детето и ученика със СОП, изготвянето на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми; функциите на екипа за подкрепа на личностно развитие.

През учебната година ресурсните учители подпомагаха класните ръководители в организирането на различни мероприятия в общообразователните училища и детски градини.

II ОУ „Константин Фотинов” – Лом

➤ От началото на учебната 2019/2020 година учениците, които са на допълнителна подкрепа в ОУ”К. Фотинов”- гр. Лом са включени в извънкласни приложни дейности, където изработват изделия, посветени на сезонна тематика и календарни празници. Част от тези творби, посветени на Коледа и Нова година са представени в Общинската традиционна изложба. За това си участие са отличени с Грамота за добро представяне от Община Лом на 17.12.2019г.

➤ Извънкласната приложна дейност на учениците ОУ”К. Фотинов”- гр. Лом намери приложение в участие в Национален Коледен конкурс „Запали Коледна звезда” към Юнеско.

➤ В изпълнение на терапевтичната програма „ Социално-емоционално учене в училище” към ОУ”К.Фотинов”- гр. Лом се проведеха поредица от съвместни занятия, съвместно с общообразователен учител, психолог и ресурсен учител.

➤ На 05.12.2019 година се проведе открито комбинирано занятие по изпълнение на извънкласна дейност с ученици, които са на допълнителна подкрепа в ОУ”Константин Фотинов”- град Лом на тема „Никулден“, заедно с ученици от СУ”Димитър Маринов”- град Лом.

➤ В изпълнение на терапевтичната програма „Вярваме в доброто” към ОУ”Никола Първанов”- гр. Лом се проведеха поредица от съвместни занятия, съвместно с общообразователен учител и ресурсен учител.

➤ Участие във виртуален конкурс „Земята на нашите специални деца” на РЦПППО – Монтана по случай Деня на Земята- 22 април на четирима ученика – Мария Христовова, Данаил Младенов, Адриана Димитрова и Йоана Тодорова.

➤ Участие на трима ученика – Мария Христовова, Адриана Димитрова и Йоана Тодорова в иновативен продукт Виртуална книга „Азбука на добротата” - инициатива на РЦПППО - Монтана по повод 24 май – Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост, която се реализира с подкрепата на РУО – Монтана и наградени с грамоти за отлично представяне в инициативата в категория „Рисунка” и „3D картичка”.

➤ Участие на ръководителите на Клуб”Партньори” - Лом в иновативен продукт Виртуална книга „Азбука на добротата” - инициатива на РЦПППО - Монтана по повод 24 май – Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост, която се реализира с подкрепата на РУО – Монтана и наградени с грамота за отлично представяне в инициативата в категория „Послание”.

ДГ № 1 „Снежанка” – Лом

➤ Детски празник за възраждане на народните традиции и обичаи „Никулден ” в ПГ- 5г. на– съвместна инициатива на педагогически специалисти от детската градина с подкрепата на специалисти от РЦПППО – Монтана – декември 2019г.

ДГ №12 „Звънче” град Лом

➤ Урок по родолюбие на тема: „Бита на нашите баби и дядовци” – изнесен урок на ПГ – 6г. на ДГ №12 „Звънче” - Лом

➤ Национално детско състезание по математика „Многознайко” в ПГ – 5г. в ДГ №12 „Звънче” – Лом - кръг „Уча се да смятам” – февруари 2020г. Дарина Ангелова – отличена с грамота и бронзов медал

ДГ №1 „Щастливо Детство”, ДГ №2 „ Незабравка” град Монтана

➤ „Нека бъдем добри“ /ден на толерантността/ - включване в беседа, съвместно с децата в групата и участие в празника на розовите балони;

ДГ №3 „ Буратино” град Монтана

➤ *„1-ви ноември - Ден на Народните будители”* – участие в изработването на постер и в тържеството на групата.

➤ *„Коледна магия - Дядо Коледа дойде”* – включване в Коледния празник на групата.

ДГ №5 „ Дъга” град Монтана

➤ „Ден на християнското семейство“ – изработване на картички;

➤ *„ Даровете на есента”* – изработване на украса за детската градина и участие в изложбата на градината;

➤ *„Коледни работилници”* – творчески занимания за изработване на елхови играчки, коледни украси и сувенири за занималните на ДГ;

ДГ №10 „ Детелина” град Монтана

➤ Участие в открит урок на групата по БЕЛ на тема *„Животните в гората”*

ДГ ”Звънче”-гр. Берковица.

➤ На 13.12.2019 година Диана Николова съвместно със слухово-речев рехабилитатор Нели Вълкова използваша съвременни интерактивни методи на преподаване и обучение в проведена откритата терапевтична практика за

развиване на комуникативно – речеви умения при деца със СОП от ПГ в детската градина.

1.5.Извънкласни дейности и занимания по интереси – иновационни продукти, клубове, школи, терапевтични програми, летни училища и др.

Иновационни продукти

По повод най-светлия български празник Регионален център – област Монтана с подкрепата на Регионално управление на образованието – Монтана създаде иновативен продукт **Виртуална книга „Азбука на добротата”** <http://rcm.dstcenter.eu/index.php/bg/vb>. В инициативата за детско творчество, посветена на 24 май – Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост, обединени от мотото: *„Пътят към разума се крие в силата на добротата и човечността”*, се включиха 392 участници от 95 детски градини, 262 училища, 10 ЦСОП, 3 ЦПЛР, 1 директор, 11 учители и 10 родители от 41 населени места на 14 области в страната. Те участваха със свои авторски творби в 8 категории, включени в конкурсна програма: „Рисунка”, „Апликация”, „Стихотворение”, „Съчинение”, „Есе”, „Послание” (категория, в която своите послания можеха да отправят не само деца, но и техните родители, учители, специалисти), „Постер” и „Други” (декори, моделиране и други авторски идеи, посветени на празника). Извън конкурсната програма с видеоклипове, посветени тематично на празника се включиха 25 участника от 13 детски градини и 12 училища от страната.

Всички творби от категориите по регламента на инициативата бяха включени във виртуалната книга „Азбука на добротата”, която е публикувана на сайта на РУО - Монтана и РЦПППО – Монтана.

Всички участници получиха грамоти за участие в инициативата на национално ниво, а най-добрите произведения бяха отличени с грамота за отлично представяне от жури в състав: Трайка Трайкова – началник на РУО – Монтана, Персияна Петкова – старши експерт по предучилищно образование в РУО – Монтана, Диана Божинова – директор на РЦПППО – Монтана.

В условията на обучение в електронна среда с оглед на създалата се ситуация и обявеното извънредно положение децата на България доказаха, че могат да творят заедно. Заедно, макар и от разстояние, обединени от идеята да уважаваме и ценим своята национална идентичност, да бъдем търпеливи и коректни, толерантни и добри, написахме нашата книга на добротата с послания, че всички деца имат право на образование и шанс да бъдат приети, ценени и уважавани, да бъдат заедно със своите връстници, за да играят, учат и творят в един по-добър свят.

Терапевтични програми

1. Клуб „ Български език – лесно и интересно”

Ръководители: Теодора Калафатова, Беатрис Рангелова

Учебно заведение: ДГ ” Слънце”- Вършец

Брой деца/ученици: 2 деца

Мероприятия: разговор по картина, описание на играчки, разказ по картина, описание на дадена професия, пресъздаване на роля, разговор и описание по рисунка, възприемане на стихове.

2. „Терапия на деца от аутистичния спектър и с умствена изостаналост“

Ръководител: Силвия Симеонова

Учебно заведение: ДГ №1 „Щастливо детство“, ДГ №2 „Незабравка“, ДГ №3 „Буратино“, ДГ №7 „Приказен свят“, ДГ №5 „Дъга“, ДГ №10 „Детелина“,

Брой деца/ученици: 11 деца

Мероприятия: Стимулиране на физическото развитие и социалното взаимодействие – общуване, поведение, взаимоотношения. Формиране на връзки за частите на тялото и видовете движения на тялото. Формиране на понятия за цвят и форма на предметите. Включване в различни форми на индивидуални и групови занимания.

3. Арт ателие „И ние можем“

Ръководители: Силвия Любенова

Учебно заведение: I ОУ „В. Левски“ – гр. Вълчедръм

Брой деца/ученици: 4 ученици

Мероприятия: Развитие на творческия потенциал на учениците и ангажирането им в свободното време. Организиране на изложби по празничен календар на България.

4. „Празниците, традициите и обичаите на българина в миналото и днес“

Ръководител: Лъчезар Лазаров

Учебно заведение: Трето ОУ „Иван Вазов“ – гр. Берковица, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Замфирово

Брой деца/ученици: 10 деца и ученици, обучаващи се на територията на град Берковица и общината.

Мероприятия: Изучаване на празничния календар на българина - характерните традиции и обичаи. Включване на децата и множество практико-приложни задачи.

5. Психомоторика „Действаме, играем, мислим“

Ръководители: Мария Андреева и Мая Кьосина

Учебно заведение: II СУ „Н. Вапцаров“ – гр. Монтана, ОУ „П. Парчевич“ – гр. Чипровци, СУ „Отец Паисий“ – с. Медковец, III ОУ „Д-р П. Берон“ – гр. Монтана, ДГ „Звънче“ – гр. Берковица, ДГ № 2 „Незабравка“ – гр. Берковица

Брой деца/ученици: 7

Мероприятия: Подпомагане на процеса за изграждане на самоувереност у детето чрез играта, изработване на маски от различни материали, Коледна украса и мартеници.

6. Корекционно – възпитателна работа с деца от детските градини

Ръководител: Диана Николова

Учебно заведение: №3 „Буратино“ – гр. Монтана, ДГ №7 „Приказен свят“ – гр. Монтана, ДГ „Пр. дъга“ – гр. Берковица, ДГ „Звънче“ – гр. Берковица, ДГ „Патиланци“ – гр. Вълчедръм

Брой деца: 11

Мероприятия: Работи се за развитие на обща моторика, на фините движения на пръстите на ръката, моториката на артикулационния апарат, развитие на слухово възприятие и фонематичен слух.

7. „ В търсене на доброто“

Ръководител: Даниела Алексиева

Учебно заведение: I ОУ „Н. Първанов“ – гр. Лом

Брой деца/ученици: 7

Мероприятия: Мероприятия за възпитаване на емоционална интелигентност

8. „ В света на книгите“

Ръководител: Елиза Величкова

Учебно заведение: ПГХЗ „Дм. Ив. Менделеев“ – гр. Лом

Брой деца/ученици: 8

Мероприятия: Изработване на читателски дневник. Драматизиране на любима приказка. Конкурс за детска рисунка „Моята любима книга“.

9. „ Музикотерапията като средство за преодоляване на стреса при деца и ученици със СОП“

Ръководител: Бисерка Костадинова

Учебно заведение: ДГ „Пр. дъга“ – гр. Берковица ДГ №6 „Слънце“ – гр. Монтана

Брой деца: 4

Мероприятия: Развитие на музикален слух, на умения за правилен изказ на думите, възпитаване на любов към народната музика.

10. „ Играя, съобразявам се, толерантен съм“

Ръководител: Валя Петрова

Учебно заведение: ПГСС „Дунавска земя“- с. Ковачица, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“- с. Ковачица, ОУ „П.Р. Славейков“ – с. Василовци и ДГ №6 „Виктория Пишурка“ – гр. Лом

Брой деца/ученици: 11

Мероприятия: Изработване на постери, спортни игри на открито и др.

11. „ Вълшебните приказки – елемент на щастливото детство“

Ръководител: Виолета Цветанова, Янита Сейкова, Антон Цифудин

Учебно заведение: ДГ №1 „Снежанка“-гр. Лом, ДГ №12 „Звънче“-гр. Лом

Брой деца/ученици: 8

Мероприятия: Четене на приказки, изработване на постери. Развиване на умения за добра комуникация - драматизация на приказка.

12. „Сръчни пръсти“

Ръководител: Иван Иванов

Учебно заведение: ОУ „П. Парчевич“ – гр. Чипровци, СУ „В.Левски“ – гр. Бойчиновци, СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Лехчево, ДГ „Звезда“ – с. Лехчево

Брой деца/ученици: 10

Мероприятия: Изработване на постери, картички, табла. Работи се за подобряване на фината моторика.

13. „Социално– емоционално учене в училище“

Ръководител: Даниела Алексиева

Учебно заведение: II ОУ “К. Фотинов” – гр. Лом

Брой деца/ученици: 8

Мероприятия: Работи се за себепознание и увереност, самоуправление на емоциите, придобиване на социални умения, отговорно взимане на решения.

14. „Терапевтична програма по слухово-речева рехабилитация на деца с увреден слух“

Ръководител: Нели Вълкова

Учебно заведение: Учебните заведения, в които се обучават деца и ученици с увреден слух

Брой деца/ученици: 17

Мероприятия: Работи се за развитие на груба и фина моторика. Прилагат се двигателна, артикулационна, говорна, емоционално-поведенческа, игрова и арт-терапия.

15. „Арт – терапия при деца със СОП“

Ръководител: Румяна Димитрова

Учебно заведение: ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Габровница, ОУ „Хр. Ботев“ – с. Доктор Йосифово

Брой деца/ученици: 9

Мероприятия: Изработване на постери, картички, табла. Работи се за подобряване на фината моторика.

16. Арт – работилница за деца със СОП „Пътят от хиляди мили започва с първата крачка“

Ръководител: Елеонора Планинец, Валя Петрова

Учебно заведение: ПГСС „Дунавска земя“- с. Ковачица, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“- с. Ковачица

Брой деца/ученици: 7

Мероприятия: Работи се за подобряване на вербалната комуникация на учениците, за подобряване на социалните контакти, за подобряване на фината моторика.

Лятна програма

➤ В периода 08.06-12.06.2020 г. се проведе Лятна програма *„Действаме, играем, мислим”*, в която бяха включени 7 деца/ученици от ДГ №2 „Незабравка”, ДГ №3 „Буратино”, ДГ №7 „Приказен свят”, Второ СУ „Н.Й. Вапцаров”- град Монтана и ОУ „П. Парчевич” – гр. Чипровци и техните родители. Ръководители бяха Мая Къосина, Мария Андреева и Силвия Симеонова.

➤ В периода 15.06.2020г. - 30.06.2020г. се проведе лятно училище на тема: *„Споделяне на емоционални преживявания при виртуална екскурзия из природните забележителности на България”* с ученици от ОУ ”Константин Фотинов” – Лом в два режима на работа: дистанционен и присъствен в училище за 5 ученика с ръководител Даниела Алексиева.

➤ Екипът от специалисти Нели Вълкова, Лъчезар Лазаров, Диана Николова и Бисерка Костадинова организираха лятна работа на „Ресурсна школа за деца, учители и родители” – Берковица на тема *„Играем, творим и се забавляваме”*.

Мария Андреева

➤ Терапевтична програма съвместно със старши ресурсен, сензорен ко терапевт М.Къосина: Психомоторика *„Действаме, играем мислим”*.

➤ Училище за родители *„За да са здрави, щастливи и обичани нашите деца”*.

➤ Лятна терапевтична програма в периода 08.06.20. - 12.06.2020г. на тема: Психомоторика *„Действаме, играем , мислим”*.

Румяна Димитрова

➤ Проведена АРТ Терапия с деца и ученици в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Габровница, общ. Монтана и ОУ „Христо Ботев”, с. Д-р Йосифово, общ. Монтана

Мая Къосина

➤ Терапевтична програма съвместно с психолога Мария Андреева: Психомоторика *„Действаме, играем, мислим”*.

➤ Училище за родители *„За да са здрави, щастливи и обичани нашите деца”*

➤ Лятна терапевтична програма в периода 08.06.2020г. - 12.06.2020г. на тема: Психомоторика *„Действаме, играем , мислим”*.

➤ Участие на ученици от групата ми в Регионален грант под надслов - *"Да надбягаме различията"* организиран от Виваком и сдружение "Закрилници" - 21.11.2019г. в парк „Монтанезиум“ гр.Монтана

Елена Илиева

➤ Виртуална книга „Азбука на добротата“, посветена на 24 май Споделяне на видео творчески материали, които са изготвени в онлайн режим на преподаване за Националната електронна библиотека на МОН съвместно с психолог Елеонора Планинец и за НИОПП-гр. София и НАРУ-България с цел споделяне на опит и добри практики

➤ Запис на Видео за предаването „ *На фокус* ” с цел споделяне на опит в условията на извънредна ситуация организиран от РУО-Монтана

➤ Участие в организационен екип за организиране и провеждане на инициатива на РЦПППО – Монтана и РУО

Антон Цифудин

➤ Дейности по НП „Успяваме заедно” на МОН в ДГ 1 „ Снежанка” гр. Лом;

Силвия Симеонова

➤ Провеждане на терапевтична програма „Терапия на деца от аутистичния спектър и умствена изостаналост” с децата от детските градини.

➤ „Празници и развлечения в детската градина” – извънкласни дейности с децата от детските градини.

➤ Училище за родители „За да са здрави, щастливи и обичани нашите деца” –проведени са 3 мероприятия в месеците ноември 2019 г., февруари и май 2020 г.

➤ Участие в лятна терапевтична програма в периода 08.06.20. - 12.06.2020г. на тема: Психомоторика „Действаме, играем, мислим”. Участници са и родителите на децата, които са включени и в Училището за родители.

Силвия Любенова

➤ През периода е работено в арт-ателие – „ *И ние можем*”, като терапевтичния плана за работа е съобразен с потребностите, възможностите, възрастта, интересите на децата, празничния календар, традиции и християнски празници.

Валя Петрова

➤ Клуб „Толерантност“

- 4 в ПГСС, 3 в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ Ковачица, 1 в ОУ „П. Р. Славейков“ Василковци

- 20.11.2019 година – „Урок по толерантност“ по повод седмицата на толерантността в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Ковачица, където присъстваха и учениците със СОП от ПГСС „Дунавска земя“

- 26.06.2020 година – Информационен и практически тренинг по повод „Денят на розовата фланелка“ в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Ковачица

- 27. 03.2020 година – Участие в конкурс за рисунка – „Великденски възшебства“

- 05.06.2020 година - Участие в проект: „Аз и моето семейство“

- 30.05.2020 година – Участие в проект: „Деца на дъгата“

Ателие по Арт-терапия

- Участие в коледна изложба в ОХГ „Поломие“ град Лом

- Участие в благотворителен базар на мартеници в етнографски комплекс Етъра

- Участие в инициативата „Азбука на добротата“

➤ Терапевтична програма „Уча се, играя, толерантен съм“

Участие в спортен празник на ОУ „Климент Охридски“ село Сталийска махала

- Участие в спортен празник в ОУ „П. Р. Славейков“ село Василовци

- Участие в спортен празник и честване в чест на 3.март в ПГСС „Дунавска земя“ Ковачица

- Разработване на математическа игра – „Крепост на числата“ в ОУ „П. Р. Славейков“ село Василовци

- Разработване на коледни декори и участие в кулинарна Коледна изложба в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Ковачица

Елиза Величкова

➤ „Подготовка за професионална ориентация при прехода на учениците със СОП от прогимназиален етап в гимназиален етап“

➤ Терапевтична програма „В света на книгите“

Иван Илиев

➤ Проведена АРТ Терапия с деца и ученици в ОУ „П. Парчевич“ – гр. Чипровци и СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Лехчево

Елеонора Планинец

➤ Запис за предаването „На фокус“ с цел споделяне на опит в условията на извънредна ситуация.

➤ Споделяне на приложени повече от 10 творчески материали, които са изготвени в онлайн режим на преподаване в Националната електронна библиотека на МОН

➤ Участие в организационен екип за организиране и провеждане на инициатива на РЦПППО – Монтана и РУО - Монтана Виртуална книга „Азбука на добротата“, посветена на 24 май

➤ Създаване на анкетно проучване относно предоставянето на дистанционната подкрепа на деца и ученици със СОП

1.6.Участие на деца и ученици със СОП в общински, областни и национални конкурси и изложби. Получени награди и отличия.

Ръководители:

Даниела Алексиева

➤ Извънкласната приложна дейност на учениците ОУ "К. Фотинов"- гр. Лом намери приложение в участие в Национален Коледен конкурс „Запали Коледна звезда” към Юнеско.

➤ Участие във виртуален конкурс „Земята на нашите специални деца” на РЦПППО – Монтана по случай Деня на Земята- 22 април на четирима ученика – Мария Христозова, Данаил Младенов, Адриана Димитрова и Йоана Тодорова.

➤ Участие на трима ученика – Мария Христозова, Адриана Димитрова и Йоана Тодорова в иновативен продукт Виртуална книга „Азбука на добротата” - инициатива на РЦПППО - Монтана по повод 24 май – Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост, която се реализира с подкрепата на РУО – Монтана и наградени с грамоти за отлично представяне в инициативата в категория „Рисунка” и „3D картичка”.

Виолета Цветанова

➤ Дарина Ангелова – ПГ – 5г. ДГ № 12 „Звънче” – Лом - Грамота и бронзов медал от участие в Национално детско състезание „Многознайко”, кръг „Обичам да смятам”; грамота за активно участие в инициатива на РЦПППО – Монтана Виртуална книга „Азбука на добротата”

➤ Станислав Никифоров ПГ – 6г. ДГ № 12 „Звънче” – Лом – Сертификат за успешно участие в допълнителна образователна услуга – Пиано; грамота за активно участие в инициатива на РЦПППО – Монтана Виртуална книга „Азбука на добротата”

➤ Ивелин Димитров ПГ – 6г. ДГ № 1 „Снежанка” – Лом - грамота за активно участие в инициатива на РЦПППО – Монтана Виртуална книга „Азбука на добротата”

Мария Андреева

Калина Гуцина- 1гр. от ДГ „Слънце”- гр.Вършец бе удостоена за активно участие в съвместната инициатива на Регионален център Монтана и РУО-Монтана по повод 24 май. Творбата ѝ е представена във Виртуална книга „Азбука на Добротата”, публикувана на сайта на РЦПППО- Монтана.

➤ Росен Димитров - първи клас от Трето Основно училище „Иван Вазов”, гр.Берковица- взе участие във „Великденската работилничка”, организирана от Младежкия дом, гр.Монтана и бе награден с Трето място в първа възрастова група.

Валя Петрова

➤ Участие на ученици в Коледна изложба – базар в ОХГ „Поломие”- гр. Лом

➤ Участие на ученици в благотворителен мартенски базар в етнографски комплекс Етъра.

Диана Йорданова

➤ Участие на Венелин Иванов и Цветелина Петрова от ОУ „В. Левски”-с. Смоляновци участваха в конкурси по изобразително изкуство по повод 31 октомври -Международния ден на Черно Море и 1 ноември.- Денят на народните будители

Лъчезар Лазаров

➤ Алсу Тодоривна Пейчева 1 б клас от Трето основно училище „Иван Вазов”, гр. Берковица, взе участие в онлайн конкурси Виртуална книга „Азбука на добротата“, категория рисунка и за активно участие в инициативата Виртуална книга „Азбука на добротата“, ученичката бе удостоена с 2 грамоти.

Нели Вълкова

➤ Трима ученика от групата бяха удостоени с грамоти за активно участие в инициатива на Регионален център - Монтана по повод 24 май. Рисунките им заедно с творбите на още 400 деца от цялата страна са представени във Виртуална книга "Азбука на добротата", публикувана на сайта на РЦПППО Монтана.

Силвия Симеонова

➤ Габриела Цветин Ангелова от ДГ №1 „Щастливо детство“ – град Монтана получи грамота за участие в инициатива на РЦПППО – Монтана Виртуална книга „Азбука на добротата” в категория „Рисунка”

➤ Иван Костадинов Иванов от ДГ №2 „Незабравка“- град Монтана участваха получи грамота за участие в инициатива на РЦПППО – Монтана Виртуална книга „Азбука на добротата” в категория „Рисунка”

Бисерка Костадинова

➤ Участие в конкурс за детско творчество във виртуалната книга „Азбука на добротата” по случай 24 май и получени Грамоти за участие на деца и ученици, както следва:

1. Мартин Мартинов Москов – ДГ „ Пролетна дъга” – Берковица ;
2. Ванеса Иренова Антова - ДГ „ Пролетна дъга” – Берковица ;
3. Тони Таниев Иванов - ДГ „ Пролетна дъга” – Берковица ;
4. Цветелина Петкова Петкова – 3.ОУ „Иван Вазов” – Берковица;
5. Божидар Вергинов – ДГ №6 „Слънце” – Монтана;

Елеонора Планинец

➤ Децата, които участват в Арт работилница за деца със СОП получиха:

Грамота за участието си коледна изложба, организирана от община Лом,

Грамота за участието си първомартенска изложба, организирана от община Лом,

Грамота за второ място в конкурс за коледна картичка, организиран в гр. Севлиево,

Грамоти по време на онлайн дистанционно допълнителната подкрепа за активно участие в инициатива на РЦПППО – Монтана Виртуална книга „Азбука на добротата”,

Грамоти за участие в проекти, организирани от Клуб „Толерантност”- Международен ден на семейството- 15 май, Международен ден на детето-1 юни

Мая Къосина

➤ Алекс Димитров Альошков , Красимир Асенов Славянов и Божидар Георгиев Паунов бяха удостоени с грамоти за активно участие в съвместната инициатива на Регионален център Монтана и РУО-Монтана по повод 24 май. Творбите им са представени във Виртуална книга „Азбука на Добротата”, публикувана на сайта на РЦПППО- Монтана.

➤ Салвина, Галина и Алекс взеха участие във виртуална „Великденска работилничка” организирана от Младежкия дом гр.Монтана със своите декорации и апликации на великденски яйца.

➤ Салвина, Галина и Алекс взеха участие в конкурс на тема „Да оцветим Великден“ организиран от РЦПППО гр. Враца със своите апликации на великденски яйца.

2. Анализ на дейността на логопедите.

Резултати от корекционно- възпитателната работа през 2019/2020 учебна година при логопедичен кабинет към РЦПППО–Монтана за общини: Монтана, Берковица, Вършец, Бойчиновци, Чипровци, Георги Дамяново, Якимово, Лом, Вълчедръм, Брусарци, Медковец.

➤ Общ брой деца и ученици с езиково – говорни и комуникативни нарушения-**97**

➤ Общ брой деца и ученици, приети за корекционно-възпитателна работа през втори срок на учебната 2019/2020 г.- **52**

➤ Новопостъпили деца и ученици в логопедичен кабинет през втори срок на учебната 2019/2020 г.- **10**

➤ Напуснали деца и ученици в логопедичен кабинет през втори срок на учебната 2019/2020 г.-**2**

➤ Комплексната диагностика на комуникативните нарушения е представена в Приложение № 1, както следва:

2.1. Диагностична дейност

В периода от 15.09.2019 г. до 01.10.2019 г. бе подготвен инструментариум и направено входно логопедично обследване на деца и

ученици със СОП в общините Монтана, Берковица, Вършец, Бойчиновци, Чипровци, Георги Дамяново, Лом, Вълчедръм, Брусарци, Медковец.

Диагностичната дейност се състои в провеждане на скринингово изследване на децата и учениците в съответните детски градини и училища. Диагностиката е базирана върху основните методи за изследване на речевите нарушения-запознаване с документацията, анамнеза на актуалното състояние, диагностична беседа, анализ на продуктите от дейността на децата и др. Диагностиката е комплексна и обхваща всички видове нарушения на езика, говора и комуникацията. Подбора на диагностичните процедури е съобразен с възрастовите и индивидуални особености на децата и учениците. С всяко дете или ученик се провежда пълно логопедично изследване –гнозис, праксис, импресивна и експресивна реч, след което се поставя диференциална логопедична диагноза, на базата на която се изготвя терапевтична програма. Диагностиката включва тестове за класификация- „Четвъртият е излишен”, наблюдение и изследване на моториката, вербални тестове, рисувателни тестове /нарисувай човек, прерисувай/. Най-използвани са картинните тестове-„Езиково разбиране, ”Елементарни понятия”, ”Познаване на цветовете”, ”Назоваване на предмети”, ”История с картинки”, ”Аналогии по сходство”, ”Аналогии по теми”, ”Светът около нас в 68 картинки”, „Назоваване с една дума”, „Части на тялото”, карти за развитие на речта” Кой какво прави”, “Разбиране на устна реч-Token test”. Изследва се степента на формиране на понятия, развитието на свързана реч (съставяне на изречения, умения за използване на съединителни съюзи, речников запас). Използват се и тестове за отчитане развитието на зрително- моторна координация и фина моторика. Тест за откриване на грешки-нелогичности- „Сбъркани картинки”. Тестове за психомоторно развитие представени от Весела Банова, които включват: наблюдение на пози и движения при двигателна дейност, рисуване на човешка фигура, къща, дърво, рисуване на графеми, невербални тестове за подражания на движения (теста на Хед-подражания на движения ”ръка-око-ухо”). В предучилищна възраст се използва играта като метод за диагностика-конструктивни игри, игри–пъзели, игри за вгнездяване. Тези игри се използват като тест за отчитане на развитието на груба моторика, мускулен тонус, оценяване се качеството на жеста, движението. Оценява се развитието на нервно-двигателния контрол на ръката, китката, пръстите и координацията ръка- око. При учениците от начална и средна степен се отчита развитието на четивни и писмени умения. Обръща се внимание на допусканите грешки на равнище графема, лексема и на синтактично равнище.

Обследвани са деца и ученици от предучилищна възраст до гимназиален курс. Преобладават децата с езиково-говорни нарушения в предучилищна възраст. Най-често срещани са алалийните прояви при децата и учениците. Най-често се срещат децата и учениците с общо недоразвитите на речта (алалия). Алалийните прояви са твърде разнообразни. Във всеки конкретен случай характерът на синдрома се обуславя от локализацията и тежестта на поражението, от характера на детето, неговата възраст, тип

висша нервна дейност, интелект. Като цяло лексикалният фонд на децата и учениците с алалия е ограничен. Използват елементарни речеви конструкции. Изпитват трудности в кодирането на сложни речеви изказвания. Имат фонематични проблеми-слабости в речезвуковите диференциации и замени на звуковете. Проявяват невропатологична симптоматика. Въпреки това, при тези деца се наблюдават опити за социализация и адаптация в заобикалящата ги среда.

През последните години се наблюдава увеличаване броя на децата със специфично разстройство в развитието на речта и езика. При тях се отчита нарушение на развитието, което се проявява чрез три основни симптома: нарушение на социалните умения, нарушение на уменията за комуникация, механична повторемост на дейности и интереси.

Логопедическата рехабилитация на децата и учениците със СОП е насочена към стимулиране на общото психомоторно, когнитивно и езиково развитие и по-специално качествените параметри на езика - самостоятелна реч, способности за разбиране и употреба, разширяване на активната лексика, изграждане на граматично правилна устна и писмена реч.

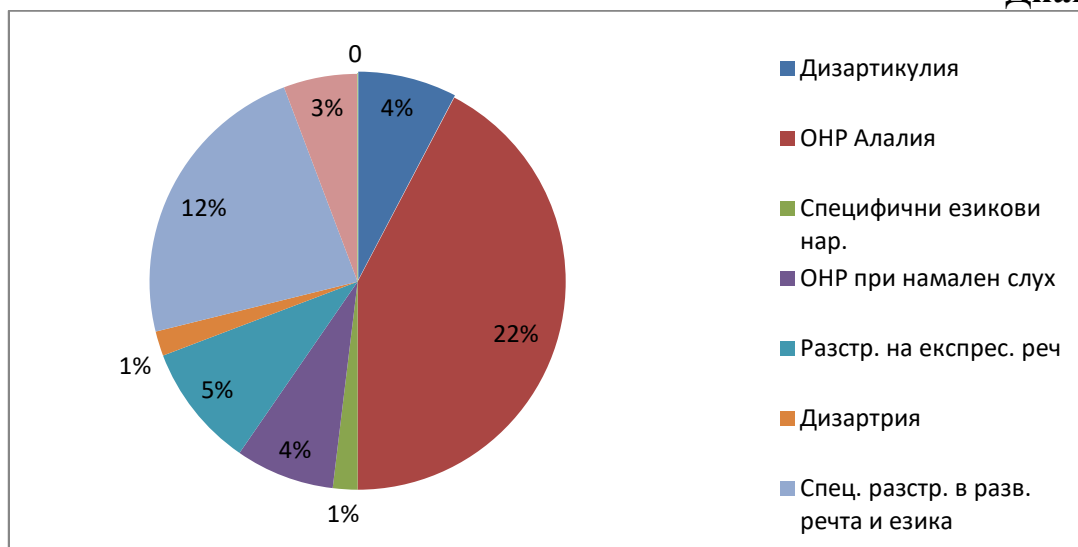
Групите бяха сформирани, съобразно вида, степента на говорния дефект, възрастовите и индивидуални особености на децата и учениците, а графичите за корекционно - възпитателна работа бяха изготвени, съгласно Наредба № 7/29.12.2000 г., Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 7/29.12.2000 г., ДВ, бр. 27/11.03.2008 г. за определяне на броя на децата и учениците в паралелките и групите на училищата, детските градини и обслужващите звена.

2.2 Комплексната диагностика на комуникативните нарушения през учебната 2019/2020 е представена в таблица и диаграма.

Логопедична диагноза	Брой ученици предучилищна възраст	Брой ученици I-IV клас	Брой ученици V-XII клас	Общ брой ученици
1. Специфично разстройство в развитието на речта и езика	10	2	-	12
2. Общо недоразвитие на речта (алалия)	19	3	-	22
3 общо недоразвитие на речта при намален слух	2	2	-	4
4. Вторично езиково нарушение	2	1	-	3
5. Дизартрия		1		1
6. Разстройство на експресивната реч	2	2	1	5
7. Специфични езикови нарушения			1	1
8. Дизартикулия		4	-	4
-мономорфна		2		
-полиморфна		2		
ОБЩ БРОЙ ДЕЦА И УЧЕНИЦИ С КОМУНИКАТИВНИ НАРУШЕНИЯ	35	15	2	52

От таблицата се вижда, че по-голям брой деца, постъпили в логопедичен кабинет са от предучилищна възраст.

Диаграма

Изводи:

Най-често се срещат децата и учениците с общо недоразвитие на речта (алалия). Алалийните прояви са твърде разнообразни. Във всеки конкретен случай характерът на синдрома се обуславя от локализацията и тежестта на поражението, от характера на детето, неговата възраст, тип висша нервна дейност, интелект. Увеличава се броя на децата от детска градина със специфично разстройство в развитието на речта и говора. В начална училищна възраст са по-чести мономорфните и полиморфните дизартикулии. Те са вследствие на недоразвит фонематичен слух, антомо-физиологични промени в говорния апарат /нарушена захалка, къса подезична връзка/. Учениците с дисграфия-дислексия допускат фонетико-фонематични грешки. Трудно диференцират артикулационно фонемите и графемите, като писмен белег на буквите. Учениците срещат все повече трудности при звуко-буквения анализ и синтез. Наблюдават се пропуски на букви, срички, размествания /инверсии и интеринверсии/, добавяне на букви или срички, персеверации. Най-малък е процента при дизартриите и общо недоразвитие на речта при намален слух.

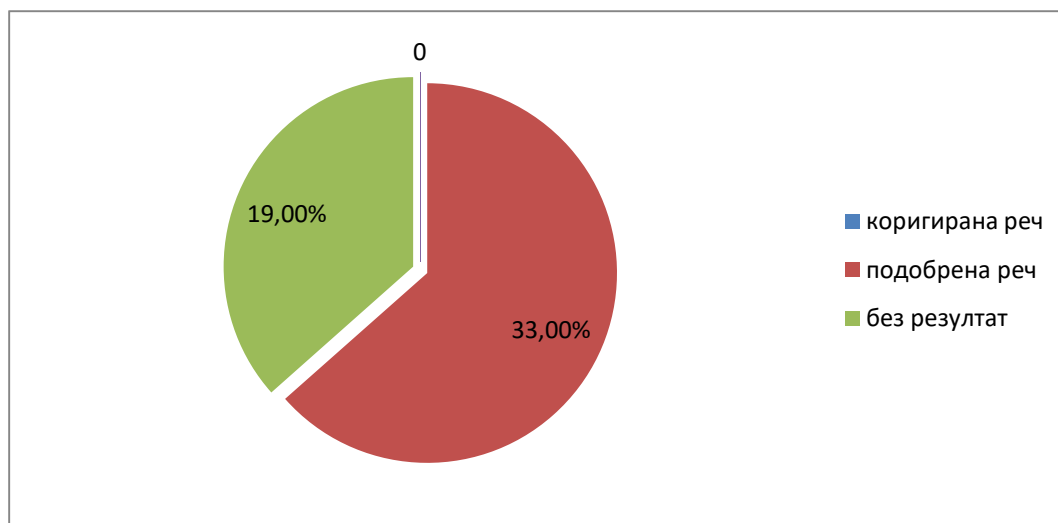
Логопедическата ревалидация на децата и учениците със СОП е насочена към стимулиране на общото психомоторно, когнитивно и езиково развитие и по-специално качествените параметри на езика-самостоятелна реч, способности за разбиране и употреба, разширяване на активната лексика, изграждане на граматично правилна устна и писмена реч.

2.3 Резултатите от **корекционно-възпитателната** работа са представени в таблица и диаграма.

логопедична диагноза	коригирана реч	подобрена реч	без резултат
Спицифично разстройство в развитието на речта и езика	-	8	4
общо недоразвитие на речта /алалия/	-	11	11
Общо недоразвитие на речта при намален слух	-	3	1
Вторично езиково нарушение	-	2	1
Дизартрия			1
Разстройство на експресивната реч	-	5	-
Специфични езикови нарушения	-	-	1
Дизартикулия	-	4	-
общо ученици с комуникативни нарушения	-	33	19

От таблицата е видно, че деца и ученици с коригирана реч няма, подобрена е речта на 33 деца и ученици, без резултат са 19 деца и ученици.

Диаграма

Изводи:

При 33% от децата и учениците с комуникативни нарушения, които са били на корекционно-възпитателната работа се наблюдава подобрена реч, няма децата и учениците са с коригирана реч. Не е малък процентът - 19% при децата и учениците без резултат.

2.4. Административна дейност

В срок бяха изготвени и попълнени от логопедите необходимите документи, определящи предмета, целите, задачите и дейностите в логопедичната работа:

- Логопедичен доклад за всяко обследвано дете и ученик в началото и края на учебната година;
- Логопедична карта за всяко дете и ученик от логопедичните групи;
- Дневник за подлежащите на корекционна работа деца и ученици;
- Тетрадки за обратна връзка с родителите на децата и учениците от логопедичните групи;
- Седмичен план-график за работа, съобразен със заетостта на децата и учениците в училище и утвърден от Директора на РЦПППО–Монтана;
- График за консултации с родители и учители;
- Амбулаторна книга

2.5. Учебно – възпитателна дейност

Активно участие бе взето от логопедите при диагностиката и попълването на карта за оценка и план за подкрепа на всяко дете и ученик. Логопедите познават и прилагат методи и техники на работа, подходящи за различни стилове на учене, мултисензорно учене, визуализация.

2.6. Терапевтична и корекционно-възпитателна работа

Логопедите от РЦПППО –Монтана познават и прилагат иновативни методи и похвати за логопедична терапия на комуникативните нарушения и алтернативни индиректни, директни и креативно различни методи и подходи за логопедична терапия и успешно ги прилагат при всеки отделен случай. Логопед Д.Николова работи по цели и задачи, заложили в терапевтична програма за корекционно-възпитателна работа с децата от предучилищна възраст.

През учебната година логопедическата рехабилитация на учениците със СОП бе насочена към стимулиране на общото психомоторно, когнитивно и езиково развитие. Работи се върху създаване на мотивация за общуване у децата и учениците, придобиване на практически опит и умения за използване на езика в социалната среда.

В логопедичната работа са използвани нагледни (демонстрация, илюстрации, образци), словесни (разказ, беседа и др.) и практически (игрови, речеви и други упражнения, подражателни изпълнения, моделиране и др.) методи и алтернативни форми на комуникация. На практическите методи се придава корекционно-обучаваща, подпомагаща, разтоварваща или онагледяваща словесните упражнения роля. В логопедичната терапия често се прилага игровият метод.

От логопедите са използвани следните средства за работа: книжки, схеми, табла, подготвен дидактичен материал, макети, ламинирани картинки, серия картини, пъзели, мултимедийни продукти и др.

При деца и ученици с **общо недоразвитие на речта** има изяснена клинична картина (епилепсия, хромозомни аномалии, емоционална

нестабилност, генерализирано разстройство на развитието). Засягат се структуроопределящите нива на езиковата функция: фонетично, лексико-граматическо, семантично. Целият процес на речево формиране преминава в условията на патологично състояние на ЦНС.

Логопедичната ревалидация е насочена към развитие на познавателната сфера, зрителни и слухови възприятия, преодоляване на недостатъците в сферата на артикулационната моторика, развитие на фонематичен слух, развитие на общата моторика (превключване от едно движение в друго), развитие на фината моторика /вгнездяване на фигури, разглобяване и сглобяване на различни фигурки–кубчета, матрьошки, пирамидки, топчета, сглобяване на пъзели, работа с мозайка, низане, подреждане на кубчета по определена инструкция, цветове и форми, изграждане на графични умения, ориентация в рамките на листа, тесен и широк ред, нареждане на елементите на лесни за изписване букви с помощта на пръчици, кибритени клечки, пластилин др./. Чрез упражнения за развитие на артикулационен праксис се сформират умения у децата и учениците за възпроизвеждане на позите на говорните звукове, достига се до точност и координираност на движенията на говорния апарат. В основата на корекционната работа се използва близка до децата битова реч, съответстваща на усвоените от тях лексеми. Така се стимулира комуникацията, повишава се речевата активност. Опити на децата в конструирането на лексемите и тяхното съчетаване в речево изказване подпомага по-нататъшното развитие на речта.

Като цяло лексикалният фонд на децата и учениците с алалия е ограничен. Използват елементарни речеви конструкции. Изпитват трудности в кодирането на сложни речеви изказвания. Имат фонематични проблеми-слабости в речезвуковите диференциации и замени на звуковете. Проявяват невропатологична симптоматика.

При деца и ученици със специфично **разстройство в развитието на речта и езика** се използват методи и похвати, средства за онагледяване, които ги ориентират към ситуацията на общуване. Съставят се визуални графичи и визуални разписания, свързани с ежедневните им дейности, използват се символни картинки, които ги подпомагат при разбиране на инструкциите и подобряват социалното им поведение. Този метод на работа подобрява мотивацията за работа на децата и учениците, насърчава самочувствието им и тяхната независимост при изпълнение на задачите.

При деца и ученици с **разстройства в експресивната реч и при дизартикулии** се провежда триетапна артикулационна терапия:

1. Първи етап-подготвителен

Подготовката се осъществява посредством упражненията за невербален и вербален гнозис, съчетани със задачи за фонологично познание и упражнения за активизиране на артикулационния праксис.

2. Втори етап-основен

През този етап логопеда демонстрира, обяснява, онагледява артикулационната поза на трудния звук и провокира неговото изолирано учленение.

3. Тети етап-автоматизация на звуковете.

С автоматизацията се създават уменията за правилно изговаряне на нарушените звукове в срички, думи, изречения, свързана реч.

Прилаганата терапия е строго индивидуална за всяко дете или ученик. В часовете за индивидуална и групова логопедична работа се използва лаптоп като високо-технологично помощно средство. Същественото в използването на компютъра е комбинацията между визуална и звукова информация, която въздейства върху децата и учениците и стимулира техните зрително-пространствени представи. Децата и учениците с езиково-говорни нарушения посещават високотехнологичните зали по ерготерапия и сензорна терапия към РЦПППО–Монтана.

2.7. Консултативна дейност

Логопедите към РЦПППО-Монтана работят в екип с учители и родители, консултират ги по проблеми, свързани с превенция, оценка и диагностика на комуникативните нарушения.

Координацията в дейността с класни ръководители, учители, родители и запознаването им със спецификата на съответното езиково-говорно нарушение при всеки конкретен случай, способства за установяване на единство, системност и последователност в корекционно-възпитателната ревалидация. В часа за логопедична консултация и работа с родители и учители бяха дадени подробни указания за всеки отделен случай, съобразно вида и степента на комуникативното нарушение.

Брой проведени консултации през втори учебен срок на 2019/2020 година до 06.03.2020г.:

- Брой консултации с родители - 6
- Брой консултации с учители и възпитатели - 8
- Брой проведени консултации през втори учебен срок на 2019/2020 година при дистанционна форма на обучение:
 - Брой консултации с родители - 545
 - Брой консултации с учители - 53

Логопед Янита Сейкова участва в проведена от Клуб „Специални родители”-Лом родителска консултативни работна среща на тема: „Правилният избор за моето дете”. В индивидуалното родителско консултиране участваха педагогически специалисти от РЦПППО – Монтана и ДГ №12 „Звънче” – Лом. Целта на срещата е предоставяне на информация на родителите на Станислав Никифоров, относно възможността за отлагане от задължително обучение за учебната 2020/2021г. Консултирането на родители на деца със специални образователни потребности е част от дейността на групата за взаимопомощ към клуб „Специални родители” - Лом,

сформирана, за да обедини родителите на деца с проблеми, които взаимно да си партнират и оказват помощ.

През периода на дистанционно обучение логопедите ежедневно провеждаха консултации с родители, осъществяваха видео връзки, насочваха, разясняваха подходи, методи, които водеха до постигане на краен резултат.

Редовно е участието на логопедите в педагогически съвети, заседания на ЕПЛР към общообразователните училища, оперативки и сбирки.

Логопедите към РЦПППО-гр. Монтана- Янита Сейкова, Теодора Калафатова и Диана Николова, взеха активно участие в осъществяването на обучение от разстояние в условията на обявеното от Народното събрание извънредно положение в страната. Използваха ефективно създадени комуникационни канали, с помощта на които осъществявах активно взаимодействие с деца, ученици и родители. Ежедневно провеждаха консултации с родители, осъществяваха видео връзки, насочваха, разясняваха подходи, методи, които водят до постигане на краен резултат. В края на седмицата, въз основа на обратна връзка, получена от децата и родителите, обобщаваха реализираните задачи по проектно-базираното обучение. Адекватно и компетентно реагираха на възникващите ситуации в новите условия. Логопедите са оказали дистанционна логопедична подкрепа на 26 деца и ученици.

Учениците и децата бяха мотивирани и с радост изпълняваха, поставените им задачи. Изразяваха положителни емоции и с удоволствие се включваха в новите предизвикателства, отправени към тях. Логопедите подготвяха достъпни и адаптирани материали според индивидуалните потребности и възможности на децата и учениците. Логопед Д. Николова изготви 2 видео урока на тема: „Описание на животно”, „Развитие на зрителни възприятия за цвят и форма. Формиране на понятия за цвят и форма” и три презентации към проектно-базирано обучение, едната от които съвместно с ерготерапевт Елена Илиева и психолог Елеонора Планинец, в които предлага методически насоки, творчески и ангажиращи ресурси, които предизвикват интерес у децата и учениците със СОП. Темите на презентациите бяха: „Визуализация на средата”, „Овластяване на понятия от основни категории-плодове, зеленчуци, животни, превозни средства, дрехи, играчки. Развиване на умения за категоризиране на предметите”, „Развитие на зрителни възприятия за цвят и форма. Формиране на понятия за цвят и форма. Развитие на мануален праксис”. Д. Николова сподели, че е удовлетворена от контактите с децата и родителите. Ситуацията е различна, непозната, но е дала възможности. Тя отбеляза, че са важни желението, ентусиазмът и взаимната подкрепа между учители и родители, за провеждане на ефективна логопедична терапия с децата и учениците.

Логопед Т. Калафатова, екипно с ресурсен учител реализира проектно-базирано обучение на следните теми: „Родословно дърво” и

„Морски свят”, като изготви презентации и предостави достъпни материали за работа. Тя сподели, че децата, подкрепени от своите родители са работили с голям ентузиазъм и вдъхновение по двете теми и всички са били удовлетворени от постигнатите резултати. Т.Калафатова разработи свои авторски работни листи и 2 видео урока на следните теми: „Артикулационна гимнастика” и „Високо и ниско”.

Логопед Янита Сейкова проведе открита видео логопедична сесия на тема „Цветове и форми”.

Логопедите към РЦППО-Монтана реагираха адекватно и компетентно на възникващите ситуации в новите условия.

Активно бе участието на Я. Сейкова, която съвместно с екип от специалисти, по повод честването на празника на българската просвета и култура 24 май, стартира съвместна инициатива на РЦППО – Монтана с подкрепата на РУО - Монтана за създаването на иновативен продукт Виртуална книга „Азбука на добротата”. Към организацията на съвместната инициатива се включи и логопед Д. Николова. Ученичката Габриела Стоянова, под нейно ръководство, създаде творба към категория „Апликация” и получи грамота за участие във Виртуалната книга.

Извънучилищна и съвместна дейност

Логопед Янита Сейкова взе участие в следните проведени от клуб „Специални родители” – Лом за учебната 2019/2020 г декоративно-приложни дейности на тема: „Късче от света”:

Изготвяне на коледни декори в ресурсен кабинет в ДГ 12 „Звънче” – Лом – декември – 2019г.

Изготвяне на пролетни декори в ресурсен кабинет в ДГ 12 „Звънче” – Лом – февруари - март 2020г.

През м. декември в ДГ № 1 „Снежанка” – Лом, бе проведен детски празник за възраждане на народните традиции и обичаи „Никулден ” в ПГ- 5 г. В съвместната инициатива, реализирана от педагогически специалисти от детската градина и специалисти от РЦППО – Монтана, взе участие и логопед Я.Сейкова. Тя участва и като лектор в проведената дейност по НП „Успяваме заедно” на МОН за учебната 2019/2020 г. при ДГ № 12 „Звънче” – Лом, на теми: „Ранно детско развитие”; „Речево развитие на детето в предучилищна възраст” и „Кога да потърсим помощ от логопед”.

Логопед Диана Николова участва в разработването на програма за лятна работа от екипа на „Ресурсна школа за деца, учители и родители”- Берковица, която ще се проведе дистанционно в синхронна форма на тема: ”Играем, творим и се забавляваме”.

3. Анализ на дейността на рехабилитатора на слуха и говора.

Групата за деца и ученици със слухови нарушения стартира учебната година с 15 деца, през първи и през втори срок бяха приети още 2 нови дете и бройката достигна 17. Групата е разнородна по пол, възраст и степен на слухов дефицит. Включва 10 момчета и 7 момичета на възраст от 4 до 14 години. Едно дете е в 1-ва група, а 3 са в ПГ на ДГ. Четири деца завършват първи клас, 3-ма са второкласници, 1 третокласник, 3-ма в пети клас и 2-ма шестокласници. Всички децата са с диагноза двустранна глухота. Шест са слухопротезирани с кохлеарни имплантни системи, 5 ползват конвенционални слухови апарати, от тях 2 деца са с комбинирано слухопротезиране. Пет деца не ползва усилващи слухови средства, въпреки предписание от специалист аудиолог. Едно дете с кохлеарен имплант и едно дете със слухови апарати не използват устройствата системно.

Вид слухопротезиране	Брой деца с увреден слух	Добра функционалност на устройството и развити комуникативно-речеви умения	Добра ефективност на устройството и частично развити речеви умения	Начален етап на слухопротезиране и слухово-речева рехабилитация	Без резултат от слухопротезирането за целите на вербалната комуникация	Не се носи устройството. Частично развити умения вербална комуникация	Не се носи устройството. Липса на умения за вербална комуникация
Кохлеарен имплант	6	3	1	1			1
Конвенционални слухови апарати	5	3		2			
От тях с комбинирано слухопротезиране	2						
Липса на слухопротезиране	6					4	2

При 5 от децата с кохлеарни импланти, устройствата функционират добре, ползват се системно, семействата осигуряват своевременно консумативи, поддръжка и настройки на апаратите. Благодарение на системната рехабилитационно-терапевтична работа децата са развили комуникативно-речеви умения на добро ниво. Три от тях са достигнали ниво на свободно общуване, при две деца комуникативните умения са на задоволително равнище. Три от тях в училищна възраст покриват ДОС за съответния клас в който се обучават и завършват с годишни количествени оценки по всички предмети. Една ученичка не ползва наличния кохлеарен имплант и е в състояние на практическа глухота.

При три от децата с конвенционални слухови апарати е постигната добра ефективност, с положителен резултат за слуховите възприятия и развитие на

комуникативно-речевите възможности на децата на добро ниво. Две деца са в начален етап на слухопротезиране и на слухово-речева рехабилитация. При 6 деца и ученици липсва слухопротезиране по различни причини, въпреки лекарското предписание. В повечето от тези случаи семействата negliжират отговорността за осигуряване и изграждането на навици за системно ползване на слуховите апарати в ежедневието, често липсват батерии и поддръжка. Децата са в условия на практическа глухота. При тях напредъкът е бавен, превес има невербалното общуване. При две от тези деца се наблюдава речева динамика. Развита е ограничен речников запас, в обръщение са кратки фрази.

Осем ученици от слухопротезираните покриват ДОС за класа в който се обучават. Двама първокласници завършват с отличен, 1 с добър и 1 със среден. Един второкласник завършва с отличен по БЕЛ, 1 с много добър по БЕЛ. Двама петокласници съответно с много добър (5) и добър (4) по БЕЛ.

Останалите 5 ученици не достигат ДОС и се обучават по индивидуални учебни програми. Те завършват учебната година с качествени оценки по БЕЛ и по Математика – СЗ (среща затруднения).

Системната слухово-речева рехабилитация е ключова за децата с увреден слух. Тя подпомага развитието на слуховите възприятия и езиково-речевите възможности. У децата се формират умения за детекция и дискриминация на звукови стимули от средата и реч. Научават се да слушат с насочено внимание, да разбират и продуцират речеви модели. Речникът се обогатява тематично. Работи се за развитие на фразова реч и образуване на правилни граматически конструкции. Развива се диалогичната реч и уменията за разгърнато самостоятелно изказване, обогатява се речниковия фонд с нови думи и понятия. Подпомага се ограмотителния процес и развитието на четивни и писмени умения. Работи се за постановка, корекция и автоматизация на говорни звукове, за правилна артикулация на думи и фрази, постигане на ясно произношение в свързана речева продукция.

През учебната годината е осигурено редовното присъствие в учебните заведения на почти всички деца от групата. При две деца от Кошарник е затруднено приобщаването и адаптацията в училищна среда. Налице са системни отсъствия, поради родителска небрежност и безотговорност.

Родителите на останалите деца търсят контакт с рехабилитатора и изпълняват всички указания и препоръки за работа у дома.

За периода на извънредното положение бе проведена дистанционна допълнителна подкрепа за личностно развитие с 12 деца и ученици от групата, като 11 от тях бяха обхванати в синхронна форма на обучение, а 1 ученичка в асинхронна форма. Три деца и 2-ма ученика не бяха обхванати за дистанционно обучение, поради липса на контакт със семействата или поради технически причини – липса на телефони, компютърни конфигурации, интернет връзка.

За дистанционното обучение на децата бяха използвани възможностите на социалните мрежи и платформи за обучение с класа. Децата с увреден

слух и техните родители бяха включени във фейсбук група по Слухово-речева рехабилитация, където системно се предоставяха специализирани материали, насоки за работа, интерактивни работни листове. Системно се провеждаха електронни уроци с видеовръзка по фейсбук месинджър. Родители изпращаха материали от работата на детето за обратна връзка.

4. Анализ на дейността на педагога на деца с нарушено зрение.

Обучението на зрително затруднените деца и ученици покрива много и разнообразни области на подготовка, свързани с ранното въздействие за намаляване или предотвратяване на вторичните увреждания, училищното обучение, рехабилитацията и професионалната подготовка.

Зрително затруднените деца и ученици към РЦПППО - Монтана се намират в различни населени места. Всяко едно от децата се обучава в зависимост от потребностите и възможностите. Въз основа на това ЕПЛР са изготвили към съответното училище план за подкрепа, индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми.

На незрящите деца от РЦПППО – Монтана са предоставени необходими материали за развитието на тактилността, бял бастун, машина за писане на брайл, лупи и дидактични материали. Монтирана е на компютъра „говореща” програма JAWS.

Сензорният и информационният дефицит са едни от най-важните проблеми, свързани с увреденото зрение. Сензорен проблем за хората с тотална слепота и ниска степен на слабо зрение е ориентирането и придвижването в околната среда.

РЦПППО – Монтана подпомага процеса на приобщаващото образование на ученици с нарушено зрение, които се обучават НУ „Васил Левски“ - гр. Вършец, ДГ „Пролетна дъга” – гр. Берковица, СУ „Иван Вазов” – гр. Вършец, Профилирана гимназия „Д-р Иван Панов” – гр. Берковица, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Замфирово, ДГ „Слънце” - гр. Монтана, З.ОУ „Иван Вазов” - гр. Берковица; Професионална гимназия „Димитър Маринов” – гр. Вълчедръм.

Зрително затруднените ученици се обучават на увеличен плоско-печатен шрифт или на брайл. Те изучават: *Четене и писане на брайл, Ориентиране и мобилност, Зрително подпомагане, Полезни умения*. В тези часове използват брайлови геометрични помагала, дискове с подходяща литература за съответния клас, дидактични материали. Научават как да се придвижват с бастун и без него и как да координират движенията си. Научават как да боравят с техниките – дву и три точкова на белия бастун, да се справят с проблеми от битов характер, да пишат и четат на брайл. Важно е за всяко дете да се научи на самостоятелност и независимост.

Ориентиране и мобилност

Програмата цели да развие у учениците умения и навици за ориентиране и мобилност, необходими за определяне на положението на собственото тяло в пространството, чрез използване на запазените сетива. В тези часове у учениците се развиват умения и навици за придвижване в пространството по начин, който е безопасен, уверен и колкото е възможно по-независим.

Целите на програмата по ориентиране и мобилност са:

- познание за тялото: познание за различните части на своето и чуждо тяло, тяхното място, функция и положението на собственото тяло, спрямо други обекти от обкръжаващата го среда;
- знание за значими обекти и стимули, които се използват за определяне на положението и посоката на движението;
- знание за общи понятия: размери, форми, функции, позиции.

Полезни умения

Основна цел на тази програма е да предложи общи, познавателни, всекидневни и социални умения като основа за бъдещ самостоятелен и независим живот в контекста на цялостното развитие на зрительно затруднените деца и ученици.

Програмата полезни умения включва: Разпределение на свободното време, култура на поведение в домашна обстановка и на обществени места, опаковка на подарък, култура на подаряване на цветя, запознаване с изкуствата – кино, изобразително изкуство, балет, разпознаване на паричните единици, грижи за дрехите, пазаруване, готварство, използване на светлинен и звуков индикатор и др.

Зрително подпомагане

Програма включва 3 основни модула: обучение на деца от подготвителна група, обучение на ученици в училищна възраст, обучение на деца и ученици с различна степен на нарушено зрение и с множество увреждания.

Зрителният терапевт има творческата свобода да осъществява подходящи зрителни дейности и извън тази програма. Задачите в нея не са еднакво приложими за всички ученици със слабо зрение, тъй като съществуват индивидуални различия в тяхното когнитивно (познавателно) развитие. Програмата е съобразена с развитието на новите реалности в световната теория и практика на подпомагането на зрительно затруднените, свързана с ефективното използване на слабото зрение и съдържа:

- разнообразие от оценъчни процедури и обучаващи програми;
- включване на деца от предучилищна възраст и на деца с множество увреждания;
- разширяване на функционалния характер на зрителните задачи;
- обучение в използване на неоптични и оптични средства;

- употреба на електронни средства.

Учебната програма по зрително подпомагане си поставя следните **основни цели**:

- Мотивиране на ученика за осъзнаване на своя индивидуален зрителен потенциал за активно подбиране, пресяване и интерпретиране на информацията от околния свят.

- Директно и индиректно експериментиране с цел подпомагане на ученика в овладяването на подходящи техники и средства за формиране и развитие на основни зрителни понятия.

- Основаване процеса на развитие на функционалното зрение върху три основни координации: око-ръка, око-крак и око-реч.

- Използването на подходящи оптични средства и решаване на задачи за близки, средни и далечни разстояния.

- Прилагане на придобитите практически умения за ефективно използване на слабото зрение в обучението по специалните учебни предмети, при обучението по общообразователните предмети, във всекидневието, в професионалната подготовка и в семейната среда. Съчатаване на постигнатото равнище на зрителна ефективност с възможностите на други сензорни канали за достъп до информация, като брайл, релефни изображения, говореща книга, синтетична реч, компютърна грамотност.

Учениците от НУ “ В. Левски“- Вършец ползват много висок диоптър оптични средства. При тях е необходимост увеличение на шрифта. Важна е екипната и индивидуалната работа от специалисти. Не на последно място е и помощта, която получават от съучениците си за движение в затворено пространство и навън.

Ученикът, който завършва 4. клас в началото на учебната 2019/2020г. бе опериран успешно и зрението значително се подобри и съответно имаше и корекция на диоптъра на очилата. Предстои още една операция, но бе отменена заради създалата се обстановка с пандемията.

В ДГ „Пролетна дъга „ – Берковица се обучава момче, което е с говорен и интелектуален дефицит. Живее при приемни родители. За зрителния проблем ползва оптични средства. Материалите, които се ползват за обучението му са адаптирани и съобразени с възможностите.

Ученичката от ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“- с. Замфирово е със зрителен и говорен проблем. Тя завършва 7. Клас. При нея е затруднено фокусирането на буквите и оттам възпроизвеждането на даден текст. Ползва оптични средства и увеличен плоско-печатен шрифт. Има добри гласови данни и участва във ВГ „Славейче“ към училището.

От тази учебна 2019/2020г. в 3.ОУ „Иван Вазов“ – Берковица се обучава дете със сериозни зрителни проблеми, но съвместната работа учител-дете –родител спомогна за овладяване на „огледално” писане на цифри и букви и отлично приключване на годината.

Към групата бе включено дете със зрителен и слухов дефицит от ДГ №6 „Слънце”- Монтана. Обучението бе синхронно. Успешно бяха приложени с него и арт терапевтични техники.

Навременна оперативна намеса на зрението подобри значително самочувствието на деветокласника от ПГ „Д-р Петър Берон” – Берковица, който се обучава на увеличен плоско-печатен шрифт и синхронно.

Ученичката от ПГ „Димитър Маринов“ – Вълчедръм от 12 клас е незряща. Тя е дневна форма на обучение. Пътува всеки ден с кола от с. Септемврийци, придружена от баща си. Участва активно в живота на класа. Обучена е на брайл. Контролните тестове по всички предмети са направени с помощта на говореща програма Jaws. Когато работните листа са на брайл, те се дешифрират и предоставят на учителите за проверка на знанията. За периода на извънредното положение и извънредната обстановка поради COVID-19 тя се обучаваше синхронно. Владее добре техниките на белия бастун. Предоставени са учебници и приложения към тях на брайл от Специално училище за ученици с нарушено зрение „Луи Брайл“ - София.

Ученичката участва в ДЗИ за учебната 2019/2020г. След положените изпити тя получи следните резултати БЕЛ – 3.45 и Биология и ЗО – 3.90.

От голямо значение за постигането на добри постижения при ограмотияването и развитието на учениците със зрителен дефицит е екипната работа.

Важно за децата със зрителни нарушения е адаптацията в училище. Те са чувствителни, осъзнават проблема си и успешно се включват в живота на класа. Радват се когато имат подкрепа от съучениците си и обществото.

За периода на извънредното положение бе проведена дистанционна допълнителна подкрепа за личностно развитие с **11** деца. Уроците се провеждаха онлайн- чрез месинджър. Чрез пощата се изпращаха материали за съответната дисциплина. След като работните листи бяха попълнени от децата, родителите ми изпращаха сниманите материали. За децата, които се обучаваха асинхронно подготвих материали и съответно изпращах до имейла на училището. От там менторите към учебното заведение ги предоставяха по домовете на децата и след като бяха попълнени ни ги предаваха за съхранение.

5.Анализ на дейността на психолозите.

Професионалната реализация на психолозите Антон Цифудин, Мария Андреева и Елеонора Планинец през учебната 2019/2020г. е свързана с диагностициране и консултиране на **160** деца и ученици със СОП на територията на общините Монтана, Берковица, Вършец, Лом, Вълчедръм, Чипровци, Брусарци, Медковец, Г. Дамяново, Бойчиновци, Якимово.

➤ Брой деца и ученици с осигурена допълнителна подкрепа от психолог : **119**

➤ Брой деца/ученици включени в психологична група: **119**

- Брой деца/ученици отпаднали или невключени за психологична подкрепа: **41**

Всяко дете има пълен набор документи в досието си. Децата със СОП са с различни затруднения и увреждания, които оказват влияние при постигането на държавните образователни стандарти за съответната група/клас, а именно:

- сензорно увреждане;
- умствена изостаналост;
- физическо увреждане;
- езиково - говорно нарушение;
- обучителни трудности;
- множество увреждания.

Съобразно годишният план за дейността на психолога в началото и в края на периода се започва/завърши с цялостна прецизна диагностика на емоционалните, познавателните, психични процеси и интелектуално равнище на учениците и децата със СОП. Обследването на всяко едно дете се извършва чрез набор от тестове и методики, част от батерията за диагностициране, с която разполага Регионален център - Монтана. Диагностицирането се извършва в различните сфери със следните методики:

IQ:

- Тест Бине-Терман – изследване на интелект;
- Тест на Рейвън за деца – изследване на интелекта;
- Тест на Векслер за интелигентност при деца от 6 до 16 години (HAWIK-R 1983);

Когнитивна сфера на функциониране:

памет:

- Виноградова – изследване на логическата и механична памет;
- Тест на Лурия " Заучаване на 10 думи"- изследване на ретенция и репродукция на паметта;
- Тест "Коректурна буквена проба"- изследване на обем и работоспособност;
- "Цифрова проба на Джекобсон" – изследване на обем и работоспособност;
- Тестове за узнаване с вербален и невербален материал;
 - мислене:
- Тест за понятия и асоциации „Четвърти излишен”

внимание:

- Тест на Пиерон и Рутер- Изследване на концентрация и устойчивост;
- Проба на Тулуз и Пиерон- изследване на концентрация и устойчивост;
- Проба на Херберт Винклер - изследване концентрацията и устойчивост;
- Проба „Украсяване на рамки на Ш.Бюлер”- изследване концентрация и устойчивост;
- Проба на Бурдон- концентрация и устойчивост;

- Тест „Лабиринт” или „Пръстени на Ландолт”- изследване на устойчивостта на вниманието;
- Тест ” Коректурна матрица”- превключване;
- Проба за превключване на вниманието на Пирьов и Цанев;
- "Преплетени линии на Платонов" – разпознаваемост;
- Тест на Оскар Ман; Проба със силуети – изследване на въображение и възприятия;

Личностна и емоционална сфера:

- Тест за изследване на самооценката;
- Въпросник за измерване на агресивността на Б.Дюрки;
- Тест за изследване на стила на поведение в конфликтна ситуация „Т.Килман”;
- тест „психични девиантни диспозиции/акцентуации/”;
- тест „Училищна тревожност” на Филипс;
- тест „Таблицы на Шульте”;
- графически метод " Моят кръг на общуване" на Т.Ю. Андрюшенко особено полезен при деца със затруднения в общуването;
- Проективни тестове и нестандартизирани методи – диагностично наблюдение, интервю и беседа.

След обработка на резултатите бяха попълнени техните доклади и планове за подкрепа, съобразявайки се с индивидуалните им възможности, потенциали и ресурси, а бланките от тестове са приложени към папката със задължителна документация на всяко дете и ученик със СОП.

Всяко едно новопостъпило дете в течение на учебната година в групата на съответния психолог бе обследвано обстойно и му бе изготвена необходимата документация.

В работата си психолозите залагат много часове за развитието на когнитивните процеси, които чувствително страдат при децата и учениците със СОП, а в същото време са от съществено значение за усвояване на учебния материал. Усилията им са насочени да се постигнат по-добри резултати относно концентрацията и устойчивостта на вниманието си, да им помогнат да обогатят възприятията и представите си, да се подобрят вербалната и невербалната им памет, мисленето, въображението. Залагат също така корекционна дейност, с която целят намаляването на агресивните прояви на учениците със СОП в училище и тяхното успешно интегриране в живота на класа и разбира се социализацията им в обществото.

Работата на екипа психолози е насочена към развитие и усъвършенстване на способностите за преодоляване или компенсирание на затрудненията и дефицитите в развитието, произтичащи от основното заболяване с оглед подобряване възможностите за интеграция и социализация. Активно се оказваше съдействие по места на учителите от общообразователните училища относно възникнали затруднения в поведенческата реализация на подрастващите. Съдействието се изразяваше най-вече в консултации, както по отношение на поведението на подрастващите, така и относно адекватната реализация и релевантна

организация на тяхното време за достигане на пълноценна просоциална активност и психично благополучие.

При индивидуалните им занимания с децата и учениците, действията им бяха насочени предимно към корекция и превенция на негативните поведенчески прояви и предоставяне на позитивни модели за подражаване и формиране на адекватна ценностна система, самооценка и самочувствие.

При всяка една от срещите си с децата отделят време да поговорят и за неща като: лична хигиена и външен вид, училищни задължения и отговорности, приобщаване и адаптиране към групата и класа.

Сериозна част от работата на екипа психолози (най-вече с по-големите) е насочена изцяло към това да ги мотивират да посещават училището и учебните занятия, както и да изградят модел на поведение, съответстващ за тази институция. Провеждат корекционна дейност за промяна на нагласата и приемането на образованието като ценност.

На всички деца/ученици, при които има движение в течение на учебната година, т.е. бяха преместени от едни училища и градове в други, психолозите оказваха подкрепа. Децата бяха сменили изцяло своето обкръжение и среда и работата с тях бе в посока по-лесна и безболезнена адаптация към новия начин на живот. Оказване на помощ в това да намерят своето място сред новата група и среда.

Целите и задачите, които екипа си бе поставил в началото на учебната година са съобразени с потребностите и възможностите на всяко дете. Екипът работи постоянно и задълбочено и с родителите на децата/учениците. В консултациите с тях се обяснява състоянието на детето им в настоящия момент, получават съдействие да стигнат до най-доброто за детето решение за форма на обучение, за собственото си отношение към проблема, за конфликтните ситуации, които възникват в училище и на улицата и т.н.

При взаимодействието на екипите по места относно реализиране на дейността не се срещаха трудности, които да затруднят или възпрепятстват целенасоченото изпълнение на планове за подкрепа.

В резултат от задълбочената работа на психолозите през последните три учебни години се забелязва мотивация и интерес у учениците за учебна дейност, подобряване процеса на общуване между ученици и учители. Активно бе участието на учениците в живота и дейността на класа и училището като същите придобиха самочувствие и започнаха да се чувстват по-значими в обществото.

Постигнати бяха по-добри резултати относно развитието на когнитивната и емоционалната сфера. По отношение на познавателните процеси при част от децата и учениците със СОП частично бяха подобрени качествата на вниманието – устойчивост и концентрация; констатира се обогатяване на възприятията и представите за календарната възраст, за съществуващите предмети и явления от обкръжаващата среда, въображението, емоционалната сфера и социализацията им в обществото.

През цялата учебна 2019/2020г. психолозите активно участваха в организирането и провеждането на редица мероприятия и програми за деца и ученици със СОП в Регионален център- Монтана.

С децата и учениците със СОП бяха реализирани разнообразни ролеви игри, музикотерапия, когнитивно стимулиране чрез прилагането на прагматични технологични средства на въздействие, насочени към подпомагане на тяхното пълноценно социално функциониране.

В периода на извънредното положение в страната децата и учениците включени в психологичните групи се подкрепяха дистанционно чрез платформите *Messenger from Facebook*; *Viber* на родител, *Skype* а в отделни случаи чрез достъп с TeamViewer.

Много често дистанционната подкрепа се изразяваше в подкрепата на семейството и детето за преодоляване на негативните аспекти от принудителната изолация породена от ситуацията на епидемиологичност. При работа с тях се обръщаше внимание на емоционалното им състояние и след това на динамиката на когнитивното развитие. Най-често при реализация на дистанционната подкрепа се прилагаха елементи на терапевтичната игра. Даваха се насоки и примери за това как и какви дейности могат да извършват родителите съвместно със своите деца у дома. Тези занимания, разбира се са съобразени както с индивидуалните възможности и способности на децата, така и с техните интереси и имат развиваща роля по отношение на когнитивни процеси, моторика и емоции. Коментираха се трудностите, с които се сблъсква детето или ученика и се изграждаха стратегии, за повишаване интереса и стимула за работа при децата и учениците със СОП.

При по-големите деца психологическата подкрепа е насочена към адекватната социална реализация както на ниво училище, така и на ниво социум чрез въздействие на поведенческите диспозиции.

Голяма част от децата бяха включени в проектно базирани обучения, в които изключително участие и съдействие оказваха и родителите. Към част от тези обучения психологът Елеонора Планинец е изготвяла видео уроци с цел улесняване както на децата и учениците, така и на техните семейства.

На децата/ учениците и техните родители, екипът психолози предоставяше презентации, видео уроци и работни листи в зависимост от интересите, потребностите и възможностите на децата. Част от тях бяха посветени на отбелязването на редица празници и международни дни.

Дистанционния модел на обучение не попречи да се продължи работа и по всички планирани дейности на клубове, академии или терапевтични програми.

Психолозите проведоха следните основни дейности:

- Ежедневни консултации с ученици;
- Консултации с учители/ възпитатели – **122**
- Консултации с родители – **79**;
- Участие в срещите на ЕПЛР към училища и детски градини - **570**.

През **първия учебен срок** бе провеждана редовна консултативна дейност с учители, родители и деца. Целите на консултациите бяха свързани предимно с проследяване на емоционалното и социалното развитие на децата и учениците както и с преодоляването на възникващи проблеми от различно естество като: адаптацията към класа/групата; поведенчески проблеми; обучение и дисциплина на детето/ученика; хигиена, самообслужване и мотивация. Не се срещаха проблеми свързани с провеждането на консултативната дейност.

През **втория учебен срок** консултациите с родители и учители са проведени онлайн или чрез телефонни разговори поради възникналата извънредна ситуация в страната. Консултации с родители са провеждани ежедневно, а с учители- при необходимост.

Екипът от психолози винаги е бил и ще бъде в подкрепа на деца, родители и учители. При взаимодействието на екипите по места относно реализиране на дейността не се срещаха трудности, които да доведат до загуба на технологично време при целенасоченото изпълнение на планове за подкрепа.

Организация на дистанционната допълнителна подкрепа

Обхванати за дистанционна допълнителна подкрепа от психолози са **34** деца и ученици. Дистанционната психологична подкрепа протече по следния начин:

- Осъществяване на телефонни контакти. Разговори с родителите по телефона, свързани с организацията на дистанционното обучение, инструкции за работа по поставените задачи или консултации за решаване на възникнали казуси и проблеми.
- Изпращане на работни материали, презентации, техники и игри за децата по ел.поща или месинджър, които са изцяло съобразени с възможностите и потребностите на децата и които са в полза и помощ на родителите за работа с техните деца при така създадената ситуация.
- Осъществяване на видео-връзка през фейсбук месинджър за провеждане на занятие с децата/ учениците и родителите по предварително определен график, съобразен с възможностите на родителите.
- Прилагане на проектно-базирано обучение, което е един интересен и полезен за децата начин на обучение.
- Получаване на обратна връзка както от децата, така и от техните родители.

6. Анализ на дейността на болничните учители.

През учебната 2019/2020 г. в област Монтана няма назначени болнични учители.

7. Анализ на дейността на помощниците на учителя.

През учебната **2019/2020 г.** в 1 детска градина ДГ №12 „Звънче”- гр. Лом е назначен помощник на учителя.

Наличието на помощник на учителя в детската градина е от голямо значение за ефективното приобщаване на децата със специални образователни потребности. Той се явява медиатор между детето, учителя, останалите деца в групата, специалистите които оказват допълнителна подкрепа за личностно развитие и родителите. Неговата дейност спомага престоят на „различните” деца да бъде максимално облекчен спрямо техните специфични нужди и здравословно състояние, така че да не са изолирани от своите връстници, но и да получават адекватна на потребностите си подкрепа.

През учебната година помощника на учителя участва в работата на екипите за подкрепа за личностно развитие на децата със специални образователни потребности като осъществява следните **основни дейности**:

- Подпомага изпълнението на дейности, определени в планове за подкрепа на децата със специални образователни потребности;
- Оказва техническа помощ при подготовката на образователни материали за децата;
- Съдейства на учителите при подбиране на подходящи методи, средства и материали за осъществяване на образователния процес;
- Съдейства организационно и технически на учителите при провеждането на педагогическите ситуации в групите в детските градини;
- Подпомага осигуряването на безопасни условия за обучение на децата, като подкрепя учителите при осигуряването на реда в групите в случай на проблемно поведение на дете;
- Подпомага овладяването на хигиенни навици и самообслужването на децата в детските градини;
- Улеснява процеса на комуникация между учителите и децата;
- Включва се в организираните курсове за обучение и квалификация.

През цялата година дейността на помощника на учителя бе насочена към децата и тяхната индивидуалност. Той подпомогна формирането на положителна нагласа към учебния процес и работеше за пълноценното приобщаване на децата към средата в детските градини, съобразно специфичните и възрастовите им особености и потребности. Подпомогна за

по-успешното преодоляване на възникващи затруднения от образователно естество, както и социализиране на децата от семейства със затруднения.

Организационни връзки и взаимоотношения:

Помощникът на учителя винаги се отзовава на нуждите на учителите. Той поддържа постоянна връзка с родителите, създавайки мост между детската градина и общността. Подпомага ръководството на детските градини и учителите при взаимодействието с родителите. Осъществява трайно сътрудничество с родителската общност, запознава я с евентуални затруднения на децата, популяризира успехите им сред нея и способства за активното ѝ включване в живота на детските градини. Със своята дейност съдейства за детското развитие през периода на първоначалното изграждане и формиране на детската личност. Помощникът на учителя спомага за формирането на ценностна система, ориентиране към уважение и зачитане на индивидуалността на отделната личност. Отношенията между децата и техните учители трябва да се основават на уважение и разбирателство.

8. Анализ на дейността на ерготерапевта и сензорния ко-терапевт в РЦПППО-Монтана.

8.1.Сензорен ко-терапевт

В групата за сензорна терапия в началото на учебната 2019/2020 г. бяха приети 13 деца и ученици след подадени заявления от родителите. През месец декември бяха включени още две нови деца, а през януари постъпи още едно, с тях групата наброява шестнадесет. Групата е разнородна по пол, възраст и степен на заболявания. Включва 11 момчета и 5 момичета на възраст от 4 до 13 години. Дванадесет от тях посещават детска градина, а останалите училище.

Децата и учениците са с различни диагнози. Девет от тях са с Детски аутизъм, три с ЛУИ, едно с УУИ, две със Синдром на Даун и едно с ДЦП. Посещаваха сензорната зала в РЦПППО – Монтана. Обхванатите деца получават ресурсно подпомагане в 11 учебни заведения на територията на област Монтана – 7 детски градини и 4 училища.

В групата за сензорна терапия бяха включени деца от трите групи:

- Деца избягващи сензорни стимули;
- Деца търсещи сензорни стимули;
- Деца с проблеми в моторните умения.

Децата на сензорна терапия са със следните дефицити: лоша фина моторика, груба моторика, трудности с имитацията на движения, с балансирането, координирането на движенията и билатералната координация, предпочитания към познати дейности или игри (например подреждане на играчките), предпочитания към спокойни игри (гледане на

телевизия, четене на книги, игра на компютър), тревожност, необичайна реакция на стимули, агресия/автоагресия, ограничени праксисни възможности, поведенчески проблеми, обучителни трудности. И тази учебна година децата имат възможност да се терапевтират в зависимост от моментното си състояние в две зали: сензорна и зала за ерготерапия, които непрекъснато се обновяват с нови материали и конструкции. Към момента повечето деца посещават и двете зали. Сензорната се предпочита от деца на сензорна диета. Това е планирана програма за дейност, предназначена да отговори на сетивните нужди. Тя е мощен инструмент за управление на поведението. С помощта на терапевта детето стига до успеха, което от своя страна развива самочувствието и самостоятелността. Това е необходимо, за да се постигне оптималната мотивация, което от своя страна води до подобряване на учебните резултати. Ето защо по настояване на терапевта децата, които са на сензорна диета посещават сесиите в ранните часове на деня.

С цел подобряване на социалните взаимоотношения в определени сесии интеракцията е дете-дете-терапевт.

Основен приоритет в работата е да се постигне добро възприятие и преработка на външните стимули, както и на равновесието и тактилните усещания, свързани с всички други сетива като база за икономично учене. Стимулите подпомагат детето да работи активно и да изследва света, като така по този начин оформя една зряла и ефективна организация на процесите в централната нервна система. Това е необходимо, за да се постигне оптималната мотивация, което от своя страна води до подобряване на учебните резултати.

Работата на сензорния терапевт играе ключова роля в традиционната терапия на SID. Чрез сензорно-интегративната терапия терапевтите осигуряват сензорния вход и преживяванията, от които децата имат нужда. Този вид терапия включва планирана и проектирана занимателна програма. Сензорната програма стимулира „близките“ усещания (тактилни, вестибуларни и проприоцептивни) чрез комбинация от внимателно организирани и релаксиращи техники. Сензорния терапевт използва методите за тренинг на моторните умения, които обикновено се състоят от адаптиращо физическо обучение, обучение за движение и гимнастика. Сензорно-интегративният подход се ръководи от един много важен аспект, а именно мотивацията на детето за избора на дейности.

Оценката на способностите на децата се състои едновременно от стандартизирано тестване и структурирани наблюдения на отговорите на сензорна стимулация, наблюдение на стойката, позата, равновесието, координацията и движението на крайниците и очите. Тестовите резултати и отчетените данни, заедно с информацията от родителите и другите специалисти, внимателно се анализират от терапевта. Въз основа на тях той организира своята терапия и дава препоръки към семейството.

Децата със сензорна дисфункция стават по-зрели и успешни, ако им позволим да бъдат активно въввлечени в заниманията на базата на умело

подбрани сензорни преживявания. Резултатите от работата в посока на общото нервно- психическо развитие на децата с нарушена сензорна интеграция са адекватни и развиващи, когато в работата се използват възможно по-голям спектър от методи и техники за въздействие, съответни на степента и интензитета на сензорните дефицити.

В сензорната стая се работи по посока на:

- предизвикване на сетивата;
- изграждане схема на тялото – знание за собственото тяло и включването му в определена дейност;
- по-ефективно възприемане на сложна сетивна информация;
- провокиране на интерес и устойчивост на вниманието;
- решаване на двигателни проблеми чрез взаимодействието със средата и изпълнението на конкретна задача;
- добро позициониране и степенуване в увеличаването на издръжливостта, силата, както и повтаряне на дейностите;
- преодоляване на детските страхове;
- адаптация в нова среда, приемане на правила;
- интерактивна стая за обучение;
- релаксация, с цел обработка на информацията, справяне с хиперактивността.

Целта на мултисензорната терапия е детето да натрупа богат сензорен опит и съобразно възможностите си да го обработи и да реагира адекватно на стимулацията с двигателна реакция, емоция, изказ. Полезното в случая е, че сетивните въздействия развиват мозъчната дейност и нейните функции, отговорни за качества като внимание, концентрация, памет, емоции и възможност за обучение. Оpozнаването на средата в сензорната стая е важно за развиване на личния опит и потенциал на детето, където то изучава и изследва чрез сетивата в процеса на игра. В тази обстановка на детето се дава възможност да разбира по-лесно речта и да развива комуникативните си умения по естествен начин. Свободата на движение подобрява фините умения и води до по-добра координация на движенията. Постига се пространствена ориентация, което предполага повече самостоятелност и гъвкавост в ежедневните дейности. Терапевтичната среда е подготвена, така че да бъде забавна за детето, което може да експериментира и изобретява своето желание за игра. Тя позволява на детето да заяви себе си в специфично пространство, превръщайки го в ръководител на случващото се, а не в прицел на случайни и самоцелни интервенции.

В условията на дистанционна форма на обучение, която започна на 16.03.2020г.в групата бяха включени 13 деца и ученици.

Организация на дистанционната допълнителна подкрепа

- Осъществяване на телефонни контакти. Разговори с родителите по телефона, свързани с организацията на дистанционното обучение,

- инструкции за работа по поставените задачи или консултации за решаване на възникнали казуси и проблеми.
- Изпращане на работни материали, презентации, упражнения и игри за децата по ел.поща или месинджър, които са изцяло съобразени с възможностите и потребностите на децата и които смятам, че са в полза и помощ на родителите за работа с техните деца при така създадената ситуация.
- Осъществяване на видео-връзка през фейсбук месинджър за провеждане на занятие с децата/ учениците и родителите от групата по предварително определен график, съобразен с възможностите на родителите.
- С две от децата/учениците приложено проектно базирано обучение, което е един интересен и полезен за децата начин на обучение.

За всяка една поставена задача или проведен видео-урок, се получаваше обратна връзка както от децата, така и от техните родители.

Теми на проектно базираните обучения

- „Домашни и диви животни” - Салвина Сашкова Йорданова
- „Говори с мен - Лапбук за деца аутисти” Павел Петков Петков

Родителите на останалите три деца и ученици от групата ми бяха включени в Група за консултации във фейсбук, в която ежедневно се качваха материали, двигателни упражнения и игри свързани с дистанционната подкрепа на децата и учениците.

Реализация на консултативна дейност

Ежедневно се провеждаха индивидуални срещи и консултации с родителите на децата от сензорната група в посока на подобряване разбирането за конкретно поведение на детето, откриване на причините и варианти за справяне; подобряване разбирането за възрастово специфичните особености или прояви, свързани със здравословното и психично състояние на детето и начини да се отговори на потребностите; мотивиране на родителите за по-добро сътрудничество и с другите специалисти от екипа с цел подобряване на състоянието, преработката и цялостното поведение на детето. Често родителите споделят задоволство от извършените съвместно терапевтични сесии – сензорен ко-терапевт и друг специалист /психолог, логопед/.

Освен с родители и със специалисти от РЦПППО консултации се провеждаха и с учители от детски градини и училища в гр.Монтана.

По покана на родители на деца от сензорната група, се проведе консултация в неформална среда по нетрадиционно време.

8.2. Ерготерапевт

През учебната 2019-2020г. ерготерапевтът работи с 15 деца със специални образователни потребности. Групата включва 9 момчета и 6 момичета на възраст от 4 до 11 години.

Обхванатите деца провеждат терапия в ерготерапевтична зала към РЦПППО – област Монтана.

Ерготерапията осигурява възможност за максимална степен на самостоятелност и независимост на лица с физически, умствени и емоционални дефицити чрез развиване, възстановяване, поддържане или промяна в ежедневните им умения за самообслужване и трудова дейност. Ерготерапията спомага за компенсирането на трайно увредени функции чрез адаптиране на домашната, училищна и работна среда. Ерготерапевтът разглежда силните и слабите страни на детето. След това създава програма за дейности, по които да се обучава то. Основната цел е да се осигури пълно и активно участие на децата със СОП в обществения живот и да се подобри качеството на техния живот.

Ерготерапията подпомага цялостното развитие на децата. Формира умения, затвърдява навици за самообслужване, тренира сензорните стимули, способства адаптирането на средата към техните нужди. Ерготерапевтичните програми изграждат вътрешна мотивация, активност и максимално възможна самостоятелност. Подобрява се качеството на живот на детето, постига се чувството на здраве и благополучие. В края на ерготерапевтичните сесии се наблюдава оптимизиране на дейността, базирана на дейностния подход към всеки клиент.

По време на терапевтичните сесии децата се справяха успешно с поставените им задачи и постигаха добри резултати.

Преобладава редовно присъствие на децата от групата, с изключение на моментите, налагащи тяхното отсъствие поради здравословни причини. По отношение включването на семейството в ерготерапевтичния процес, се изграждат и поддържат отношения на доверие и партньорство между терапевта и родителя, насърчава се обратната връзка. При необходимост се осъществява и екипност в работата със сензорния ко - терапевт. Терапевтът насърчава и поощрява креативността и експериментирането в работния процес. Родителите получават ценни указания и съвети по отношение насърчаване уменията и дейностите на децата за справяне в живота и извън познатата среда. Търсят контакт със специалиста и изпълняват дадените насоки и препоръки. Родителите се консултират, при необходимост се насочват към различни специалисти, служби и организации, касаещи подпомагането на децата със специални образователни потребности и нуждата от подходяща терапия. Децата, посещаващи Ерготерапевта се справят успешно с поставените терапевтични задачи и постигат добри резултати.

През учебната 2019/2020 год. са проведени общо **33** консултативни срещи, от които: 16 с деца и ученици и 17 семейни консултации.

По време на дистанционната допълнителна подкрепа се повеждаха ежедневни консултации с родителите.

През втори учебен срок на учебната година и във връзка с обявената извънредна обстановка в страната работата ми премина към дистанционна форма на обучение. Ерготерапевтът работи с шест деца чрез социалните мрежи-фейсбук, месинджър, вайбър. Обучението предостави алтернативна форма на обучение чрез провеждане на електронни уроци, видео сесии, онлайн консултации с ученици и родители чрез телефонни разговори и даване на указания за подготовка и работа. В цялостната дейност на дистанционно обучение се работи по следните теми: „Хигиена, навици за самообслужване и развитие на ежедневни дейности от бита”; Проктно – базирано обучение на теми: „Великденски вълшебства”, „В царството на приказките” „Да играем на форми и цветове”. Проведе се онлайн обучение на теми: „В света на превозните средства-колите”; „Аз и моето семейство”; „Буквите са мои приятели”; „В света на по-различните деца”, „Терапевтична гимнастика за пръсти”; „Двигателна активност и баланс- позициониране на тяло”. В резултат на цялостната дейност се създадоха видео-уроци, проектно-базирани обучения, снимков материал от работата с децата със съгласието на родителите и тяхната подкрепа, участваха в онлайн инициативи и конкурси посветени на празници, за което получиха награди грамоти и признание за цялостна дейност и участие в дистанционна форма на обучение.

V. ИНФОРМАЦИЯ СЪГЛАСНО ЧЛ. 145, АЛ.2 ОТ НАРЕДБАТА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ИЗМ. И ДОП. ДВ, БР.105 ОТ 18.12.2018 г., ИЗМ. И ДОП. ДВ, БР.48 ОТ 26.05.2020 г.

1. Брой деца със СОП по групи, които се обучават в детските градини по чл. 35 от ЗПУО:

Детска градина / групи	Брой деца
1-ва група	6
2-ра група	8
ПГ 5 години	12
ПГ 6 години	17
Общ брой деца от предучилищна възраст	43

2. Брой ученици със СОП по класове, които се обучават в училищата по чл. 38 и 39 от ЗПУО:

Общ брой ученици в начален етап	48
I клас	13
II клас	7
III клас	9
IV клас	19
Общ брой ученици в прогимназиален етап	46
V клас	17
VI клас	11
VII клас	18
Общ брой ученици в гимназиален етап	23
VIII клас	5
IX клас	12
X клас	1
XI клас	4
XII клас	1
ОБЩ БРОЙ УЧЕНИЦИ СЪС СОП	117

Диаграма

Изводи:

От направения статистически анализ на децата и учениците със СОП, които се подпомагат от РЦПППО – Монтана по класове и етапи на образование се наблюдава следната тенденция:

Висок е и броят на децата от предучилищна възраст. Това е и доказателство за информираността относно ресурсното подпомагане и доверието към специалистите, осъществяващи тази подкрепа, което от своя страна дава една добра основа за успешното им обучение и личностно развитие в бъдеще.

По-висок е броят на учениците в начален и прогимназиален етап. Поради социално - икономическите условия в областта и ниския социален статус на семействата се забелязва тенденция към заминаване за чужбина заедно с родителите.

Допълнителната работа с помощта на ресурсен учител води до стимулиране на общото психомоторно развитие и когнитивните процеси. Това ще доведе до повишаване на мотивацията на учениците за учебна дейност и подобряване на общуването им с техните връстници. Ще бъдат активно включвани в живота и дейността на класа и училището и по този начин учениците със СОП ще намерят своето място в обществото.

3. Брой деца със СОП, които се обучават в специални училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания.

В област Монтана няма деца със СОП, които се обучават в специални училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания.

4. Брой ученици със СОП, които се обучават в специални училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания.

В област Монтана няма ученици със СОП, които се обучават в специални училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания.

5. Брой деца със СОП, които се обучават в ЦСОП.

През учебната 2019/2020г. 1 дете се обучава в изнесена група/паралелка на ЦСОП „Христо Ботев” град Берковица, подлежащо на обучение в ДГ „Звънче” – град Берковица.

6. Брой ученици със СОП, които се обучават в ЦСОП.

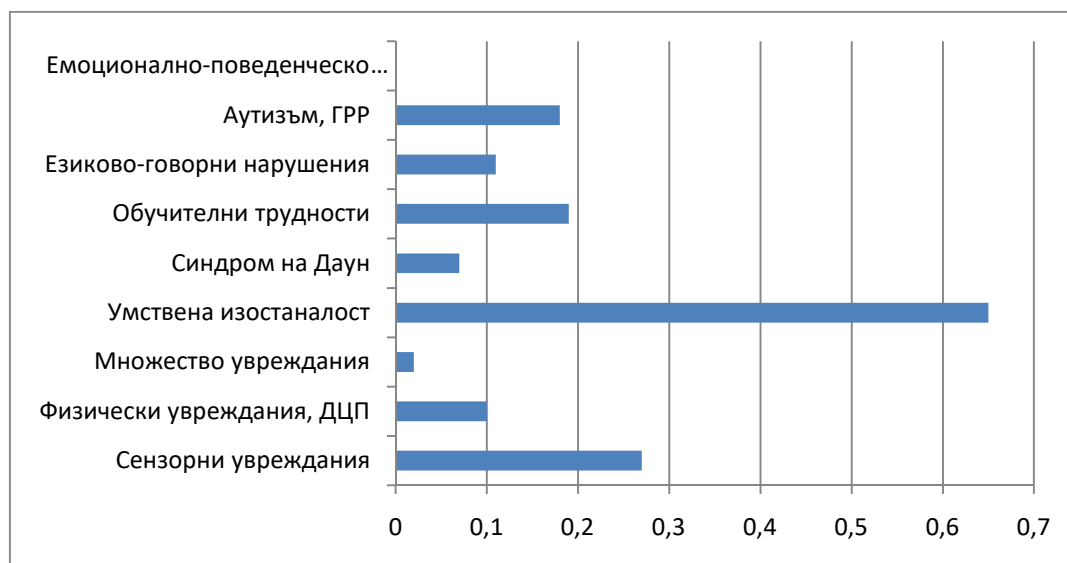
През учебната 2019/2020г. в Центровете за специална образователна подкрепа на територията на област Монтана се обучават общо **59 ученици**, както следва: в ЦСОП „Христо Ботев”, гр. Берковица - 20 и в ЦСОП „Д-р Петър Берон”, Лом – 39. Екипите за подкрепа за личностно развитие са

разработили индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми на всички ученици.

7. Брой деца и ученици, подпомагани от РЦППО по вида на специалните им образователни потребности.

Разпределението на децата и учениците, подпомагани от Регионален център – област Монтана по вида на специалните им потребности, е представено в следната таблица:

ВИДОВЕ УВРЕЖДЕНИЯ	БРОЙ УЧЕНИЦИ
I. СЕНЗОРНИ УВРЕЖДЕНИЯ	
1. Увреден слух	18
2. Нарушено зрение	9
ОБЩО СЕНЗОРНИ УВРЕЖДЕНИЯ	27
II. ФИЗИЧЕСКИ УВРЕЖДЕНИЯ, ДЦП	10
III. МНОЖЕСТВО УВРЕЖДЕНИЯ	2
IV. УМСТВЕНА ИЗОСТАНАЛОСТ	
1. Лека умствена изостаналост	53
2. Умерена умствена изостаналост	11
3. Тежка умствена изостаналост	1
ОБЩО УМСТВЕНА ИЗОСТАНАЛОСТ	65
V. СИНДРОМ НА ДАУН	7
VI. ОБУЧИТЕЛНИ ТРУДНОСТИ - Специфично разстройство на училищните умения	19
VII. ЕЗИКОВО-ГОВОРНИ НАРУШЕНИЯ	11
VIII. АУТИЗЪМ, ГРР	18
IX. ЕМОЦИОНАЛНО – ПОВЕДЕНЧЕСКИ РАЗСТРОЙСТВА	1
ОБЩО:	160

От така представената диаграма може да се направи следния **анализ**:

Най-голям процент от децата са с интелектуален дефицит, като преобладаваща е ЛУИ – 33%. Следват групите на децата с обучителни трудности – 12%, децата с аутистични прояви – 11% и децата със сензорни нарушения - увреден слух – 11% и нарушено зрение – 6%.

Тези деца и ученици са със задържане или непълно развитие на интелекта, характеризиращо се с нарушение на уменията, които възникват в процеса на развитие и дават своя дял във формирането на общото ниво на интелигентност, т.е. когнитивните, речевите, двигателните и социални умения.

При децата с лека умствена изостаналост се наблюдават умения за обличане, миене, хранене, тоалет. Темпът на развитие на практическите умения е значително забавен. Нарушенията в паметта се изразяват в нарушаване на логичната памет. Нарушенията във вниманието се изразяват в появата на ниска концентрация. При засегнатите от лека умствена изостаналост индивиди се наблюдават проблеми с четенето, писането и смятането. Промените в мисленето и речта, които наблюдаваме при децата с умерена умствена изостаналост се изразяват в усвояване на речта със закъснение. Някои от засегнатите деца достигат нивото на ежедневната реч, водят разговори. Не са в състояние да извършват сложни мисловни операции. Липсва абстрактно и логическо мислене. Промени в подвижността се явяват по-късно, като страдат фините движения. Всички така описани проблеми при децата и учениците с умствена изостаналост са обект на корекция и терапия на екипа от психолози.

Децата с аутистични прояви също не са малко. Именно с тези деца се изисква сериозна работа и подкрепа от страна на психолозите. При тези

деца процесът на адаптация и социализация е силно затруднен, срещат се най-много поведенчески проблеми и емоционална неустойчивост.

Сравнявайки децата и учениците със сензорни и физически увреждания преобладаващ е делът на сензорните, а най-малък е процентът на децата с множество увреждания – 1% и емоционално-поведенчески разстройства – 0,6%.

Сред децата със сензорни увреждания се наблюдава превес на децата с увреден слух - 11% над тези с нарушено зрение - 6%. Може да се отбележи, че голяма част от децата със сензорни увреждания са със сравнително съхранени и добри интелектуални възможности, затова при тях екипът от психолози работи предимно по отношение на социализиране, адаптиране и самооценка. Има и изключения, при които се констатира по-сериозен дефицит в интелектуалната сфера и когнитивните процеси.

В заключение може да се каже, че всички тези групи поради спецификата на уврежданията си изискват един много продължителен и задълбочен процес на терапия и корекция.

8. Брой помощници на учителя.

На територията на областта е назначен **1** помощник на учителя

➤ ДГ № 12 „Звънче” - град Лом.

VI. КВАЛИФИКАЦИОННА ДЕЙНОСТ

1. Брой специалисти от РЦПППО преминали квалификационни курсове (въвеждаща и периодична квалификация)

През учебната 2019/2020 г. **21** педагогически специалисти от Регионален център – Монтана повишиха своята квалификация. Те се включиха в различни тренинги, обучителни семинари, кръгли маси, работни срещи и конференции на общинско, областно, национално и международно ниво.

➤ В периода от 01.11.2019 г. до 02.11.2019 г. всички педагогически специалисти от РЦПППО – област Монтана взеха участие в обучителен семинар на тема: „*Заучаване на мотивация за учене през целия живот*”- „НИОПП” с д-р Александър Кръстев с присъждане на 1 квалификационен кредит.

Мария Андреева

➤ Участие във Виртуалния уъркшоп на тема "STEM чрез LEGO® Education"- Център за творческо обучение

➤ Участие в уебинар на тема: "**Как въвеждаме малкото си дете безопасно в Интернет**" с водещ Ралица Михайлова - Национален център за безопасен Интернет.

- Участие в уебинар на тема „Как да се справим със стреса по време на криза” с водещ д-р Александър Кръстев- НИОПП
- Обучителен курс „10 ЗЛАТНИ правила за повишаване на вниманието и успеваемостта на децата и учениците” - Фондация "КУЗМАНОВ"
- Обучителен курс „ Атестирането на педагогическите специалисти” - Фондация "КУЗМАНОВ"
- Участие в уебинар „Съвети за изграждане на подкрепяща среда у дома” – Карин дом
- „Методът Монтезори и как да го прилагаме” – Институт за прогресивно образование
- „Безплатни дигитални инструменти за дистанционно учене”- Канакадеми
- „Успешни стратегии за обучение на деца със СОП”- Академия за родители
- „Как да подкрепим децата и семейството по време на социална дистанция”- Карин дом

Мая Кьосина

- Участие във Виртуалния уъркшоп на тема "STEM чрез LEGO® Education"- Център за творческо обучение
- Участие в уебинар на тема: **"Как въвеждаме малкото си дете безопасно в Интернет"** с водещ Ралица Михайлова - Национален център за безопасен Интернет.
- Участие в уебинар „Съвети за изграждане на подкрепяща среда у дома” – Карин дом
- Уебинар „Методът Монтезори и как да го прилагаме” – Институт за прогресивно образование
- Уебинар „Безплатни дигитални инструменти за дистанционно учене”- Кан Академия
- Уебинар „Успешни стратегии за обучение на деца със СОП”- Академия за родители
- Уебинар „Как да подкрепим децата и семейството по време на социална дистанция”- Карин дом
- Уебинар - Как да организирате отдалечената работа? -представящ Microsoft 365 и Teams
- Уебинар „Децата, медии и пандемия“ с участието на Весела Банова – детски психоаналитик и Ивайло Спасов – УНИЦЕФ -
- „Разработване и организиране на професионално портфолио“ – Клет България – лектор: Елена Томова -16.06.2020г
- „Стрес: същност, причини, стратегии. Професионален стрес: техники за овладяване и контрол на стреса“ - лектор Златка Драгнева-18.06.2020г.
- 29 юни 2020г. уебинар на тема: „Работата с малцинствени групи – предизвикателство за всеки“ с Росен Богомилов и Галина Тимова организиран от Кан Академия

- Уебинар на тема „ *Игровизация на учебния процес* “ с Иван Господинов – Кан Академия
- Уебинар на тема „ *Ключови дейности при дистанционното обучение* “ с Анелия Александрова
- Уебинар на тема „ *Работа с Кан Академия* “
- Уебинар на тема „ *Използване на ИКТ в образованието. Работа с платформата за дистанционно обучение BigBlueButton* ” организиран от НЦПКПС – град Баня

Виолета Цветанова

- Участие в обучение на тема: „ *Заучаване на мотивация за учене през целия живот* ” – ноември – 2019г., 1 квалификационен кредит
- Участие в Национална конференция „ *Ресурсните учители и съвместното преподаване в приобщаващото образование* ”- ноември 2019г.
- Участие в обучителен курс на тема: „ *Особености при преподаването на деца и ученици от XXI век* ” декември – 2019г., 1 квалификационен кредит
- Участие в обучителен курс на тема: „ *Менидмънт на класа* ” – януари – 2020г., 1 квалификационен кредит
- Участие в уебинар на тема: „ *Как да се справим със стреса по време на криза?* “ – април 2020г.
- Публикация на доклад на тема: „ *Роля и функции на участниците в съвместното преподаване – методически акценти* ” в сборник с доклади и добри практики от Национална конференция „ *Ресурсните учители и съвместното преподаване в приобщаващото образование* ” – май – 2020г.
- Участие в обучителен курс на тема: „ *Работа с програма за презентиране Etmaze* ”- юни 2020г., 1 квалификационен кредит
- Участие като консултант към работна група от ДГ № 12 „Звънче” – във връзка с реализиране на дейност „ *Работилница за родители* ” по Национална програма на МОН „ *Успяваме заедно* ” – декември 2019г.
- Участие като консултант към UNICEF – България в изготвяне на сборник с добри практики, вдъхновени от проект „ *Заедно от детската година* ” – учебна 2019/2020г.

Елена Илиева

- Участие в българо-унгарският образователен форум „ *9 години Морска Академия 2020* ”- Унгария
- Участие в семинар на тема: „ *Смарт техники за повишаване на работоспособността* ”- „Бонев Груп” ЕООД
- Участие в семинар на тема: „ *Безопасност и здраве при работа в системата на образованието* ” с лектор доц. инж. Георги Илиев- „Превента Инфо” ЕООД-Хасково
- Участие в Регионална среща на тема: „ *Детство и приобщаващо образование* ”- Фондация „Карин дом” и „Уницеф- България”

- Участие в уебинар на тема: „ *Работа с деца с аутизъм*”- организиран от НАРУ

Антон Цифудин

- В периода 04.11.2019 г. до 06.11.2019 г. участие във Втора международна конференция „*Допълваща и алтернативна комуникация*” към фондация Асист в град София;
- В периода 08.11.2019 г. до 09.11.2019 г. участие в Национална конференция „ *Ресурсните учители и съвместното преподаване в приобщаващото образование*” в град София.

Даниела Алексиева

- 07-08.12.2019г. „*Особености на преподаването на деца и ученици от XXI век*”- към Фондация „Кузманов”- София.
- 01-02.02.2020г. „*Атестирането на педагогическите специалисти*”- към Фондация „Кузманов”- София.
- 08-09.02.2020г. „*10 златни правила за повишаване на вниманието и успеваемостта на децата и учениците*” към фондация „Кузманов” – София.
- 27-28.06.2020г. онлайн курс на тема: „*Оценка на четенето-декодирание и разбиране / и неговите нарушения при ученици от 1-2 клас*” обучител Д-р Катерина Щерева към Логопедичен център „Говори с мен”.
- Участие в Национална конференция на НАРУ „*Ресурсните учители и съвместното преподаване в приобщаващото образование*”, проведена на 08-09.11.2020г. в София. Панелна дискусия „Споделено от практиката” презентация на тема: „ *Изнесените уроци-начин за разнообразяване на образователната среда*”.
- Участие с доклад и презентация за сборник „ *Споделени педагогически практики при изучаване на природонаучните науки*“, който се подготвя за печат от Екипа на 51СУ ”Елисавета Багряна”- София. Поради наложеното в нашата страна извънредно положение, заради COVID-19 за съжаление се отложи провеждането на II Национална училищна конференция, на която трябваше да представим дейността на Клуб „Партньори” – Лом. Но Екипът на училището ни увери, че при първа възможност, когато обстоятелствата позволяват ще се проведе планирания форум.
- участие във вътрешно- училищна квалификация с две презентации на тема: „*Изнесените уроци – една добра възможност за разнообразяване на образователната среда*” и „*Диференцирано преподаване*”.

Беатрис Рангелова, Теодора Калафатова

- Участие в тематичен курс: „*Работа със заинтересовани страни. Техники за работа с родители. Изисквания към документацията по системата по качество. Инструменти. Анализ.*” – за периода 14-15 септември 2019г., продължителност 16 часа и присъден 1 квалификационен кредит

Валя Петрова

➤ Участие в присъствена форма на обучение на тема: „ *Работа с родители в мултикултурна среда-активизиране на родители*“ – 1 /един/ квалификационен кредит. Проведен в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ Ковачица на 14 и 15 ноември 2019 година, организиран от ЦМДТ „АМАЛИПЕ“

Иван Илиев

➤ Участие във Втора международна конференция „*Допълваща и алтернативна комуникация*” 04-06.11.19 г.

Елеонора Планинец

➤ Участие в българо-унгарският образователен форум " *9 години Морска Академия 2020*"- Унгария

➤ Участие в семинар на тема: " *Смарт техники за повишаване на работоспособността*"- „Бонев Груп” ЕООД

➤ Участие в семинар на тема: „*Заучаване на мотивация за учене през целия живот*”- НИОП

➤ Участие в конференция на тема: " *Ресурсните учители и съвместното преподаване в приобщаващото образование*"- НАРУ

➤ Участие в семинар на тема: „*Емоционална компетентност и разрешаване на конфликти*"- Фондация „Партньори България”

➤ Участие в уебинар на тема: „ *Как да се справим със стреса по време на криза*"- организиран от НАРУ

➤ Участие в уебинар на тема: „ *Работа с деца с аутизъм*"- организиран от НАРУ

➤ Участие в уебинар на тема: " *Хиперактивност и невнимание*" – Фондация „Човек плюс”

➤ Участие в уебинар на тема: " *Емоционална компетентност*" – Фондация „Човек плюс”

➤ Участие в уебинар на тема: " *Насилие и тормоз в училище*" – Фондация „Човек плюс”

➤ Участие в уебинар на тема: " *Как се преподава онлайн*" – Фондация „Кузманов”

➤ Участие в уебинар на тема: " *Мениджмънт на класа*" – Фондация „Кузманов”

➤ Участие в уебинар на тема: " *Емоционална компетентност и разрешаване на конфликти* " – Фондация „Кузманов”

➤ Участие в уебинар на тема: „*Презентационни умения на учителя*” – Фондация „Кузманов”

➤ Участие в уебинар на тема: „*Изготвяне на портфолио на учителя*” – Фондация „Кузманов”.

Бисерка Костадинова

➤ Онлайн обучение на тема: *„Създаване на условия за формиране и развитие на компетентности и умения при децата в предучилищна възраст”* - 15.05.2020г.

Янита Сейкова

➤ Участие в обучение, проведено на 19-20.10.2019г. на тема *„Изследване на фонологичното осъзнаване и бързото серийно назоваване като предиктори за нарушенията на четенето при деца и ученици от 4 до 7 години чрез картинен тест за фонологично осъзнаване /КТФО/.*“

➤ Участие в проведената през период 8-09.11.2019 г. Национална конференция на тема: *„Ресурсните учители и съвместното преподаване в приобщаващото образование”*.

Диана Николова

➤ В периода 4-6.11.2019 г. присъства на организираната от Фондация АСИСТ Втора международна конференция *„Допълваща и алтернативна комуникация”*- гр. София, на която се представиха световния опит и съвременните подходи в областта на допълващата и алтернативна комуникация.

Силвия Симеонова

➤ 29 юни 2020г. уебинар на тема: *„Работата с малцинствени групи – предизвикателство за всеки”* с Росен Богомилов и Галина Тимова организиран от Кан Академия

Периодична вътрешно-училищна квалификация на кадрите

Традиция на Регионален център – област Монтана е да организира обучителни семинари за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.

Педагогическите специалисти ежесечно споделят своя добър педагогически опит помежду си и със своите колеги от общообразователните училища. Целта е обмен на добри педагогически практики между специалистите и повишаване качеството на образователно – възпитателния процес. Те провеждат разнообразни по форма и съдържание теми – открити уроци, семинари, дискусии, работни срещи, обучителни тренинги и супервизии.

Презентации по актуални теми:

➤ *"Изнесените уроци – една добра възможност за разнообразяване на образователната среда"* - Даниела Алексиева

- *„Роля и функции на участниците в съвместното преподаване”* – Виолета Цветанова
- *„Информираност на родители относно същността на допълнителната подкрепа”* – Силвия Любенова
- *„Възпитателни аспекти на арт-терапевтичната работа при деца със СОП”* – Валя Петрова
- *„Диференцирано преподаване”* - Даниела Алексиева
- *„За слабата ориентация в пространството или т. нар. проприорецепция”* – Диана Николова
- *„Емоционална интелигентност”* – Мария Андреева
- *„Творческите игри и тяхната роля при формиране на познавателната активност у децата”* – Румяна иванова, Иван Илиев
- *„Рехабилитация и ерготерапия при деца с аутизъм”* – Елена Илиева
- *„Стратегии и методи за овладяване на агресията в училище”* – Елеонора Планинец
- *„Споделяне на практики, проведени по време на дистанционната допълнителна подкрепа”* - Елеонора Планинец, Елена Илиева
- *„Проектно базирано обучение. Същност и приложение”* – Даниела Алексиева
- *„Педагогическо взаимодействие. Сътрудничество между ресурсен учител и учител от детска градина”* – Силвия Симеонова

Програма за наставничество на новоназначени учители за учебната 2019/2020 г.

През учебната 2019/2020 г. в РЦПППО – област Монтана е изготвена *Програма за наставничество на новоназначени учители* съгласно чл. 6, ал.1, т.4, чл. 70 от Наредба №15 за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.

С оглед на спецификата на педагогическата дейност и педагогическото взаимодействие и с цел по-добрата възможност за придобиване на компетенции за изпълнение на отговорностите на учител, наставничеството на новоназначения учител се осъществи от старши учител, ресурсен в РЦПППО по предварително утвърдени от директора теми и карта за отчет на наставничеството. Наставничеството на новоназначения учител започна от началото на учебните занятия за съответната учебна година, след утвърждаване на план и теми за наставничество / програма за наставничество/ и приключи в края на учебната година. На работни срещи между наставника, новоназначения учител, ресурсен и координатор на втори сектор, периодично се обсъждаше развитието на процеса на наставничеството.

През учебната година учителят- наставник извършваше следната дейност:

- разговаряше с *новоназначения учител* за неговите задължения като такъв - спрямо училищна политика, учебни планове, учебни програми, учебно разписание, учебници и учебни помагала, система за оценяване и други;

- улесняваше интегрирането на *новоназначения учител* в училищната общност;
- установяваше практика на провеждане на редовни срещи между ресурсните учители в РЦПППО и *новоназначения учител* с цел обсъждане на текущи проблеми, обмяна на идеи и опит;
- подпомагаше участието на *новоназначения учител* в родителски срещи, педагогически съвети и други служебни мероприятия и съдейства в изпълнението на решенията на Директора;
- съвместно разработваше уроци с *новоназначения учител* с акцент използването на интерактивни методи, насочени към потребностите и възможностите на учениците със СОП;
- даваше насоки и методическа подкрепа при задаване на задачи в урочната работа и домашната работа с оглед качествено, бързо и лесно усвояване на учебния материал от учениците със СОП;
- подпомагаше дейността на *новоназначения учител* при отчитане на резултатите на входно, междинно и изходно ниво, при анализ и обобщаване на получените резултати.
- съвместно с *новоназначения учител* съставяше План за подкрепа, Индивидуален учебен план и Индивидуални учебни програми, задачи за упражнение и проверка на знанията върху раздел от изучавания материал и съобразно достигнатото образователно ниво на обучаваните при: индивидуално/групово изпитване, контролна/класна работа, тестове;
- подпомагаше *новоназначения учител* при воденето на задължителната учебна документация според изискванията на Наредба №8/11.08.2016 г.;
- подпомагаше *новоназначения учител* в работата с родителите;
- информираше *новоназначения учител* за традициите, културата и събитията от училищния живот;

2. Брой организирани обучения на помощници на учителя.

През учебната 2019/2020 година в детските градини и училища на територията на област Монтана няма новоназначени помощници на учителя. Една детска градина има назначен специалист, който е обучен в предходната година.

3. Брой организирани курсове и обучения на педагогическите специалисти от детските градини и училища от РЦПППО като специализирано обслужващо звено.

През учебната 2019/2020г. РЕПЛР организира и проведе **обучения, информационни срещи и семинари** тематично съобразени с конкретните потребности, появили се в процеса на реализиране на приобщаващо образование на територията на областта, в които се включиха педагогически специалисти от: **9 детски градини и 13 училища**, от тях - 6 - основни училища; 3 - средни училища; 3 – профилирани гимназии и 1 – професионална гимназия и 2 ЦСОП.

РЕПЛР организира и проведе мероприятия за осигуряване на методическа подкрепа на педагогически специалисти – директори, координатори, председатели и членове на ЕПЛР от детски градини, общообразователни училища и центрове за специална образователна подкрепа, тематично съобразени с конкретните потребности, появили се в процеса на реализиране на приобщаващо образование на територията на областта, както и обучения с присъждане на кредити.

➤ **Планирани информационни семинари:**

10.03.2020г. Информационен семинар за педагогически специалисти от детски градини в Монтана на тема: *„Същност и прояви на хиперактивност при децата – методи и правила за овладяване на състоянието”* – не се реализира поради усложнена епидемична обстановка и обявена от Министъра на здравеопазването грипна епидемия на територията на страната със Заповед № РД-01-114/05.03.2020г.

21.03.2020г. Информационен семинар за педагогически специалисти от СУ „Д-р Петър Берон” – с. Якимово на тема: *„Приобщаващо образование – методически насоки за ефективно приобщаване на ученици със СОП в общообразователна среда”* – не се реализира поради обявено извънредно положение в страната от Министъра на здравеопазването със Заповед № РД-01-124/13.03.2020г.

➤ **Обучения**

Във връзка с провеждане на обучения с присъждане на кредити, съгласно Наредба №15 за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, обн. ДВ, бр.61/02.08.2019г., организирани и проведени от РЕПЛР през учебната 2019/2020 г. са **4 обучения**:

- 12.11.2019г. обучение на тема *„Приобщаващо образование – управленски стратегии и практики”* - 13 на брой обучени педагогически специалисти;
- 10.12.2019г. обучение на тема *„Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в контекста на нормативната уредба”* - 20 на брой обучени педагогически специалисти;
- 05.02.2020г. обучение на тема: *„Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в контекста на нормативната уредба”* - 33 на брой обучени педагогически специалисти;
- 25.02.2020г. обучение на тема *„Организиране и обогатяване на подкрепяща среда в детски градини и училища”* - 22 на брой обучени педагогически специалисти;

Общ брой обучени педагогически специалисти за учебната 2019/2020г.
– **88.**

➤ **Супервизии**

Специалисти от състава на РЕПЛР към РЦПППО – Монтана проведеха супервизии на екипи за подкрепа за личностно развитие в образователни институции в областта с цел оказване на подкрепа на учителите и техните усилия да са полезни и ефективни в процеса на приобщаване на деца и ученици. Форматът цели да открие желание за професионално развитие, което е предпоставка за сътрудничество и партньорство за ефективна комуникация и подходяща подкрепа на децата и учениците със СОП.

Проведени са 2 супервизии: / ПГСС „Марко Марков“- с. Г. Дамяново, общ. с.Г.Дамяново; ДГ №12 „Звънче“-гр.Лом.

ВИ. ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЕЙНОСТИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ПОЛОЖИТЕЛНИ НАГЛАСИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ – БРОЙ И ВИД НА ДЕЙНОСТИТЕ

Работа с родителите

Когато планират работата си с родителите, специалистите от Регионален център – Монтана не забравят, че родителите са хора с натрупан опит и разполагат с много информация. Винаги свързват нещата, които им се съобщават с предишния си опит и знания и са практически ориентирани.

Специалистите към Регионален център – област Монтана се стремят целогодишно да включват родителите и техните деца в разнообразни дейности и мероприятия. Организиран за тях тренинг, включват ги в дискусии и разнообразни извънкласни дейности и мероприятия. Провеждат работни срещи в неформална обстановка, на които се информират за предстоящи събития, организират бъдещи мероприятия или просто, за да си общуват.

На тези срещи се делегират отговорности – за намиране на информация, усвояване на умения от родителя за продължаващо обучение въкъщи, за закупуване на материали за работа или придружаване на детето за участие в извънучилищни мероприятия или други видове дейности.

През учебната 2019/2020 година се проведеха общо **301** консултации с родители.

Дейност на Клуб „Специални родители” – Лом

➤ Декоративно-приложни дейности „Късче от света” – Терапевтична дейност

- Изготвяне на коледни декори в ресурсен кабинет в ДГ 12 „Звънче” – Лом – декември – 2019г.

- Изготвяне на пролетни декори в ресурсен кабинет в ДГ 12 „Звънче” – Лом – февруари - март 2020г.
- Великденски пъстри вълшебства- онлайн дейност, посветена на Великден- изработване на декори от хартия за празника, албум със снимки от участие на децата в домашната подготовка за Великден
- **Информационна работна среща** – организационни въпроси; анкетно проучване за актуални въпроси и проблематика; дискусия за оптимизиране на дейността на групата за взаимопомощ – октомври – 2019г.
- **Информационна дейност с обществена насоченост** – изготвяне на постери и брошури с послания по случай 16 ноември – Международен ден на толерантността; 21 март - Световен ден на хората със синдром на Даун, 02 април – Световен ден за информираност за аутизма; 26 март – Световен ден в подкрепа на страдащите от епилепсия – ноември 2019 – март 2020

Родителско консултиране

- Родителска консултативни работна среща на тема: *„Правилният избор за моето дете”*- дейност на Клуб „Специални родители” – Лом с ръководител Виолета Цветанова и консултанти – специалистите от РЦПППО – Монтана - Янита Сейкова и Антон Цифудин. В индивидуалното родителско консултиране участваха педагогически специалисти от РЦПППО – Монтана, ДГ №12 „Звънче” – Лом с цел предоставяне на информация на родителите на Станислав Никифоров относно възможността за отлагане от задължително обучение за учебната 2020/2021г. Консултирането на родители на деца със специални образователни потребности е част от дейността на групата за взаимопомощ клуб „Специални родители” - Лом, сформирана, за да обедини родителите на деца с проблеми, които взаимно да си оказват помощ и морална подкрепа

Индивидуални консултации

- Организация на дейността в електронна среда – провеждане на онлайн работни срещи с родителите по актуални теми за създалата се епидемична обстановка с COVID19 – март – май 2020г.
- Участие на Клуб „Специални родители” в инициатива на РЦПППО – Монтана и РУО - Монтана Виртуална книга „Азбука на доброта”, посветена на 24 май, в категория „Послание” с изработен съвместно от родителите макет с послания.

Дейност на Училище за родители „За да са здрави, щастливи и обичани нашите деца”- град Монтана

- През месец ноември 2019 г. стартира училището за родители *„За да са здрави, щастливи и обичани нашите деца”*- град Монтана. Децата, родителите и учителите отбелязаха Деня на Християнското семейство и Деня

на толерантността. Съвместно изработиха табло на толерантността и картички за празниците.

➤ На 27.02.2020 г. училището за родители проведе поредната своя инициатива с родители и ученици. По повод традиционните български празници 1 март и 8 март децата заедно със своите ръководители и родители изработиха мартеници и картички.

➤ През май 2020 г. деца, учители и родители работиха съвместно онлайн и отбелязаха *Международния ден на семейството*. Презентацията с работни моменти и творбите на децата бе качена в затворената група на РЦПППО и в Група за консултации.

➤ В периода 08.06-12.06.2020 г. се провеждаха ежедневни срещи с родителите. Обсъжда се приключилата за децата им дистанционна допълнителна подкрепа и лятната ангажираност на децата - предстоящите посещения в РЦПППО - Монтана за занимания по интереси, за сензорна терапия и ерготерапия.

Дейност на „Ресурсна школа за деца, родители и учители”

➤ Мероприятие на екипа от „Ресурсна школа за деца, родители и учители”, по повод откриване на учебната година. На 15.09.2019 г. организираха тържество в Ресурсния кабинет на III ОУ „Иван Вазов“-гр. Берковица със стихове, песни и изненада - книжки, дидактични материали и лакомства за децата;

➤ През май 2020 г. Ресурсната школа за деца, учители и родители - град Берковица работи съвместно онлайн с Училище за родители „За да са здрави, щастливи и обичани нашите деца”- град Монтана и отбелязаха *Международния ден на семейството*. Презентацията с работни моменти и творбите на децата бе качена в затворената група на РЦПППО и в Група за консултации.

➤ Екипът на „Ресурсна школа за деца, учители и родители” – Берковица проведе лятна работа на тема: „*Играем, творим и се забавляваме*” .

Дейност на Клуб ”Партньори” – Лом

➤ Участие на ръководителите в иновативен продукт Виртуална книга „Азбука на добротата” - инициатива на РЦПППО - Монтана по повод 24 май – Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост, която се реализира с подкрепата на РУО – Монтана и наградени с грамота за отлично представяне в инициативата в категория „Послание”.

➤ През учебната 2019/2020г. ученици от ОУ ”Константин Фотинов” и от СУ ”Димитър Маронов”- Лом с ръководители Даниела Алексиева и Мариана Кирилова под формата на проектно базирано обучение / по което работят от повече от 4 години /, проведоха съвместни дейности на тема: „*Формиране на здравно-екологични компетенции чрез обучението по природни науки и екология*”. Този натрупан през годините опит и добра, работеща практика са

предадени за участие в сборник „Споделени педагогически практики в преподаването на природни науки” към 51 СУ”Елисавета Багряна” София, който е даден за печат.

➤ Проведено е открито занятие на Клуба на тема: ” *Никулден*” в присъствието на г-жа Диана Божинова – Директор на РЦПППО-Монтана и г-жа Десислава Александрова- Директор на СУ ”Димитър Маринов”- Лом. За съжаление останалите планирани открити дейности и мероприятия на Клуба не се проведеха, поради наложеното извънредно положение и извънредна обстановка. Хубавата идея за съвместна дейност продължи в онлайн режим.

➤ За периода на дистанционна подкрепа са проведени съвместно проекти, в които са използвани методите на проектно базираното обучение на следните теми: „Здравословно хранене в условията на пандемия” и „Цветница у дома”.

Дейност на Клуб ”Толерантност” – Лом

Клуб ”Толерантност” стартира в дистанционен модел, провеждаха се иновативни форми на обучение, проекти за предстоящи международни дни, участия в конкурси. Към клуба се създаде **онлайн „Академия за родители”**, която служеше за насоки и консултации, относно задачите, проектите и всички въпроси, свързани с децата - да бъдат приети, ценени и уважавани, да бъдат заедно със своите връстници, за да играят, учат и творят в един подобър свят.

20.11.2019г. „Урок по толерантност” по повод седмицата на толерантността в ОУ Св. Св. Кирил и Методий” – с. Ковачица

21.11.2019г. „ Урок по толерантност” по повод седмицата на толерантността в ОУ „Христо Ботев” – гр. Лом

03.12.2019г. Посещение в Център по интегрирани услуги за ранно детско развитие – гр. Лом по повод Международният ден на хората с увреждания с ученици от ОУ „Христо Ботев” – гр. Лом и Наташа Боянова- ресурсен учител в ОУ „Христо Ботев” – гр. Лом

19.12.2019г. Родителско консултиране в СУ „Петър Берон” – с. Якимово на теми:

- „Агресивното поведение между деца и родител”,
- „Отношението и възпитанието на учениците”
- „ Ползите от приобщаващото образование”

11.01.2020г. Методическа подкрепа за педагогическите специалисти от ОУ „Христо Ботев” – гр. Лом на тема: “Проблеми за ранното отпадане на ученици със СОП”

26.02.2020г. Информационен и практически тренинг по повод „Денят на розовата фланелка” в ОУ Св. Св. Кирил и Методий” – с. Ковачица

27.02.2020г. Информационен и практически тренинг по повод „ Денят на розовата фланелка” в ОУ „Христо Ботев” – гр. Лом

27.03.2020г. Активиране на клуб „Толерантност” дистанционно, поради обявено извънредно положение в страната.

27.03.2020г. Създаване на онлайн „Академия за родители” и провеждане на първата среща чрез Messenger.

27.03.2020г. Организира конкурс - *"Великденски вълшебства"* за най-добра рисунка на тема, свързана с християнския предстоящ празник -Великден.

04.04.2020г. Онлайн среща на "Академия за родители" на тема, свързана с проект: *„Аз и моето семейство”*

05.05.2020г. Създава проект на тема: *"Аз и моето семейство"* посветен на международния ден на семейството.

15.05.2020г. Създаване и изпращане на грамоти за участие в проекта: *" Аз и моето семейство"*

09.04.2020г. Проведена поредна среща на онлайн „Академия за родители” чрез Messenger за обсъждане и насочване задачите за изпълнение

30.04.2020г. Създаване проект на тема: *"Децата на дъгата "* посветен на Международния ден на детето

01.06.2020г Изработване и връчване на грамоти на децата и учениците участвали в проекта: *"Децата на дъгата "* 30.04.2020г

01.06.2020г Връчване на грамота на ученичката Мария Христова лично за участие в проекта: *" Децата на дъгата "*

Участие на Клуб „Толерантност” в инициатива на РЦПППО – Монтана и РУО - Монтана Виртуална книга „Азбука на добротата”, посветена на 24 май в категория „Послание” с изработен съвместно постер с послания

Виртуална книга „Азбука на добротата”

По повод на най-светлия български празник Регионален център – област Монтана с подкрепата на Регионално управление на образованието – Монтана създаде иновативен продукт Виртуална книга „Азбука на добротата” <http://rcm.dstcenter.eu/index.php/bg/vb>. В инициативата за детско творчество, посветена на 24 май – Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост, обединени от мотото: „Пътят към разума се крие в силата на добротата и човечността”, се включиха 392 участници от 95 детски градини, 262 училища, 10 ЦСОП, 3 ЦПЛР, 1 директор, 11 учители и 10 родители от 41 населени места на 14 области в страната. Те участваха със свои авторски творби в 8 категории, включени в конкурсна програма: „Рисунка”, „Апликация”, „Стихотворение”, „Съчинение”, „Есе”, „Послание” (категория, в която своите послания можеха да отправят не само деца, но и техните родители, учители, специалисти), „Постер” и „Други” (декори, моделиране и други авторски идеи, посветени на празника). Извън конкурсната програма с видеоклипове, посветени тематично на празника се включиха 25 участника от 13 детски градини и 12 училища от страната.

Всички творби от категориите по регламента на инициативата бяха включени във виртуалната книга „Азбука на добротата”, която е публикувана на сайта на РУО - Монтана и РЦПППО – Монтана.

Всички участници получиха грамоти за участие в инициативата на национално ниво, а най-добрите произведения бяха отличени с грамота за отлично представяне от жури в състав: Трайка Трайкова – началник на РУО – Монтана, Персияна Петкова – старши експерт по предучилищно образование в РУО – Монтана, Диана Божинова – директор на РЦПППО – Монтана.

В условията на обучение в електронна среда с оглед на създалата се ситуация и обявеното извънредно положение децата на България доказаха, че могат да творят заедно. Заедно, макар и от разстояние, обединени от идеята да уважаваме и ценим своята национална идентичност, да бъдем търпеливи и коректни, толерантни и добри, написахме нашата книга на добротата с послания, че всички деца имат право на образование и шанс

VIII. УЧАСТИЕ В ПРОЕКТИ НА ОБЛАСТНО, НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО РАВНИЩЕ БРОЙ И ВИД НА ПРОЕКТИТЕ, БРОЙ И ВИД НА СПЕЦИАЛИСТИТЕ ОТ РЦПППО, АНГАЖИРАНИ В ПРОЕКТИТЕ

През учебната 2019/2020г. специалистите към РЦПППО – област Монтана не са работили по проекти.

IX. СПЕЦИФИЧНИ ПРОБЛЕМИ И ЗАТРУДНЕНИЯ В РАБОТАТА НА РЦПППО

➤ Липса на подкрепяща среда - достъпна физическа и архитектурна среда в повечето детски градини и училища с оглед осигуряване на подходяща инфраструктура за достъп на децата и учениците с двигателни увреждания до класните стаи. Изградена е достъпна архитектурна среда само в **14** общообразователни училища, **2** професионални, **2** профилирани гимназии, **4** детски градини.

➤ Недостиг на квалифицирани кадри с образователно- квалификационна степен бакалавър и магистър в областта на Специалната педагогика за работа с деца и ученици със СОП.

➤ В **20** от общообразователните училища на територията на област Монтана, в които се осъществява процеса на приобщаващото образование все още не са изградени ресурсни кабинети, поради недостиг на стаи в училищата. Това от своя страна създава неудобство на ресурсните учители при организацията за работа. Само в три детски градини на територията на област Монтана има изградени ресурсни кабинети.

➤ Недостатъчен обхват на деца с увреждания в областта, поради липса на статистически данни / информационна банка за деца със СОП в областта- екипност между РУО, Регионален център и Регионална здравна инспекция/.

➤ Липса на достатъчна квалификация и възможности за работа на учителите от общообразователното училище в паралелка, в която има наличие на деца със СОП.

➤ Липса на цялостен анализ на успешните практики и конструиране на политики за прилагането им /ранна детска интервенция, осигуряване на индивидуални технически помощни средства/.

➤ Все още липсва ясна позиция в обществото по въпросите на приобщаващото образование. Нужна е промяна в нагласата на обществото по посока подкрепа на приобщаващото образование с оглед гарантиране образователните права на учениците със СОП за равноправната им социална интеграция.

➤ Липса на ефективно междуекипно сътрудничество на някои места;

➤ Проблеми при изготвяне на задължителната документация в частта допълнителна подкрепа / отговорността да не пада единствено и само на ресурсния учител/;

➤ Противоречиви мнения и желания на родителите относно продължаване на обучението на учениците със СОП след завършен 7 клас и 10 клас / има механизъм за насочване от РЕПЛР-чл.140 от Наредба за приобщаващо образование/;

➤ Неправилна намеса от страна на отдел *“Закрила на детето”* към Дирекция *“Социално подпомагане”* за някои случаи;

➤ Непълнен състав на ЕПЛР в някои училища и детски градини;

➤ Необходимост от назначаване на ресурсен учител в детските градини.

Х. АНАЛИЗ НА ОБУЧЕНИЕТО И ПОДКРЕПАТА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ СЪС СОП ОТ РАЗСТОЯНИЕ В ЕЛЕКТРОННА СРЕДА СЪС СРЕДСТВАТА НА ИНФОРМАЦИОННИТЕ И КОМУНИКАЦИОННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ

В условията на извънредно положение в страната педагогическите специалисти от РЦПППО – област Монтана продължиха своята дейност, работейки в електронна среда и предоставяйки дистанционна синхронна и асинхронна допълнителна подкрепа на децата/учениците със специални образователни потребности в областта. При синхронното обучение се осъществяваха видео връзки с децата/учениците в присъствието на родители чрез приложения: *viber* и *messenger*. По време на видео сесиите се предоставяше дистанционна допълнителна подкрепа, която се реализираше чрез предварително подготвени и изпратени на родителите онлайн образователни ресурси, работни листи, образователни видеа, проектно-базирани уроци и др. Онагледяването на поднесената информация по време на видео връзката се постигаше чрез дидактични играчки, магнитни цифри, букви, образователни табла и постери, образователни карти, детски книги с богати илюстрации, кратки образователни видеа, записани от педагогическите специалисти и др. В началото на видео сесиите педагогическите специалисти проверяваха как се е справило детето/ученика с поставени от предишна онлайн среща задачи. Обсъждаха какви други теми са

актуални за момента за детето/ученика и на този етап какво привлича неговото внимание, за да се подготвят ресурси за следващата видео сесия, съобразени с интересите му и с нивото на овладените до момента негови умения. Педагогическите специалисти получаваха обратна връзка за това как се е справило детето/ученика с поставената задача в началото на следващата видео сесия по време на работата с детето и при разговора с родителя по време на консултациите.

Част от децата/учениците получиха асинхронна допълнителна подкрепа. При асинхронното обучение се осъществяваше връзка с родители чрез телефон или електронната поща, където се изпращаха работни материали. Работни листа се изпращаха до домовете на децата и учениците чрез образователните медиатори. За обратна връзка родителите снимаха изпълнените задачи и ги изпращаха на педагогическите специалисти.

Във всяка видео сесия или телефонен разговор се залагаха и консултации с родителите. С тях се обсъждаха подбраните и предоставените онлайн и видео ресурси за дистанционно обучение, даваха се насоки и консултации как да се прилагат в домашни условия. Получаваха се информация как се чувства детето/ученика, проявява ли интерес, работи ли с желание. Коментираха се трудностите, с които се сблъсква детето и къде точно трябва да се акцентира, за да се подобрят наличните умения.

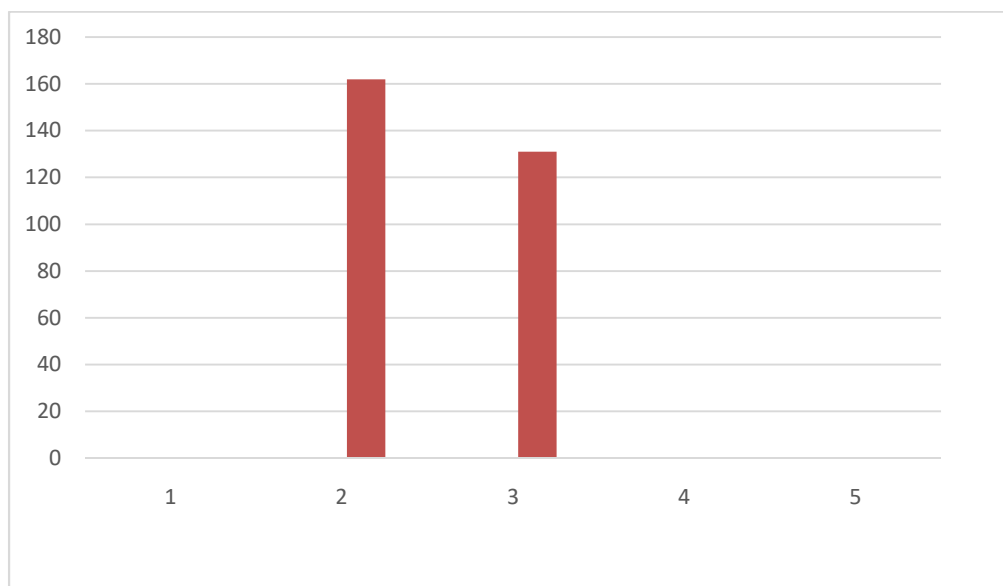
Малка част от учениците не бяха обхванати за дистанционна допълнителна подкрепа за личностно развитие. Това са деца от крайно бедни семейства, които не притежават необходимите устройства – компютър и телефони с интернет. За тези ученици и за учениците, които се подпомагаха асинхронно педагогическите специалисти организираха присъствено обучение в летните месеци.

В периода от 16.03.2020 г. до 30.06.2020 г. за дистанционна допълнителна подкрепа за личностно развитие от **ресурсните учители** бяха обхванати общо **131** деца и ученици от тях:

- деца в детска градина – **26**;
- ученици – **105**.

Включени в синхронно обучение - 47		Включени в асинхронно обучение - 84	
Брой деца 14	Брой ученици 33	Брой деца 12	Брой ученици 72

Диаграма 3

Диаграмата показва, че **81%** от децата и учениците със специални образователни потребности са обхванати за дистанционна допълнителна подкрепа за личностно развитие от педагогическите специалисти на РЦПППО – област Монтана и едва **19%** не са обхванати за дистанционна допълнителна подкрепа.

За дистанционна допълнителна подкрепа за личностно развитие не бяха обхванати общо **31** деца и ученици от тях:

- деца от детска градина – **17**;
- ученици – **14**

През месец май 2020 от ресурсно подпомагане отпаднаха 2 ученика.

Обхванати за дистанционна допълнителна подкрепа от **логопеди** са **26** деца и ученици от тях:

- деца в детска градина – **20**;
- ученици – **6**.

Обхванати за дистанционна допълнителна подкрепа от **психолози** са **34** деца и ученици от тях:

- деца в детска градина – **15**;
- ученици – **19**.

Обхванати за дистанционна допълнителна подкрепа от **сензорен ко-терапевт** са **13** деца и ученици от тях:

- деца в детска градина – **9**;
- ученици – **4**.

Обхванати за дистанционна допълнителна подкрепа от **ерготерапевт** са **6** деца и ученици от тях:

- деца в детска градина – **3**;
- ученици – **3**.

В периода на оказването на дистанционна допълнителна подкрепа за личностно развитие педагогическите специалисти проведоха **2713** уроци чрез социалните мрежи Viber, Messenger, Skype и **1072** – разговори по телефона и изпращане на материали на хартиен носител или електронната поща.

Синхронно преподаване:

Viber	Брой уроци - 434
Messenger	Брой уроци - 2278
Skype	Брой уроци - 1

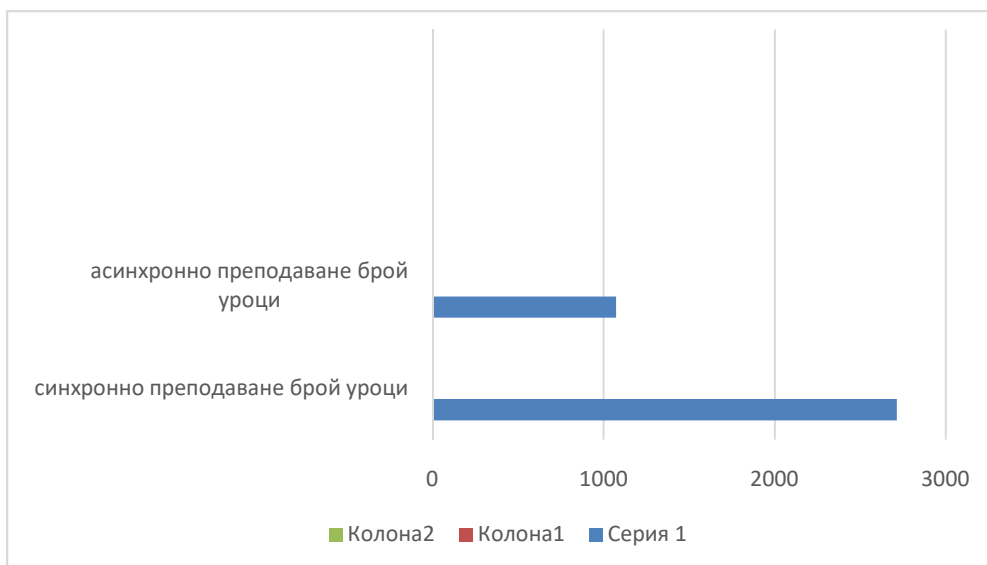
Общо: 2713

Асинхронно преподаване:

ел. поща и хартиен носител	569
телефонни разговори	503

Общо: 1072

Диаграма 4

Диаграмата показва, че най-голям е процента на синхронното преподаване 72%, а асинхронното преподаване е 28 %.

Включването на децата и учениците със СОП в **проектно базирано обучение** е много ефективен процес, тъй като този нетрадиционен начин на обучение предлага нов тип на взаимодействие между учители, деца и родители. В условията на дистанционна форма на обучение той се явява като възможен ефективен вариант за овладяване на ключови компетентности и

функционални умения от деца в различна възраст и създава условия за обмен на информация и постоянна комуникация между всички страни, участващи в действащите образователни практики. Този подход излиза извън рамките на традиционното обучение в детските градини и училищата, постига разнообразие в образователния процес и включва като преки участници родителите на децата/учениците, което е приоритетно заложено в действаща в момента в страната ни законодателна система.

Педагогическите специалисти от РЦПППО – област Монтана проведеха **проектно-базирани уроци** на следните теми:

- „Здравословен начин на живот по време на пандемия”,
- „Приказчици интересни за деца чудесни”,
- „Моето семейство“,
- „Зоологическа азбука“,
- „Животните във фермата”,
- „Пролетна приказка“,
- „Хвърчи, хвърчи, хвърчило“,
- „Цифрите”,
- „Страната на геометричните фигури“,
- „Моето семейство” във връзка с международния ден на семейството,
- „Родословно дърво”,
- „Морски свят”,
- „Великденски вълишебства” ,
- „ В царството на приказките”,
- „ Да играем на форми и цветове”,
- „В света на превозните средства-колите”,
- „Аз и моето семейство” ,
- „Буквите са мои приятели”,
- „В света на по-различните деца”,
- „Терапевтична гимнастика за пръсти”,
- „Двигателна активност и баланс- позициониране на тяло”,
- „Домашни и диви животни”,
- „Сезоните”,
- „България и нейните области. Природни и културно – исторически забележителности”,
- „Говори с мен – Лапбук за деца аутисти”,
- „В света на животните”
- Аз мисля, действам и играя”

В условията на дистанционна допълнителна подкрепа **14 педагогически специалисти** подготвиха и проведеха **открити онлайн уроци**, които бяха наблюдавани от Директора на РЦПППО.

Теми на откритите онлайн уроци:

- 24.04.2020 г. - Мария Андреева на тема: Запознаване с българската приказка „Сънят на врабчето“ с Алсу Тодорина Пейчева, I клас, III ОУ „Иван Вазов“ – гр. Берковица;
- 24.04.2020 г. - Мая Кьосина на тема: „Българската азбука“ с Алекс Димитров Альошков, VII клас, II СУ „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Монтана;
- 24.04.2020 г. - Диана Николова на тема: „Формиране на зрителни възприятия за цвят и форма. Формиране на понятия за цвят и форма“ с Денис Мартин Захариев, ПГ5г., ДГЗ „Буратино“ – гр. Монтана;
- 27.04.2020 г. - Теодора Валентинова на тема: „Звуков анализ на думи“ с Алекс Василев, IV клас, СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Лехчево;
- 27.04.2020 г. - Силвия Симеонова на тема: „Съществително име. Прилагателно име. Глагол“ с Ивет Трайкова Любенова, III клас, ОУ „Вл. Минчев“ – с. Владимирово;
- 27.04.2020 г. - Даниела Алексиева на тема: „В цветната градина. Количествено съотнасяне на числата до 20“ с Мария Христовова, VI клас, II ОУ „К. Фотинов“ – гр. Лом;
- 28.04.2020 г. - Бисерка Салтирова на тема: „Правопис на думите с йо и ъо“ с Цветелина Петкова Петкова, I клас, III ОУ „Иван Вазов“ – гр. Берковица;
- 29.04.2020 г. - Беатрис Рангелова и Теодора Валентинова на тема: „Родословно дърво“ с Калина Гуцина, I група, ДГ „Слънце“ – гр. Вършец;
- 30.04.2020 г. - Нели Вълкова на тема: „Автоматизация и деференциация на звукове С и Ш“ с Росен Ивов Димитров, I клас, III ОУ „Иван Вазов“ – гр. Берковица;
- 30.04.2020 г. - Виолета Георгиева на тема: „Приказно пътешествие в страната на цифрите-забавна дистанционна математика за най-малките“ с Дарина Ангелова Руменова, ПГ5г., ДГ12 „Звънче“ – гр. Лом;
- 30.04.2020 г. - Елена Илиева на тема: „Да играем на цветове и форми“ със Салвина Йорданова, III клас, ОУ „П. Парчевич“ – гр. Чипровци;
- 30.04.2020 г. - Елеонора Планинец на тема: „Доброта“ с Мирослав Мирославов, IV клас, СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Лехчево;
- 04.05.2020 г. – Янита Сейкова на тема: „Цветове и форми“ със Станислав Бориславов Никифоров, ПГ6г., ДГ12 „Звънче“ – гр. Лом;
- 13.05.2020 г. – Иван Иванов на тема: „Срички, думи и изречения с изучените букви“ с Алекс Василев, IV клас, СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Лехчево.

В началото на дистанционното обучение децата и учениците със СОП от областта се включиха в инициативата на IV ОУ „Иван Вазов“ – Монтана с подкрепата от РУО – Монтана „Предай нататък“, като нарисуваха дъги с надпис „Всичко ще бъде наред!“ и ги поставиха на своите прозорци.

Деца, ученици и педагогически специалисти взеха участие в инициативата на РЦПППО - Монтана подкрепена от РУО – Монтана по повод 24 май, Денят на българската просвета и култура и на славянската

писменост Създаване на виртуална книга „Азбука на доброта“ под мотото: *“Пътят на разума се крие в силата на доброта и човечността”*.

За периода на дистанционно обучение педагогическите специалисти срещнаха разбиране от страна на родителите. Те бяха партньори в обучението на децата си. Участваха активно, мотивираха за работа децата, търсеха съвети и консултации. Семействата на деца в предучилищна възраст изразяваха мнение, че за момента работата на ресурсните специалисти с техните деца е единствената форма на дистанционна подкрепа, която получават, което я прави изключително ценна и полезна.

В края на учебната година чрез Messenger бяха проведени **156** заседания на ЕПЛР в учебните заведения, на които бяха обсъдени напредъка в развитието на децата и учениците, дейността на екипите и основни проблеми в обучението на децата и учениците, получаващи допълнителна подкрепа от специалистите на РЦПППО – Монтана.

По време на дистанционното обучение във фейсбук се създадоха две групи - Затворена група РЦПППО-Монтана и Група за консултации. Целта на създаването на тези групи бе да се координира работата на педагогическите специалисти, да се споделят моменти от дистанционната допълнителна подкрепа, да се консултират децата, учителите и родителите. Педагогическите специалисти качваха разработени от тях уроци, учебни материали, кратки обучителни видеа, работни листа. Споделяха учебни материали и линкове с дидактични материали за работа, които бяха използвани в работата от учениците и родителите.

Чрез платформата Zoom се провеждаха седмичните оперативки.

На 09.04.2020г. чрез платформата Zoom се проведе педагогически съвет, а на 11.05.2020г. се проведе и общо събрание на колектива на РЦПППО – област Монтана.

Осъществяване на присъствена индивидуална и групово терапевтично – рехабилитационна подкрепа на деца и ученици със СОП

В периода 08.06-30.06.2020 г. в залите за сензорна интеграция, ерготерапия и клуба по интереси сензорният ко-терапевт Мая Кьосина, ерготерапевтът Елена Илиева и ресурсните учители Силвия Симеонова и Иван Илиев оказаха индивидуална и групово терапевтично – рехабилитационна подкрепа на 7 деца и ученици със специални образователни потребности.

Занятията в сензорната зала се планират така, че да отговорят на сетивните нужди. Терапията е мощен инструмент за управление на поведението. С помощта на терапевта детето стига до успеха, което от своя страна развива самочувствието и самостоятелността. Това е необходимо, за да се постигне оптималната мотивация, което от своя страна води до

подобряване на учебните резултати. С цел подобряване на социалните взаимоотношения в определени сесии интеракцията е дете-дете-терапевт. Стимулите подпомагат детето да работи активно и да изследва света, като така по този начин оформя една зряла и ефективна организация на процесите в централната нервна система.

За всяко дете сензорно-интегративната зала се оборудва и подготвя, така че да създава интерес, спонтанност и предизвикателства у детето. Материалите за въздействие се подбират приоритетно според установените интереси на детето. Те могат да се променят с цел мотивирането му, чрез прилагане на правилното предизвикателство, което е постижимо с минимално усилие. Използват се подходящи материали и средства:

- По отношение на соматосензориката: басейн с топки, тактилен материал, вибриращи устройства, матраци, огледало;
- По отношение на вестибуларната система: висящи уреди, наклонени плоскости, хамак, платформа, скейтборд и люлка тип „Гнездо”, спортни топки;
- По отношение на слуховата система: барабан, различни ударни инструменти, специални камбанки;
- По отношение на праксиса: катерушки, лечебни уреди, уреди за каране, конструктори, конструктивни игри от следващ последователност вид.

Ерготерапевтът подпомага цялостното развитие на децата. Формира у тях умения, затвърдява навици за самообслужване, тренира сензорните стимули, способства адаптирането на средата към техните нужди. Работи за изграждане на вътрешна мотивация, активност и максимално възможна самостоятелност у децата. В края на ерготерапевтичните сесии се наблюдава оптимизиране на дейността, базирана на дейностния подход към всеки клиент.

В клуба по интереси ресурсните учители работеха за развитие на комуникативните умения, творческите способности, повишаване на естетическата култура и подобряване фината моторика. Чрез прилагането на Арт-терапията се развиваше творческия потенциал на децата и комуникативните им способности. Чрез конструктивната дейност децата усвояваха по тактилен път различните повърхности на материалите – хартия, текстил, дървесина. Обработваха хартия и картон, природни и текстилни материали. Прилагаха операциите рязане, лепене и оцветяване.

Осъществяване на присъствено индивидуално и групово обучение на деца и ученици със СОП

Учениците, които нямаха необходимите електронни устройства, връзка с интернет или необходима родителска подкрепа, чрез които ефективно да се възползват от дистанционната форма на обучение са

включени в допълнителни часове за обучение по учебни предмети и през лятната ваканция.

Педагогическите специалисти изготвиха Графици за присъствено обучение, в които включиха необхванатите от дистанционната допълнителна ученици и тези, които са подпомагани асинхронно. Присъственото обучение се провежда с общо 38 ученици на място в съответните учебните заведения. Логопедична подкрепа се оказва на 3 деца и психологична подкрепа се оказва на 6 ученици, както следва:

➤ **Диана Николова** – логопед в периода 08.06 -30.06.2020 г. оказва логопедична подкрепа на **3** деца в следните учебни заведения:

ДГ „Пролетна дъга” – гр. Берковица – 2 деца,

ДГ „Пролетна дъга” – гр. Берковица – 1 дете;

➤ **Нели Вълкова** – рехабилитатор на слуха и говора в периода 09, 16 и 30.06.2020 г. оказва подкрепа на **1** ученик в НУ „ Васил Левски” – град Вършец

➤ **Румяна Димитрова** – старши ресурсен учител в периода 09.06 - 30.06.2020 г. оказва ресурсно подпомагане на **6** ученици в следните учебни заведения:

ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Габровница – 3 ученици,

ОУ „Хр. Ботев” – с. Доктор Йосифово – 3 ученици;

➤ **Елиза Величкова** – старши ресурсен учител в периода 08. 06-14.07.2020 г. оказва ресурсно подпомагане на **14** ученици в следните учебни заведения:

ПГХЗ „Дм. Ив. Менделеев” – гр. Лом -8 ученици,

ОУ „П. К. Яворов” – с. Крива бара – 6 ученици;

➤ **Валя Петрова** – старши ресурсен учител в периода 08. 06-17.07.2020 г. оказва ресурсно подпомагане на **5** ученици в следните учебни заведения:

ПГСС „Дунавска земя” – с.Ковачица -2 ученици,

ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Ковачица – 1 ученик,

ОУ „П.Р. Славейков” – с. Василовци – 2 ученици;

➤ **Даниела Алексиева** – главен ресурсен учител в периода 08.06-27.07.2020 г. оказва ресурсно подпомагане на **2** ученици във II ОУ “К. Фотинов” – гр. Лом;

➤ **Бисерка Костадинова** – старши учител на деца с нарушено зрение в периода 08.06-03.07.2020 г. оказва ресурсно подпомагане на **2** ученици в СУ “Иван Вазов” – гр. Вършец;

➤ **Лъчезар Лазаров** – старши ресурсен учител в периода 08.06 -10.07.2020 г. оказва ресурсно подпомагане на **6** ученици в следните учебни заведения:
III ОУ „Иван Вазов” – гр. Берковица – 1 ученик,
ОУ „Г. Ст. Раковски” – с. Бързия / ЦНСТ-Берковица/– 1 ученик,
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Замфирово – 4 ученици;

➤ **Елеонора Планинец** – психолог в периода 16.06 -30.06.2020 г. оказва психологична подкрепа на **6** ученици в следните учебни заведения:
IV ОУ „Хр. Ботев” – гр. Лом – 2 ученици,
ПГСС „Дунавска земя” – с.Ковачица -2 ученици,
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Ковачица – 2 ученици.

XI. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ПОДКРЕПАТА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ И ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ОБЛАСТТА

➤ Набелязване на **мерки относно идентифициране на деца и ученици със СОП в областта**, в частност откриване и обследване на ученици със СОП в училища, в които все още не е въведено приобщаващото образование.

➤ Утвърждаване на **единна национална система за професионално ориентиране**, включително и **ранно професионално ориентиране**, както и специализирана **методика за професионално образование и обучение** за учениците със СОП.

➤ Навременна и точна диагностика на деца със специални образователни потребности и насърчаване индивидуалния подход при работата с деца и ученици, нуждаещи се от допълнителна подкрепа;

➤ Въвеждане на иновативни педагогически и психологически методи и техники за преподаване, обучение, възпитание, учене и мотивиране на учениците със СОП;

➤ Използване на разнообразни образователни стратегии, методи и техники за преподаване, обучение, възпитание, учене и мотивиране на учениците със СОП. Прилагане на иновативни дидактически упражнения и игри за работа с ученици със СОП. Търсене на възможности чрез проекти и програми за изграждане на сензорни помещения и внедряване на компютърни програми за работа с ученици със СОП и от аутистичния спектър;

➤ Прилагане на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция;

➤ Осигуряване на методическа подкрепа от РЕПЛР в училища и детски градини;

➤ Продължаване на дейностите по изграждане на достъпна архитектурна среда в учебните заведения, в които се осъществява приобщаващо образование за учениците със СОП с цел осигуряване на подходяща

- инфраструктура за достъп на учениците с двигателни увреждания до класните стаи;
- Осигуряване на **приобщаващи класни стаи** в общообразователните училища и детски градини.
- Коректни взаимоотношения със социалните партньори, НПО, Областна и Общинска администрация, Дирекция «Социално подпомагане», Отдел «Закрила на детето» и др.
- Ефективно взаимодействие с родителите. Изградени са активни родителски сдружения - Клуб «Специални родители» под мотото «Ръка за ръка», «Училища за родители», Клуб «Партньори», «Ресурсна школа за деца, учители и родители», Клуб „Толерантност“, онлайн „Академия за родители“; Група за консултации; Група за консултации и подкрепа – за специалисти и родители; Затворена група Клуб „Толерантност” – екип „Толерантност“; Група за подкрепа, терапия и консултиране - екип „Толерантност” и родители.
- Координираност и екипност между всички участници в образователния процес при изготвянето на задължителната учебна документация.
- Ефективно включване на деца и ученици със специални потребности в процеса на приобщаващото образование чрез прилагане на терапевтични програми за развиване на способности и компетентности.

ДИАНА БОЖИНОВА

Директор на РЦПППО – област Монтана